

Àmbit social i criminològic

Ajuts a la investigació 2012

Prestacions en benefici de la comunitat i realització de tasques socioeducatives en justícia juvenil: Perfil dels joves i la seva reincidència

Autors

Marta Blanch Serentill
Oriol Arronis Camps
Alexia Cañamares Sanz

Any 2013

Prestacions en benefici de la comunitat i realització de tasques socioeducatives en justícia juvenil:

Perfil dels joves i la seva reincidència

Autora

Marta Blanch Serentill

Autors col·laboradors

Oriol Arronis Camps
Alexia Cañamares Sanz

2013

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 No adaptada de Creative Commons](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.ca) el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.ca>

Així doncs, es permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública del material, sempre que se citi l'autoria del material i el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (Departament de Justícia) i no se'n faci un ús comercial ni es transformi per generar obra derivada.

Sumari

1. Marc teòric.....	3
1.1. Context legal.....	3
1.1.1. Definició i objectiu de les mesures	3
1.1.2. Imposició de les mesures	5
1.2. Execució de les mesures	10
1.2.1. Principis i metodologia general d'execució.....	10
1.2.2. Execució de la mesura de realització de tasques socioeducatives .	11
1.2.3. Execució de la mesura de prestacions en benefici de la comunitat	13
1.3. Perfil del menor.....	16
1.4. Avaluació de les mesures i reincidència	21
2. La recerca	25
2.1. Objectius.....	25
2.1.1. Objectius generals.....	25
2.1.2. Objectius específics	25
2.2. Disseny de la investigació.....	25
2.2.1. Població i mostra.....	25
2.2.2. Font de les dades.....	26
2.2.3. Treball de camp.....	26
2.2.4. Variables	27
2.2.5. Anàlisi de les dades	31
2.2.6. Cronograma	32
3. Realització de tasques socioeducatives.....	34
3.1. Perfil del jove	34
3.1.1. Situació personal.....	34
3.1.2. Ocupació del temps.....	37
3.1.3. Situació familiar	41
3.2. Perfil penal i criminològic	44
3.3. Execució de la mesura.....	46
4. Prestacions en benefici de la comunitat.....	59
4.1. Perfil del jove	59
4.1.1. Situació personal.....	59
4.1.2. Ocupació del temps.....	62
4.1.3. Situació familiar	64
4.2. Perfil penal i criminològic	67
4.3. Execució de la mesura.....	69

5. La reincidència en el jove sotmès a una mesura de tasques socioeducatives	75
5.1. Taxa i característiques de la reincidència	75
5.2. Comparativa del perfil del jove reincident i el no reincident	77
5.2.1. Perfil del jove.....	77
5.2.2. Perfil penal i criminològic.....	85
5.2.3. Execució de la mesura	87
6. La reincidència en el jove sotmès a una mesura de prestacions en benefici de la comunitat	91
6.1. Taxa i característiques de la reincidència.....	91
6.2. Comparativa del perfil del jove reincident i el no reincident	93
6.2.1. Perfil del jove.....	93
6.2.2. Perfil penal i criminològic.....	100
6.2.3. Execució de la mesura	101
7. Comparativa entre programes de Justícia juvenil.....	104
7.1. Perfil del jove	106
7.1.1. Situació personal.....	106
7.1.2. Ocupació del temps.....	108
7.1.3. Situació familiar	109
7.2. Perfil penal i criminològic	109
7.3. Execució de la mesura.....	111
7.4. Reincidència	113
7.4.1. Taxa i característiques de la reincidència	113
7.4.2. Comparativa del jove reincident	116
8. Conclusions.....	121
9. Bibliografia.....	128
Annexos	131

1. Marc teòric

1.1. Context legal

1.1.1. Definició i objectiu de les mesures

Les mesures penals que es poden imposar als menors estan contemplades en la llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (LORPM a partir d'ara). En l'art. 7.1 d'aquesta llei s'enumeren 15 mesures en ordre de més a menys restricció de drets. Les mesures de prestacions en benefici de la comunitat i la realització de tasques socioeducatives es troben en la posició onzena i dotzena d'aquesta llista respectivament. Per tant, es dedueix del text legal que són mesures poc intrusives per als menors.

La realització de tasques socioeducatives com a mesura va ser una novetat de la LORPM (Secretaria Autonòmica de Acció Social, Menor y Familia de la Región de Murcia, s.d.). En canvi, com veurem més endavant, podem trobar la imposició de mesures de prestacions en benefici de la comunitat abans de l'actual llei.

La mesura de realització de tasques socioeducatives (RTS a partir d'ara) està descrita en el punt 19 de l'exposició de motius i en l'art. 7.1.l) de la LORPM com aquella en la qual:

- El menor ha de portar a terme activitats específiques de contingut educatiu que li facilitin el desenvolupament de la competència i reinserció social
- L'activitat pot ser un programa ja existent en la comunitat o bé es pot crear ad hoc pels professionals encarregats de l'execució

Per diferenciar el contingut de la RTS amb altres mesures, el punt 20 de l'exposició de motius la compara amb el tractament ambulatori i assenyala que la RTS té una orientació més psicoeducativa que clínica.

La finalitat de la mesura de RTS és donar una resposta puntual per tal d'atendre necessitats específiques del menor (Servei d'Execució de Mesures, 2004). Per tant, la RTS està dirigida a corregir dèficits molt específics de caràcter socioeducatiu i els seus objectius són (Secretaría Autonómica de Acción Social, Menor y Familia de la Región de Murcia, s.d.):

- Delimitar les necessitats criminològiques específiques que dificulten el desenvolupament psicosocial del jove
- Fomentar la inserció social del menor amb tasques que afavoreixin el seu desenvolupament integral i desenvolupin la competència social ajustada al seu entorn

Els mateixos autors recorden que, si el que es pretén és modificar els factors criminògens o de risc, amb la justícia reparadora no n'hi ha prou, s'ha de fer una intervenció sobre aquests factors. A més a més, si es vol desenvolupar la competència social i afavorir les oportunitats del menor s'ha de fer una intervenció enfocada des d'una perspectiva cognitiva-conductual i no per un model clínic o dissuasiu. No obstant això, creuen que l'entrenament en habilitats socials per sí sol tampoc és suficient i és necessària la vinculació del jove als recursos socials.

La mesura de prestacions en benefici de la comunitat (PBC a partir d'ara) està descrita en el punt 15 de l'exposició de motius i en l'art. 7.1.k) de la LORPM com aquella en la qual:

- El menor ha de dur a terme l'activitat o activitats no retribuïdes que se li indiquin
- L'activitat ha de ser d'interès social o ha de reportar un benefici a persones que estiguin en situació de precarietat
- La naturalesa de l'activitat ha d'estar preferentment relacionada amb els fets comesos i amb els bens jurídics afectats

- La imposició de la mesura no es pot fer sense el consentiment del menor d'acord amb l'art. 25.2 de la CE, el qual prohibeix els treballs forçats
- La durada de la mesura i les sessions s'han de fixar prèviament

Segons la LORPM (punt 15 de l'exposició de motius) la finalitat de les PBC és la responsabilització del menor de manera que compregui les conseqüències negatives derivades de la seva conducta, entengui que mereix un retret formal de la societat i que ha de reparar el dany causat.

Per Quintana Campo, Muñoz Rico et al. (2002) l'objectiu de responsabilització té dues vessants. Per una banda, la responsabilitat del menor cap a la societat i les normes, on s'hi pot incloure la restitució del dany ocasional, conèixer els serveis comunitaris, tenir experiències d'èxit personal, aprendre conductes prosocials i modificar l'autoestima i la pertinença al grup social. L'altra vessant és la resposta social i institucional cap al menor, és a dir, restaurar l'ànim social, implicar la comunitat en la resolució de conflictes i la participació de les institucions públiques.

Uns altres objectius de la mesura de PBC són conscienciar al menor de la utilitat del treball solidari i oferir un model de justícia no estigmatitzant (Benedí, Aguelo et al., 2009).

Per altra banda, perquè aquesta intervenció sigui eficaç les activitats s'han de realitzar en l'entorn del jove, ha de ser proporcional a la gravetat del fet, el temps entre els fets i l'inici de l'execució ha de ser el mínim possible i ha d'haver una persona adulta d'acompanyament i seguiment (Olarte Hurtado, 2006)

1.1.2. Imposició de les mesures

La durada màxima de les mesures, tant en règim general com especial, està recollida en els arts. 9 i 10 de la LORPM:

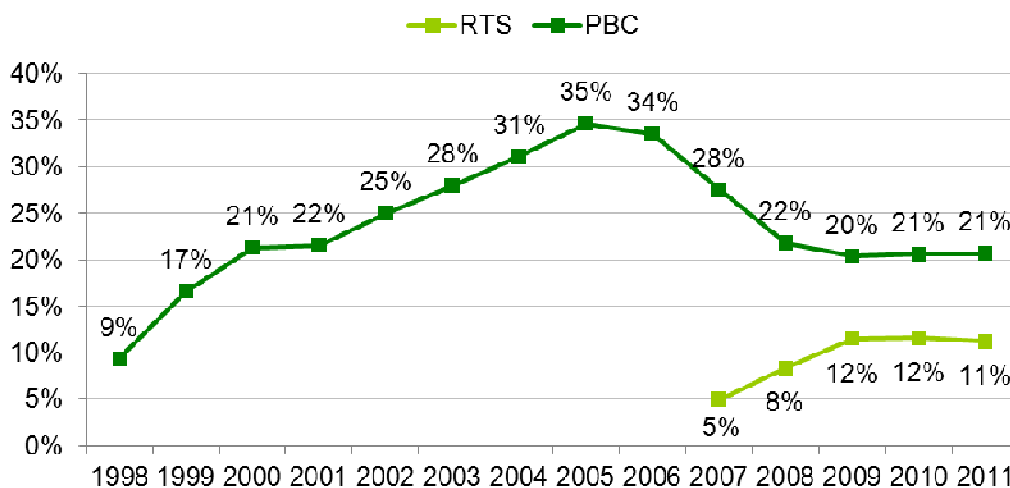
Taula 1. Durada màxima de les mesures segons el règim d'imposició

Règim d'imposició de mesures	PBC	RTS
Règim general (art. 9 LORPM)		
Faltes	50 hores	6 mesos
Delictes	100 hores	2 anys
Règim especial (art. 10 LORPM) ^a		
14 o 15 anys	150 hores	3 anys
16 o 17 anys	200 hores	6 anys

^a Delictes tipificats al Codi penal com greus, menys greus amb violència o intimidació i delictes comesos en grup o en banda

La LORPM permet imposar la mesura de RTS de forma autònoma o com a complementària d'una altra mesura més complexa, a excepció de l'internament o la llibertat vigilada (art. 7.1.k) i punt 19 de l'exposició de motius). De fet, es preveu que en el cas d'imposar-se junt amb una permanència de cap de setmana en domicili o centre, el jove pot absentar-se de la permanència per realitzar les tasques socioeducatives (art. 7.1.g) i punt 21 de l'exposició de motius de la LORPM).

Gràfic 1. Percentatge de menors condemnats a RTS i PBC a Espanya (1998-2011)

Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Segons les dades de menors condemnats a Espanya, publicades per l'Institut Nacional d'Estadística, l'entrada en vigor de la LORPM va suposar un increment substancial del percentatge de menors condemnats a PBC com a mesura única. En el gràfic anterior, observem que entre el període de 2001 a 2005 aquesta proporció va anar augmentant paulatinament fins arribar al 35% i

després va tornar a disminuir fins a estabilitzar-se al voltant d'un 20%. En aquest sentit, el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, va crear al 2004 un pla estratègic per solucionar els dèficits provocats pel desbordament de casos entre el 2000 i el 2004 (Pla Director de Justícia Juvenil, 2004). El pla també posava de manifest que algunes de les mesures previstes per la nova llei només s'havien aplicat amb caràcter residual, entre elles la de realització de tasques socioeducatives. De fet, l'any 2001 a Catalunya només es van executar 3 mesures de RTS i el 2002, 51 (Estadística bàsica de justícia juvenil 2011, 2013).

Pel que fa als joves condemnats a la mesura de RTS al global de l'estat, a l'INE només hi consten dades a partir del 2007, any en què comença a augmentar la seva imposició fins a estabilitzar-se al voltant d'un 12% dels menors.

Taula 2. Percentatge de RTS imposades sobre el total de mesures i segons la comunitat autònoma (2007-2011)

Comunitat autònoma	2007	2008	2009	2010	2011	Diferència
	%	%	%	%	%	2007-2011
Andalusia	4,5	7,5	11,0	12,2	11,3	6,8
Aragó	2,5	3,6	3,0	4,9	4,6	2,1
Canàries	4,3	9,5	10,5	14,3	10,7	6,4
Cantàbria	9,0	11,3	5,3	3,7	2,4	-6,6
Castella - la Manxa	6,9	7,9	14,8	13,0	14,2	7,3
Castella i Lleó	4,4	8,5	11,9	11,4	12,5	8,2
Catalunya	4,1	7,3	9,1	8,3	8,9	4,8
Ceuta	16,7	32,5	18,7	11,6	12,0	-4,6
Comunitat de Madrid	2,9	3,7	6,3	7,2	5,1	2,2
Comunitat Valenciana	9,1	14,5	19,2	17,7	16,4	7,4
Extremadura	4,7	6,2	7,2	6,9	8,2	3,5
Galícia	5,0	13,2	15,6	16,4	17,6	12,6
Illes Balears	4,7	8,5	12,7	11,4	14,4	9,7
La Rioja	8,2	4,6	10,6	9,6	9,9	1,7
Melilla	0,0	1,0	1,3	4,5	5,0	5,0
Navarra	5,8	18,0	18,1	20,0	11,0	5,2
País Basc	13,2	16,0	15,9	11,9	12,1	-1,0
Principat d'Astúries	13,1	13,7	17,4	25,5	18,4	5,2
Regió de Múrcia	4,9	14,8	25,4	19,7	13,5	8,6
Total	5,6	9,3	12,7	12,5	11,8	6,2

Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Si ens fixem en el pes que té la realització de tasques socioeducatives sobre el total de mesures imposades, veiem que la majoria de comunitats autònomes presenten un increment general de RTS entre 2007 i 2011.

Al 2008, any de referència de l'estudi, les comunitats autònomes que van adoptar en més proporció aquesta mesura van ser Ceuta, Navarra i el País Basc. En canvi, Melilla i Aragó van ser els territoris on es van imposar en menys mesura.

Taula 3. Percentatge de PBC adoptades sobre el total de mesures i segons la comunitat autònoma (2007-2011)

Comunitat autònoma	2007	2008	2009	2010	2011	Diferència
	%	%	%	%	%	2007-2011
Andalusia	32,9	24,5	18,9	19,3	20,4	-12,5
Aragó	37,7	22,2	27,4	30,3	31,2	-6,5
Canàries	19,6	12,3	12,6	12,4	18,4	-1,2
Cantàbria	50,0	27,1	30,8	31,0	30,1	-19,9
Castella - la Manxa	25,5	19,2	18,0	17,7	16,6	-8,9
Castella i Lleó	41,0	32,1	32,0	32,4	28,7	-12,3
Catalunya	26,6	15,7	13,7	14,3	13,8	-12,8
Ceuta	18,1	5,4	7,5	11,6	9,6	-8,4
Comunitat de Madrid	33,7	29,1	27,8	25,1	23,7	-10,0
Comunitat Valenciana	18,9	15,6	14,5	17,5	20,4	1,4
Extremadura	25,7	22,3	23,1	26,9	28,8	3,1
Galícia	21,8	17,0	14,0	15,3	13,3	-8,5
Illes Balears	36,7	31,3	29,2	31,1	27,5	-9,3
La Rioja	35,1	30,3	27,7	30,5	30,5	-4,5
Melilla	10,5	1,9	2,5	8,0	0,0	-10,5
Navarra	41,8	25,9	21,0	23,3	31,8	-10,0
País Basc	40,4	27,3	26,4	26,9	25,0	-15,4
Principat d'Astúries	22,6	18,3	24,1	23,8	23,5	1,0
Regió de Múrcia	28,7	18,5	21,0	27,2	31,7	3,0
Total Espanya	30,0	22,0	20,1	21,1	21,3	-8,7

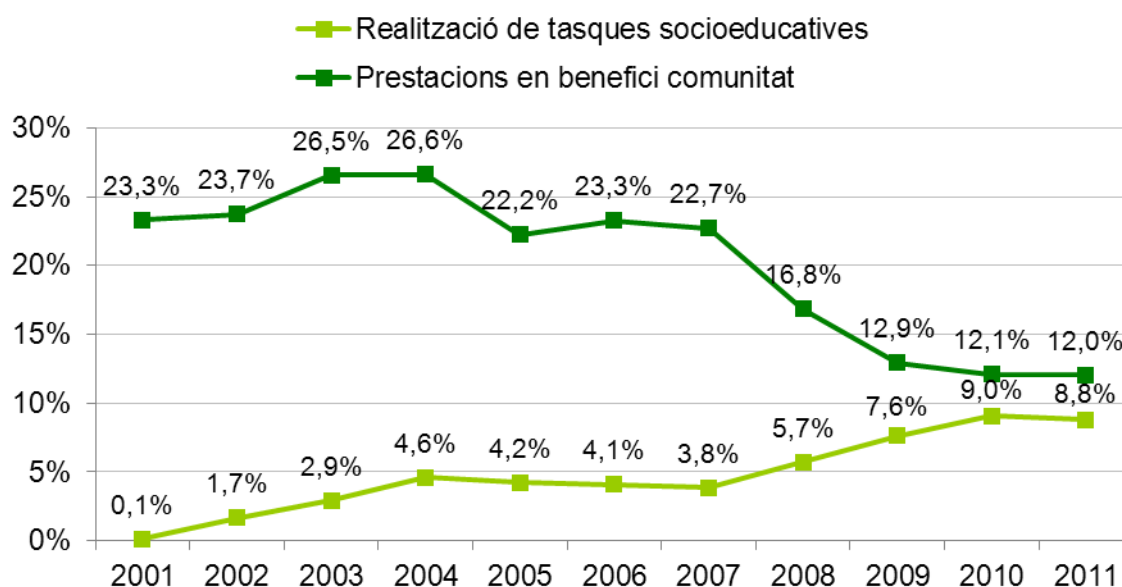
Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

En el cas de la mesura de prestacions en benefici de la comunitat, la tendència ha estat al revés. En la majoria de comunitats autònomes s'observa un descens en els últims anys.

Les comunitats autònomes que van adoptar la mesura de PBC en més proporció l'any 2008 van ser Castella i Lleó, les Illes Balears i La Rioja. Pel contrari, Melilla, Ceuta i Canàries van ser les que la van imposar en menys mesura.

Respecte les diferències que presenten les comunitats autònomes, García Pérez (2010) posa de manifest que pot ser pervers que la imposició de mesures en una comunitat respongui a la disponibilitat o inversió en recursos i no tant a les necessitats del menor, fet que condicionaria la política criminal en les regions i crea diferències entre elles.

Gràfic 2. Percentatge d'execucions de mesures de RTS i PBC a Catalunya sobre el total de Justícia juvenil (2001-2011)

Elaboració pròpia a partir d'Estadística bàsica de justícia juvenil 2011 (2013)

Si ens fixem en les mesures de RTS i PBC que s'executen cada any a Catalunya, segons el butlletí Estadística bàsica de justícia juvenil 2011 (2013), s'observa que la proporció d'ambdues intervencions sobre el total de mesures d'execució (Medi obert i Internament en centre) ha patit alguns canvis, especialment a partir de 2007. Les RTS han mostrat una evolució a l'alça i en els últims anys representen al voltant d'un 9%. Per altra banda, les PBC, que en el període de 2001 a 2007 significaven entre el 22% i el 27% del total han anat disminuint fins a la meitat.

1.2. Execució de les mesures

1.2.1. Principis i metodologia general d'execució

L'execució de les mesures previstes per la LORPM és competència de les comunitats autònomes, les quals han de crear i gestionar els serveis i programes adequats, així com establir convenis i acords de col·laboració necessaris amb altres entitats públiques o privades sense ànim de lucre (art. 45 de la LORPM i art. 8 del RD 1774/2004). La col·laboració amb altres institucions és essencial per conèixer la realitat del menor i per executar les mesures en el seu medi social (Benedí, Aguelo et al., 2009).

Els principis metodològics generals per a la execució de les mesures es troben recollits a l'art. 6 del RD 1774/2004. La mateixa llei també especifica altres principis per la mesura de RTS (art. 21) i de PBC (art. 20).

Conforme els diferents textos legals, les funcions generals del professional o tècnic responsable de l'execució són:

- Elaborar i trametre al jutge de menors i al Ministeri Fiscal informes respecte el compliment de la mesura, les incidències que s'hagin pogut produir i l'evolució personal del menor
- Entrevistar al menor per tal de conèixer les seves característiques personals, situació i necessitats
- Planificar la intervenció mitjançant la definició de l'activitat a portar a terme pel menor o la recerca d'un recurs adequat
- Coordinar-se amb la família, serveis socials i, si escau, amb les entitats col·laboradores

En el cas que l'activitat s'executi en un recurs extern, els professionals de les entitats col·laboradores tenen la funció de:

- Dissenyar i executar l'activitat

- Assignar un professional referent que faci el seguiment i es coordini amb el tècnic de medi obert

Segons el document del Servei d'Execució de Mesures (2004) i la Circular 1/2006, de la Direcció General de Justícia Juvenil, sobre disposicions comunes d'organització i funcionament dels equips de medi obert de la Generalitat de Catalunya, la intervenció es pot estructurar en les següents fases:

- **Fase prèvia.** El professional designat ha de conèixer els motius pels quals s'ha imposat la mesura, recollir informació i entrevistar-se amb el menor.
- **Fase inicial.** S'ha de concretar la tasca que durà a terme el menor, establir els recursos i elaborar un programa individualitzat d'execució de la mesura (PIE). El tècnic de medi obert ha d'elaborar un informe inicial per tal d'informar al jutge de menors de la situació i característiques del jove, així com proposar el PIE.
- **Fase de desenvolupament.** S'inicia quan el jutge aprova el PIE i és la fase en la qual s'ha de realitzar o supervisar el desenvolupament del programa, donar suport al jove i a les entitats col·laboradores i elaborar informes de seguiment periòdicament. En aquests informes hi ha de constar l'evolució del jove, les incidències produïdes i, si és necessari, les propostes de modificació del PIE oportunes.
- **Fase final.** El professional ha de valorar l'execució del programa i fer una devolució d'aquesta valoració al jove i la seva família. Per últim, ha d'elaborar un informe final explicant l'evolució del jove al llarg de l'execució, fer una avaluació del compliment del programa i del nivell d'assoliment d'objectius.

1.2.2. Execució de la mesura de realització de tasques socioeducatives

Pel que fa a la metodologia d'execució de la mesura de RTS en concret, el tècnic de medi obert ha d'exposar, en l'elaboració del PIE, les tasques específiques que haurà de realitzar el menor, així com el lloc on es duran a

terme i un horari compatible amb els estudis obligatoris o les activitats laborals del jove (art. 21 del RD 1774/2004). A part de la realització de la tasca també es poden incloure elements de control i actuacions sobre la família del menor i la pròpia comunitat (Benedí, Aguelo et al., 2009).

El punt 19 de l'exposició de motius de la LORPM dóna com exemple de tasques socioeducatives: l'assistència a un taller ocupacional, a una aula d'educació compensatòria, a un curs de preparació per al treball, a tallers d'aprenentatge per al a competència social o la participació en activitats estructurades d'animació sociocultural.

El tipus de tasques socioeducatives que es portaran a terme han d'estar relacionades amb les necessitats detectades en el menor (Servei d'Execució de Mesures, 2004). El mateix text, i d'acord amb els exemples de tasques mencionades en la LORPM, les classifica en els següents tipus:

- **Ensenyament bàsic.** Adequades en els casos de menors que presenten abandonament escolar abans dels 16 anys, manca d'alfabetització o dificultats en l'idioma per part d'estrangers
- **Formatiu/laboral.** Quan hi ha manca d'escolarització, atur amb dificultats d'inserció laboral o manca de recursos personals per a la inserció laboral
- **Socialització i responsabilització:** Oportunes pels menors amb carències en habilitats socials i de responsabilitat o bé per millorar competències socials
- **Salut:** En casos amb un dèficit de formació i responsabilització en salut (consum de tòxics, alimentació, educació sexual, etc.), així com per informar i orientar sobre conductes de risc
- **Temps lliure:** Quan el menor no presenta organització del temps lliure o necessita potenciar la seva participació en activitats culturals, esportives o lúdiques

Respecte les tasques socioeducatives encaminades a millorar la socialització i la responsabilització del menor, un dels recursos utilitzats és l'anomenat Programa de pensament prosocial. Aquest programa, que és una adaptació del creat per Ross i Hilborn a Canadà l'any 2003, no pretén ser una teràpia sinó que té l'objectiu d'equipar als joves amb habilitats i actituds que els ajudin a evitar els problemes o enfrontar-se a ells (Alba Robles et al., 2007). No obstant això, els mateixos autors assenyalen que aquest programa no és suficient per ell sol, tot i que proporciona millores, però pot ajudar a motivar al menor a acceptar altres tipus d'intervenció.

Tenint en compte la reforma del Codi penal, que es va dur a terme l'any 2007 en matèria de seguretat viària, la mesura de RTS també pot ser una opció del jutge de menors a l'hora de condemnar un menor per algun d'aquests tipus de delictes. Algunes comunitats autònomes ja han firmat convenis amb ajuntaments que col·laboren amb programes de seguretat viària per joves que, per exemple, han comès un delictes de conducció sense permís i se'ls ha imposat una mesura de tasques socioeducatives ("Un tercio de los menores", 2009).

Recordem que, si no existeixen recursos comunitaris, el tècnic de medi obert pot crear un programa específic ad hoc que doti el menor d'habilitats cognitives i socials per tal de compensar les necessitats detectades (Benedí, Aguelo et al., 2009)

1.2.3. Execució de la mesura de prestacions en benefici de la comunitat

La metodologia d'execució concreta per la mesura de PBC requereix que en el PIE s'especifiqui les activitats a realitzar pel menor, el lloc on es durà a terme, la persona responsable de l'activitat, el nombre d'hores per cada jornada, l'horari i el consentiment exprés del jove (art. 20 del RD 1774/2004). De la mateixa manera que en la mesura de RTS l'horari de les activitats no ha d'interferir en els estudis obligatoris o la feina del jove. El mateix article del reglament regula que cada jornada de PBC no pot excedir de 4 hores diàries en el cas de menors de menys de 16 anys i 8 hores en la resta de casos.

Els joves als quals se'ls ha imposat una mesura de PBC han d'estar protegits per la normativa en matèria de riscos laborals o per una cobertura que, en cap cas, pot ser inferior. Els que tinguin 16 anys o més també han d'estar emparats per la Seguretat Social. Aquest requisit del reglament i la diferenciació segons l'edat del jove ha donat lloc a que alguns autors es plantegin si les activitats dutes a terme en la mesura de PBC podrien considerar-se, en certa manera, un treball i, per tant, posen en dubte que els menors de 14 i 15 anys estiguin inclosos en la imposició d'aquesta mesura (Olarte Hurtado, 2006 i González Agudelo, 2012).

En el mateix sentit, un dels motius pels quals els equips d'assessorament tècnic de menors proposen al jutge la imposició d'una PBC és que al jove li convingui començar a treballar, especialment si també es mostra incapaç de mantenir una activitat diària estructurada (Capdevila, Ferrer i Luque, 2005).

Quan a la recomanació legal que les activitats estiguin relacionades amb la naturalesa del fet jurídic lesionat, Benedí, Aguelo et al. (2009) han identificat tres formes de portar-la a terme:

- **Activitats reparadores.** Incideixen directament sobre el fet o els danys causats. Per exemple la reparació i manteniment del parc on s'han causat els danys
- **Activitats de relació hipotètica.** Aporten reflexió sobre les conseqüències dels fets comesos. Per exemple el repartiment de roba a albergs en el cas d'un delicte de robatori en una botiga de roba
- **Activitats paradoxes.** Reforcen positivament les normes i el comportament prosocial. Per exemple conèixer i aprendre les regles de seguretat del tir olímpic en el cas d'un menor que ha disparat una arma de perdigons

Olarte Hurtado (2006) destaca que els tipus d'activitats desenvolupades en la mesura de PBC poden ser molts i depenen de les habilitats del menor i la seva disponibilitat, així com de la contínua cerca de recursos, la imaginació dels tècnics i l'esforç de les institucions per mantenir la col·laboració amb les entitats

col·laboradores. Aquest autor, en un estudi al País Basc, agrupa les activitats en els següents tipus:

- **Activitats dirigides a la tercera edat:** residències de persones grans, centres de dia i programes d'acompanyament
- **Activitats amb persones discapacitades:** transport adaptat, programes d'acompanyament i esport adaptat
- **Activitats dirigides a la infància:** ludoteques, clubs de temps de lleure i organització d'activitats per nens i nenes
- **Activitats dirigides a altres grups de població:** comissions antisida i associacions gitanes
- **Programes de repartiment d'aliments i comerç just i solidari**
- **Tasques de manteniment i jardineria:** ajuntaments, centres escolars i de menors i centres d'iniciació professional
- **Tasques administratives**
- **Activitats formatives**
- **Altres**

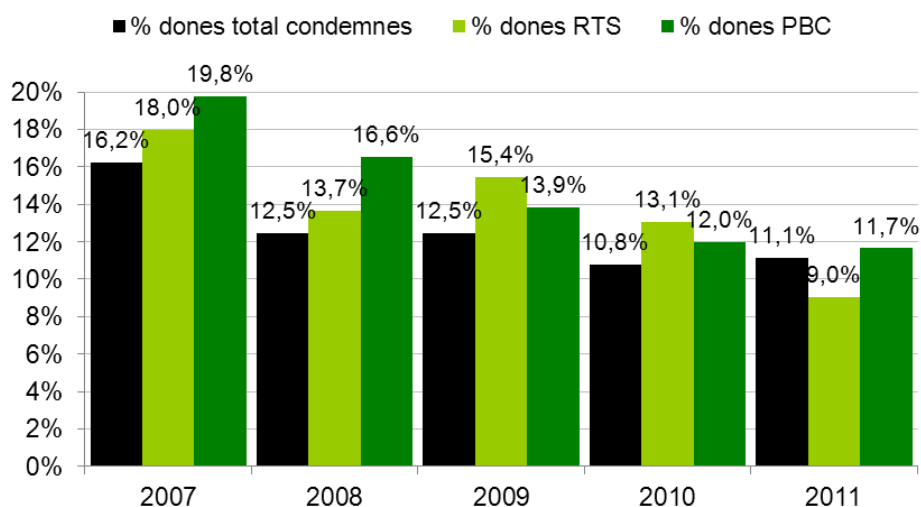
El mateix autor critica que al 2003 algunes de les entitats col·laboradores al País Basc eren empreses privades amb ànim de lucre com RENFE, Euskotren o el metro de Bilbao, la qual cosa no està permesa per la llei. Així com també creu que s'haurien de limitar les activitats de manteniment o neteja, ja que no aporten cap contacte personal. Tampoc considera oportú que els convenis amb les entitats es facin amb l'objectiu de garantir llocs d'activitat, tot i que és cert que així es pot assegurar l'execució de totes les mesures de PBC. Tanmateix, San Juan, Ocariz i De la Cuesta (2007) van observar que els agents de justícia juvenil del País Basc percebien la necessitat d'incrementar la col·laboració amb altres entitats, especialment per augmentar l'eficàcia de les PBC.

Pel que fa als temps que es triga en iniciar la mesura de PBC i la durada de la seva execució, Olarte Hurtado (2006) creu que són excessius. Quasi la meitat de PBC que es van executar al País Basc al 2003 van trigar més d'1 any a iniciar-se, la qual cosa dificulta la consecució dels objectius de la mesura, especialment la responsabilització dels actes i augmenta el sentiment d'impunitat dels joves i la societat. L'autor posa de manifest que aquesta mesura, a més a més, sol realitzar-se els caps de setmana o èpoques estivals per no inferir en les activitats educatives i laborals dels joves. Per exemple, una PBC de 30 hores pot allargar-se 2 o 3 mesos. Tenint en compte que moltes s'han imposat per faltes, aquest temps no és proporcional. No obstant això, destaca que els casos d'incompliment són mínims i generalment estan causats per motius aliens al menor.

1.3. Perfil del menor

El menor al qual se l'imposa una mesura de realització de tasques socioeducatives, d'acord amb la definició legal i els objectius d'intervenció, és un jove amb carències socioeducatives i criminològiques molt específiques. Aquesta mesura, doncs, no està dirigida a joves amb un comportament disfuncional en totes les àrees del desenvolupament (Secretaría Autonómica de Acción Social, Menor y Familia de la Región de Murcia, s.d.). En canvi, Capdevila, Ferrer i Luque (2005) van trobar que els menors als quals se'ls aplica una mesura de prestacions en benefici de la comunitat tenen un perfil més heterogeni que en altres intervencions de justícia, perquè és una mesura que s'aplica tan per completar altres programes com a mesura principal.

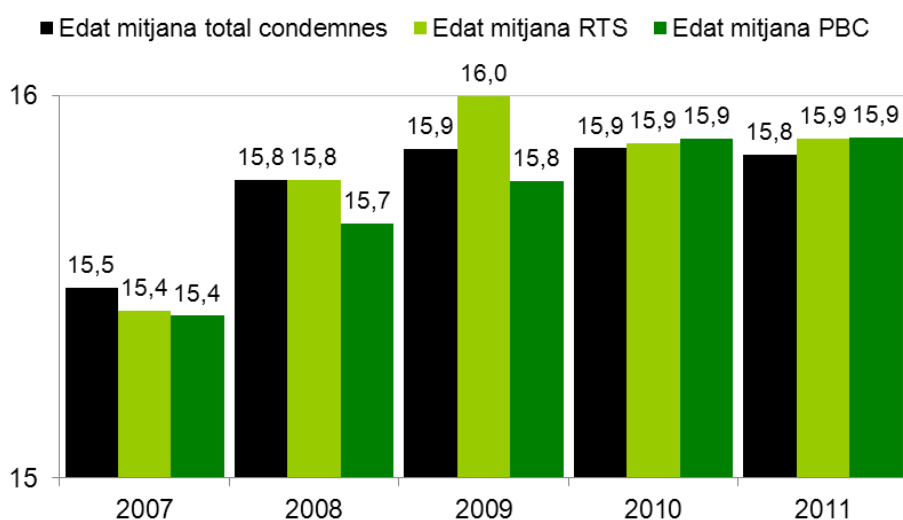
Gràfic 3. Percentatge de noies condemnades a Catalunya comparat amb el percentatge de noies condemnades a RTS i PBC (2007-2011)

Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Pel que fa a les característiques personals dels joves, a Catalunya, ambdues mesures s'imposen a un percentatge de noies superior a la mitjana global de condemnes, especialment en el cas de PBC. En el mateix sentit, Olarte Hurtado (2006) va trobar que, al País Basc, l'any 2003 les noies significaven l'11,2% dels joves de PBC, mentre que aquest percentatge, en el total de mesures imposades, era del 9,9%. Tanmateix, cal destacar que, en el territori català, la proporció de dones tant en el total de condemnes com en RTS i PBC mostra una tendència a la baixa des de 2007.

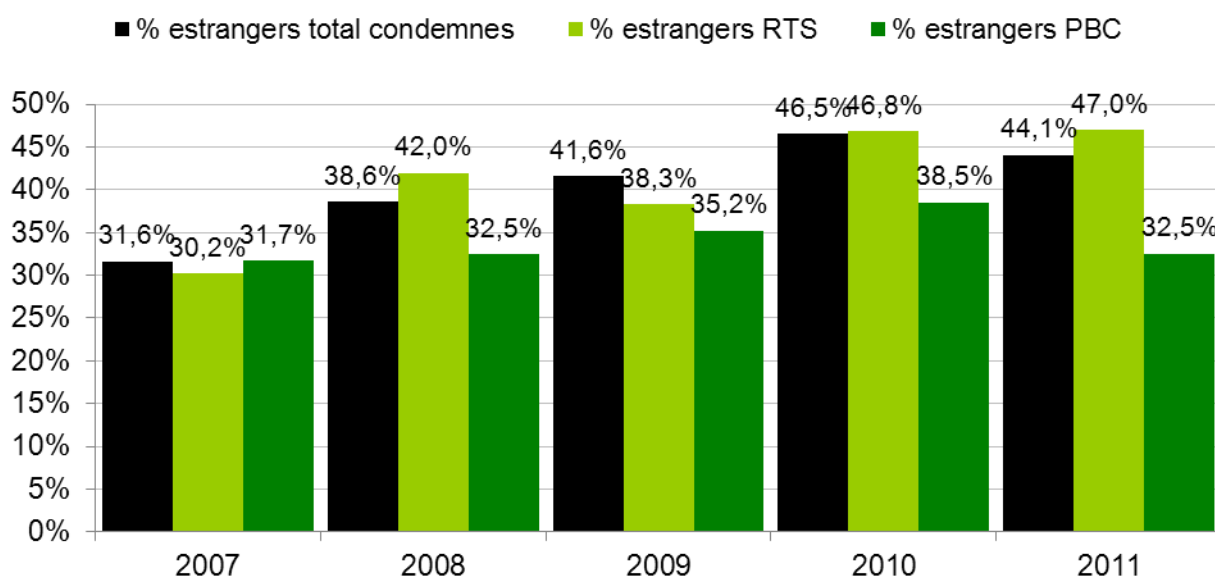
Gràfic 4. Edat mitjana dels menors condemnats a Catalunya comparada amb l'edat mitjana de menors condemnats a RTS i PBC (2007-2011)

Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Per altra banda, ha anat augmentant l'edat mitjana en què s'imposen les condemnes a Catalunya. Aquest fet pot provocar que els joves estiguin a prop de la majoria d'edat o bé ja hi hagin arribat en el moment d'iniciar l'execució de la mesura, la qual cosa dificulta la intervenció educativa i la cerca de recursos adequats (Olarte Hurtado, 2006).

Gràfic 5. Percentatge de estrangers condemnats a Catalunya comparat amb el percentatge d'estrangers condemnats a RTS i PBC (2007-2011)

Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Entre RTS i PBC s'observen diferències pel que fa a la proporció d'estrangers condemnats a Catalunya. Les RTS, igual que en el global de mesures, cada vegada presenten més percentatge d'estrangers. En canvi, en el cas de les PBC no és així i, en els últims anys, aquesta proporció ha estat inferior a la mitjana.

Quan a la salut dels joves, el cànnabis és la droga de comerç il·legal més consumida a Espanya. La prevalença del consum d'aquesta substància, en els 30 dies anteriors a l'enquesta ESTUDES¹ del 2008, és del 20,1% al total d'Espanya i el 23,1% a Catalunya (Observatorio Español sobre Drogas, 2009).

¹ Enquesta estatal sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari

En el conjunt dels joves que són intervinguts per la justícia de menors, s'ha vist que una gran majoria mostren consum de drogues (Burdain, 2009).

Respecte la salut mental, s'estima que la prevalença de trastorns mentals en els joves europeus de 15 a 24 anys està al voltant del 20% (European Commission, 2000). En el cas d'Espanya, entre el 10% i el 20% dels joves podrien presentar problemes de salut mental (Hernán, Ramos i Fernández, 2004).

No obstant això, s'ha de recordar que pels menors condemnats que presenten problemàtiques, tant de consum com també de salut mental, és més idoni la realització d'un tractament ambulatori o un internament en centre terapèutic (Secretaría Autonómica de Acción Social, Menor y Familia de la Región de Murcia, s.d.). És per això que la LORPM assenyala que la RTS ha de tenir una orientació més psicoeducativa que clínica.

Un dels dèficits específics que més presenten els joves de tasques socioeducatives són les problemàtiques escolars. Aquests nois i noies tenen un alt índex de fracàs escolar i d'analfabetisme. A Extremadura, per exemple, el 93% d'aquests joves tenen un baix rendiment escolar i el 25% presenta absentisme (Leitón, 2006).

García Pérez (2010) posa de manifest que hi ha un cert fracàs de les entitats de protecció, ja que la legislació obliga a l'administració pública a escolaritzar els menors de 16 anys, perseguir l'absentisme i actuar en els casos de menors en situació de risc o desemparament. No obstant això, a justícia segueixen arribant joves amb aquests problemes.

Les característiques sociofamiliars dels joves de PBC són molt semblants a la mitjana de justícia juvenil a Catalunya, segons l'estudi de Capdevila, Ferrer i Luque (2005), tot i que presenten menys situacions de maltractament psíquic o físic. En canvi, en els joves de RTS a Extremadura cada vegada s'hi troben més casos de violència en la llar i la família (Leitón, 2006).

Els estils educatius parentals, un dels principals agents implicats en el procés de socialització dels joves, també es veuen relacionats amb la conducta antisocial i delictiva (Molinuevo, Pardo, Andión i Torrubia, 2004).

Són nombrosos els autors que han estudiat les estratègies educatives parentals i que han establert tipologies d'estils educatius. Torío, Peña i Rodríguez (2008) van fer una revisió de les principals tipologies que es poden trobar en la bibliografia científica, especialment a partir dels treballs de Diana Baumrind i la reformulació de MacCoby i Martin. Els quatre principals estils educatius que van identificar van ser:

- **Democràtic:** Es caracteritza per la implicació afectiva dels pares i la sensibilitat davant les necessitats del fill. Es promou la conducta desitjable i la comunicació oberta, així com es donen explicacions i els càstigs són raonats.
- **Autoritari:** Els pares imposen unes normes minucioses i rígides i recorren en més freqüència al càstig que a les lloances. Hi ha una comunicació unidireccional de pares cap a fills i afirmació de l'autoritat.
- **Permissiu o indulgent:** Hi ha una escassa motivació i capacitat d'esforç educatiu, amb carència afectiva en els assumptes dels fills. Els pares, inverteixen el menor temps possible en el noi i eviten la tasca educativa.
- **Negligent:** Aquest estil s'associa a un tipus de maltractament. Es basa en la indiferència davant les actituds del fill, tant positives com negatives, la permissivitat i la passivitat. Els pares eviten la imposició de normes, fan un ús escàs de càstigs i toleren tots els impulsos dels fills.

Segons altres autors, com Urra (2006), podem considerar un cinquè estil educatiu:

- **Sobreprotector:** Els pares cuiden, protegeixen i mimen el seu fill en tot moment i no els hi exigeixen responsabilitats. No els permeten actuar amb autonomia o iniciativa i tendeixen a evitar qualsevol problema al noi.

En l'estudi de Molinuevo, Pardo, Andi3n i Torrubia (2004), els joves delinqüents presentaven menys supervisi3, m3s c3stig corporal i maltractament que els altres joves. Per altra banda, les pr3ctiques educatives positives es mostraven com a factor protector de comportament antisocial.

Els mateixos autors tamb3 destaquen que la inconsist3ncia en la disciplina educativa, 3s a dir, el frac3s dels pares per fer que es compleixin les seves ordres fins al final, est3 relacionada amb la realitzaci3 de conductes disruptives.

A nivell penal i criminol3gic, tant Bravo, Sierra i del Valle (2009), en un estudi d'Ast3ries, com Olarte Hurtado (2006), al Pa3s Basc, conclouen que la majoria dels joves als quals se'ls aplica una RTS o una PBC no tenen antecedents i cometen el fet de forma puntual. En el cas de la PBC tamb3 destaca que, en comparaci3 amb la mitjana de just3cia juvenil a Catalunya, s'aplica en m3s proporci3 per fets contra les persones i per faltes (Capdevila, Ferrer i Luque, 2005).

1.4. Avaluaci3 de les mesures i reincid3ncia

La recerca ha demostrat que hi ha components dels programes d'intervenci3 amb delinqüents que els fan m3s eficaços i disminueixen el risc d'una nova viol3ncia. Aquestes caracter3stiques s3n: una metodologia socioeducativa i basada en un model cognitiu-conductual, evitar el c3stig, introduir la intervenci3 dels serveis socials i comunitaris (*human service*) i basar-se en els principis de risc, necessitat i responsivitat (Dowden i Andrews, 2000).

Al Pa3s Basc s'ha observat que les mesures de medi obert permeten canvis positius en el menor. Aix3, s'ha trobat que en finalitzar una mesura d'aquest tipus ha disminu3t el nombre de joves sense matricular o amb baix rendiment escolar, el grup d'iguals en situaci3 de risc i el consum de drogues (Burdain, 2009).

La implicaci3 del jove en la mesura tamb3 3s un element important i sol donar-se en el cas de nois i noies amb un perfil normalitzat. No 3s aix3 en el cas de joves amb un estil de vida delinqüencial i sense suport social s3lid. Per3 en

aquests últims casos, tant els tècnics com els propis menors destaquen l'eficàcia del professional i no tant de la mesura (San Juan, Ocariz i De la Cuesta, 2007). A part de la implicació del jove també és fonamental la col·laboració de la família per aconseguir canvis que li facilitin l'èxit de la integració social. És important conèixer i fer front a les diferents relacions entre pares i menor, prestar atenció a les situacions de separació, divorci, maltractaments, estils educatius i problemes de salut mental (Benedí, Aguelo et al., 2009).

La reincidència, com indicador d'eficàcia de la intervenció, és limitada perquè només té en compte els nous fets registrats oficialment (García Pérez, 2010), però té un valor estadístic ja que permet predir possibles conductes posteriors del subjecte (Capdevila, Ferrer i Luque, 2005) i conèixer aquells factors o variables que hi estan associades.

Bravo, Sierra i del Valle (2009), en el seu estudi a Astúries, van identificar que les següents variables estaven més presents en els joves amb reincidència: consum de substàncies, deficiències mentals, problemes de rendiment i conducta a l'escola, l'atur, un grup d'iguals amb inadaptació social, tutela de l'administració, estil educatiu permissiu, dificultats econòmiques de la família, maltractaments, mort d'algun dels progenitors, la mendicitat i quan no hi ha una col·laboració positiva de la família durant la mesura. També s'ha trobat que els nois reincideixen en més mesura que les noies (Burdain, 2009).

En la mateixa recerca feta a Astúries, es fa incidència en que s'haurien de revisar els indicadors amb els quals s'avalua la intervenció. Tot i que els joves no reincidents havien obtingut més valoracions positives de la mesura, els reincidents també en presentaven un gran percentatge (86% els no reincidents, 71% els reincidents i 64% els multirencidents).

Segons la bibliografia consultada de diferents territoris espanyols, la taxa de reincidència general a la justícia de menors està entre el 23% i el 30%. Això vol dir que la majoria dels joves que són intervinguts per la justícia no tornen a cometre cap nou fet delictiu. El conjunt de mesures de medi obert té una taxa semblant a la general, entre el 22% i el 28%.

Taula 4. Taxes de reincidència generals i específiques dels estudis consultats

Estudi	Territori	Taxa de reincidència			
		General	Medi obert	RTS	PBC
Capdevila, Ferrer i Luque, 2005	Catalunya	22,7 34,0 ^a	27,9	-	23,2
Bravo, Sierra i del Valle, 2009	Astúries	30,1	26,4	27,0	21,8
San Juan i Ocáriz, 2009	País Basc	28,1	21,7	12,0	18,7

^a Taxa de reincidència general de les mesures d'execució, exclosos els programes d'assessorament tècnic i de mediació i reparació de menors

Pel que fa a la mesura de realització de tasques socioeducatives, els diferents estudis consultats donen una taxa de reincidència força diferent. A Astúries, la taxa de reincidència de RTS va ser del 27% (el 20,3% amb una o dues reincidències i 6,8% amb tres o més reincidències). Al País Basc, aquesta és la mesura que presenta millors resultats quan a la taxa de reincidència, amb un 12,0%. Els autors s'expliquen la baixa reincidència per la rellevància que té la supervisió i control de l'àrea formativa en la mesura de RTS.

L'avaluació del Programa de pensament prosocial, que s'aplica a alguns dels joves condemnats a RTS, conclou que és adequat per reduir el risc de delinqüència i reincidència, especialment si s'incorpora l'element cognitiu en la intervenció. En un estudi portat a terme en l'equip de medi obert de Lleida es va comprovar que, després de realitzar aquest programa amb un grup experimental, els joves presentaven millores tant en l'àmbit social, personal com familiar. (Alba Robles et al., 2007). Tanmateix, hem de tenir en compte que es tractava d'una mostra molt reduïda de joves.

La mesura de prestacions en benefici de la comunitat presenta una taxa de reincidència d'entre el 19% i el 23% segons la bibliografia consultada. A Catalunya, Capdevila, Ferrer i Luque (2005) també van trobar que el 14,8% dels joves que van reincidir després d'una mesura de PBC ho van fer amb un nou fet delictiu no violent i el 8,5%, violent. Aquests autors també van trobar que, de mitjana, els joves de PBC havien acumulat 2 reincidències durant el període de seguiment i havien trigat 5,6 mesos (167,5 dies) de mitjana en reincidir. Per altra banda, al treball d'Astúries ja citat, va observar que, dels

joves de PBC estudiats, el 15,5% va cometre una o dues reincidències i el 6,3%, tres o més.

Els joves reincidents de PBC mostren diferències significatives amb els que no han tornat a cometre un nou delictes: són més joves de mitjana, tenen una formació escolar i situació laboral pitjor, mostren més proporció de consum de tòxics, tenen relació amb un grup d'iguals dissocial amb més mesura, acumulen antecedents amb més proporció i presenten més problemàtiques familiars (Capdevila, Ferrer i Luque, 2005).

2. La recerca

2.1. Objectius

2.1.1. Objectius generals

L'objectiu principal d'aquesta recerca és fer un estudi de les característiques i la reincidència dels menors o joves als quals se'ls aplica una mesura de prestacions en benefici de la comunitat o de realització de tasques socioeducatives.

2.1.2. Objectius específics

- Descriure el context de les mesures de prestacions en benefici de la comunitat i la realització de tasques socioeducatives des de l'entrada en vigor de la LORPM
- Conèixer el perfil del menor o jove que són intervinguts amb aquestes mesures
- Aportar una descripció qualitativa de l'execució de les dues mesures i del perfil del jove al qual se li aplica
- Analitzar les diferències d'aquestes mesures segons la via en què s'han imposat, és a dir, com a mesures principals, complementàries o substituïdes
- Obtenir i analitzar la taxa de reincidència d'aquestes mesures
- Complimentar i comparar els resultats d'altres estudis publicats respecte justícia juvenil i en especial de medi obert

2.2. Disseny de la investigació

2.2.1. Població i mostra

La unitat d'estudi de la recerca són tots els joves que l'any 2008 van finalitzar una mesura de prestacions en benefici de la comunitat (N=511) o de realització

de tasques socioeducatives (N=122) a Catalunya. En els casos en què un subjecte va acabar més d'un d'aquests programes vam escollir el primer finalitzat.

No obstant això, per la recollida d'una sèrie de variables de caràcter qualitatiu vam seleccionar aleatòriament una mostra dels joves de prestacions en benefici de la comunitat de 122 subjectes.

2.2.2. Font de les dades

La recollida de dades s'ha realitzat a partir de les bases de dades del Departament de Justícia. En una primera recollida hem utilitzat la informació de la base SIJJ² per obtenir les dades sociodemogràfiques i penals del jove, així com de l'execució de la mesura. Per tal d'obtenir dades d'una possible reincidència, també hem consultat les bases d'adults, tant la d'Execució penal a la comunitat com el SIPC³.

Altres variables de la recerca s'han obtingut a partir de l'anàlisi dels informes emmagatzemats en el mateix SIJJ i confeccionats pels professionals durant el procediment judicial, l'execució de la mesura i, en alguns casos, els de causes judicials anteriors.

2.2.3. Treball de camp

Primera fase del treball de camp

El febrer de 2012 vam dur a terme una primera recollida de dades per tal d'obtenir informació sociodemogràfica i penal del jove, així com de l'execució de la mesura. Aquesta recopilació de dades es va fer de forma automatitzada a partir dels llistats extrets del SIJJ i, per tant, no va caldre fer una validació de casos.

² Sistema d'Informació de Justícia Juvenil

³ Sistema d'Informació Penitenciari Català

Segona fase del treball de camp

Per obtenir les dades d'una possible reincidència, vam consultar el SIJJ, la base de dades d'Execució penal a la comunitat i el SIPC durant els mesos de febrer, març i abril de 2012. Aquesta segona recollida es va fer de forma manual en la plantilla que es pot trobar als annexos. De tota la població estudiada se'n ha fet un seguiment de mínim 3 anys i màxim 4 anys, fins al 31 de desembre de 2011.

Tercera fase del treball de camp

Finalment, de maig a novembre de 2012 vam realitzar una tercera recollida de dades. En aquesta fase la informació es va obtenir a partir dels informes confeccionats pels professionals de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil i es va registrar de forma manual en la plantilla que també es pot trobar als annexos. En aquesta fase es va treballar amb la població de RTS i amb la mostra de 122 subjectes de PBC ja citada.

De la segona i tercera fase del treball de camp vam fer una validació del 20% dels casos de cada mesura per tal de corregir i evitar diferències en el criteri de recollida de cada treballador.

2.2.4. Variables

En la Taula 85 de l'annex es poden trobar totes les variables que s'han utilitzat en la recerca, especificant la categoria, el nom, la població o mostra utilitzada i el percentatge de dades no informades. Algunes variables presenten diferències entre les dues mesures pel que fa a les dades no informades. Aquest fet, es deu a les diferències que existeixen entre els informes d'execució d'una i altra mesura i que s'entenen pels objectius específics de cada intervenció.

Convé explicar que algunes dades obtingudes a partir dels informes es van recollir de forma oberta, és a dir, que després va caldre organitzar la informació, sintetitzar-la i categoritzar-la en variables. Va ser així en el cas de *l'Ocupació del temps*, *Projectes de futur*, *Tipus de problemes per iniciar* i *Tipus*

de problemes durant la mesura. Per aquest motiu, considerem oportú definir-les a continuació i explicar quins conceptes s'han englobat en cada categoria de la variable.

Ocupació del temps

En aquesta variable es recull la informació respecte l'ús del temps dels joves, ja sigui en activitats formatives, laborals com del seu temps lliure. Finalment, hem identificat tres categories:

- *Temps estructurat.* Aquests joves estudien o treballen i en alguns casos totes dues coses. Els pares els marquen límits pel que fa a horaris i saben què fan i amb qui. Alguns d'ells fan altres tipus de formació complementària o van a l'autoescola. Tenen activitats esportives i culturals varies hores a la setmana i el temps que els queda el passen amb els amics o la parella que no presenten comportaments dissocials. També ocupen poques hores amb la consola, l'ordinador, la moto o la bicicleta. De tant en tant els agrada sortir a la discoteca i molts ho fan en horari de tarda.
- *Temps desestructurat amb control parental.* Si fan alguna activitat formativa o laboral els ocupa poques hores a la setmana i no tenen motivació per la inserció laboral. Els pares saben què fan, tenen uns horaris i ajuden amb les tasques de la llar. Alguns d'ells ocupen els matins sols a casa, dormint, mirant la televisió o jugant amb l'ordinador. La resta de dia estan a casa dels amics, a un locutori o al carrer acompanyats d'amics que no presenten comportaments dissocials, però amb qui sí fan algun consum de tòxics. Tenen alguna activitat esportiva o cultural varies hores a la setmana i mostren molt interès en l'oci nocturn els caps de setmana.
- *Temps desestructurat amb risc.* El que destaca d'aquest grup és que no tenen control parental pel que fa a horaris, els pares no saben on són o què fan i en algun cas el noi no torna a casa en varis dies. No estudien ni treballen o presenten un elevat grau d'absentisme. Només alguns

casos fan alguna activitat esportiva o cultural que els ocupa poques hores a la setmana. Els matins els solen ocupar sols a casa on passen moltes hores dormint, jugant amb la consola o mirant la televisió. La resta de dia tenen dinàmica de carrer, amb consum de tòxics i acompanyats d'altres joves amb comportaments disruptius. Alguns d'aquests joves presenten oci nocturn durant la setmana amb consum de drogues. Una part d'aquests menors ocupen el temps en companyia de familiars que es dediquen a activitats no normatives com la venda ambulat, la recollida de ferralla, la mendicitat o activitats delictives.

Projectes de futur

Una altra de les dades que vam recollir de forma oberta va ser la relacionada amb els projectes de futur dels joves. D'aquesta informació hem identificat dues categories:

- *Projectes de futur concrets.* Els joves amb projectes de futur concrets tenen clar què volen estudiar o en què volen treballar. Si el seu objectiu és seguir estudiant ho volen fer a través del batxillerat, cicles formatius o formació ocupacional i tenen clara l'especialitat que faran per després dedicar-s'hi laboralment. Els que volen incorporar-se al món laboral ja han fet formació ocupacional anteriorment i tenen un objectiu professional clar o bé saben reconèixer les competències que els falta (per exemple, treure's el carnet de conduir per poder treballar de repartidor). En el cas dels joves que ja treballen, el seu projecte és mantenir la feina o progressar en la mateixa empresa.
- *Projectes de futur no concrets o irreal.* Pocs joves d'aquest grup volen seguir estudiant i els que sí no tenen clar en quina especialitat ho faran. Alguns pensen en treure's el carnet o llicència de conduir però sense un propòsit concret. Els que volen treballar tampoc tenen un objectiu laboral clar, mostren poca motivació a l'hora de buscar feina, els manca constància per mantenir-ne una o no accepten les vinculacions proposades des de Justícia juvenil. Una petita part d'aquest grup té uns

objectius més clars, però no són realistes o no són conscients de les mancances que tenen per portar-los a terme.

Tipus de problemes per iniciar

Pel que fa als problemes que han aparegut a l'inici de la mesura hem identificat 4 categories amb les següents situacions:

- *Impossibilitat.* Pel fet d'estar internat en un centre educatiu, per dificultats de salut mental amb internament psiquiàtric, per dificultat amb l'idioma o per malaltia
- *Per actitud del menor.* Incompareixences amb la necessitat de demanar requeriments judicials, escapoliments del CRAE⁴, no localització per haver marxat del país sense avisar o negativa a acceptar la intervenció
- *Incompatibilitat.* Amb els horaris de les activitats del jove. Recordem que la llei obliga a respectar les activitats escolars i laborals que pugui estar realitzat el jove (art. 21.1 RD 1774/2004)
- *Recurs.* Absència de recursos en període estival, dificultat per trobar-ne l'adequat o manca de places

Tipus de problemes durant la mesura

Els problemes que poden haver sorgit durant l'execució de la mesura els hem englobat en 5 categories i amb les situacions següents:

- *Absència sense justificar.* El jove ha tingut alguna absència puntual sense justificar i que no s'ha considerat incompliment de la mesura
- *Incompliment.* En els casos que ha estat necessari un requeriment judicial que s'ha degut a absències reiterades, no realitzar les tasques encomanades, abandonament del recurs o no localització del jove per escapoliment del CRAE

⁴ Centre Residencial d'Acció Educativa

- *Aliè al menor.* Entrebancs amb la documentació d'estrangers, baixes del personal de medi obert i de l'entitat referent o prescripció de la mesura
- *Impossibilitat.* Per internament en centre educatiu o malaltia del jove
- *Incompatibilitat.* Amb les activitats del menor, ja sigui per canvis d'horaris o perquè el jove ha trobat una feina nova

2.2.5. Anàlisi de les dades

Una vegada acabat el treball de camp vam introduir totes les dades recollides a una matriu de dades del programa estadístic SPSS 17.0.

L'exploració principal de les dades ha estat a través d'anàlisis descriptives: freqüències, taules de contingència i comparatives de mitjanes. En les anàlisis de taules de contingència, per tal d'obtenir significances en les diferències dels resultats, hem utilitzat el càlcul dels coeficients de contingència de Pearson, Phi i V de Cramer. Per la comparativa de mitjanes el càlcul que hem utilitzat ha sigut l'anàlisi de la variància (ANOVA).

Per tal d'aconseguir l'objectiu específic de complimentar i comparar els resultats d'altres estudis, respecte la justícia juvenil a Catalunya, hem utilitzat les dades publicades sobre els programes de Mediació i Reparació de Menors, Llibertat vigilada i Internament en centre de l'Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica (2012a i 2012b). En tots dos estudis la metodologia ha estat igual a la del present treball, és a dir, la població estudiada va ser tots els joves que durant el 2008 fan finalitzar un programa dels analitzats. Per l'estudi del programa de MRM el període de seguiment per la reincidència va ser de 2 anys i mig com a mínim fins a 3 anys i mig de màxim. En el cas de la Llibertat vigilada i l'Internament en centre, el període va ser el mateix que el nostre, de 3 a 4 anys.

2.2.6. Cronograma

	Gener 2012	Febrer 2012	Març 2012	Abril 2012	Maig 2012	Juny 2012	Juliol 2012	Agost 2012	Setembre 2012	Octubre 2012	Novembre 2012	Desembre 2012	Gener 2013	Febrer 2013	Març 2013
Fase inicial															
Revisió bibliogràfica															
Concreció de la metodologia															
Concreció de la mostra															
Fase de treball de camp															
Recollida de dades quantitatives															
Recollida de dades qualitatives															
Fase d'anàlisi															
Anàlisi i interpretació de les dades															
Extracció i discussió dels resultats															
Fase d'informe															
Redacció de l'informe															
Lliurament de l'informe															

Resultats

3. Realització de tasques socioeducatives

A continuació presentem els resultats obtinguts de l'estudi de la mesura de realització de tasques socioeducatives. En primer lloc veurem com és el perfil del jove, tant les seves característiques personals, la ocupació del temps i la família. En segon lloc analitzarem la seva situació penal, és a dir, l'expedient judicial i el fet delictiu comès. Finalment, veurem les característiques d'execució de la mesura de RTS i el seu desenvolupament.

3.1. Perfil del jove

3.1.1. Situació personal

Taula 5. Característiques demogràfiques

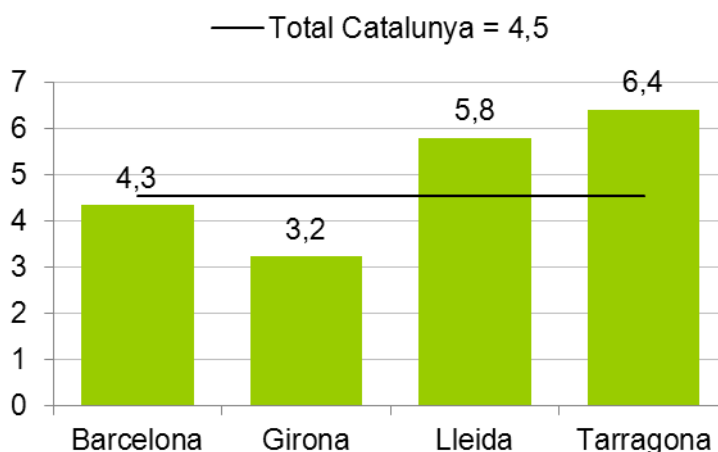
Variable	Categoria	N	% vàlid
Gènere	Home	102	83,6
	Dona	20	16,4
Nacionalitat	Espanyol	91	74,6
	Estranger	31	25,4
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	Unió Europea	4	12,9
	Magrib	13	41,9
	Resta d'Àfrica	1	3,2
	Centre i Sud Amèrica	11	35,5
	Àsia	2	6,5
Província de residència	Barcelona	82	69,2
	Girona	9	7,5
	Lleida	9	7,5
	Tarragona	19	15,8
Edat en la comissió del fet ^a	14 anys	25	20,5
	15 anys	37	30,3
	16 anys	30	24,6
	17 anys	30	24,6

^a L'edat mitjana en la comissió del fet és de 15,5 anys (N=122; DT=1,1)

La majoria dels joves els quals se'ls aplica un programa de RTS són homes. Una quarta part dels menors són estrangers i d'aquests la majoria provenen del Magrib o de Centre i Sud Amèrica.

Les províncies on més s'aplica aquesta mesura, tenint en compte la població de joves entre 14 i 17 anys el 2008, són Tarragona i Lleida.

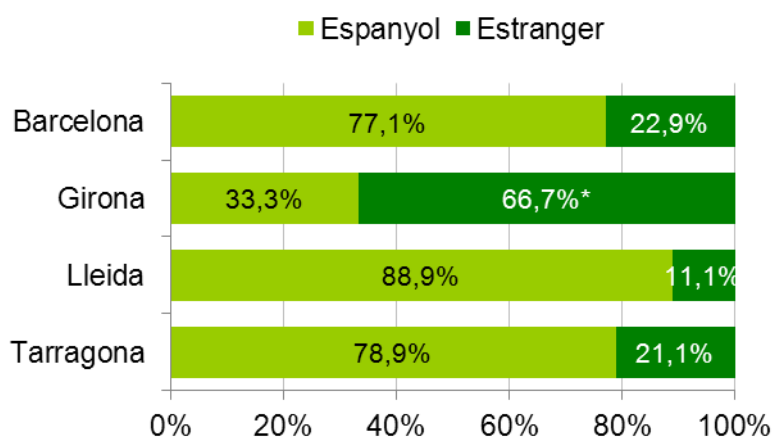
Gràfic 6. Aplicació del programa de RTS per cada 10.000 habitants joves segons la província

Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT

Segons la província, també destaca que la distribució d'espanyols i estrangers no es produeix igual en cadascuna d'elles. Girona és el territori en el què s'ha aplicat la RTS a més proporció d'estrangers. Hem de considerar que la mostra per província és força petita i pot condicionar aquestes dades.

Gràfic 7. Nacionalitat del jove segons la província

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

La distribució dels joves segons la seva edat és molt equitativa, per tant, sembla que pels agents judicials, l'aplicació del programa de RTS pot ser adequada pels joves de totes les edats.

Taula 6. Consum i abús de tòxics

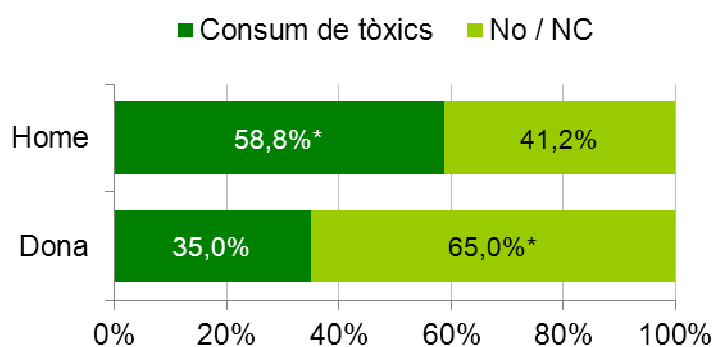
Variable	N	% vàlid
Consum de tòxics	67	54,9
Consum de cànnabis	58	47,5
Consum d'alcohol	39	32,0
Consum de cocaïna o drogues de disseny	6	4,9
Altres consums ^a	12	9,8
Abús de tòxics	19	15,6
Abús de cànnabis	14	11,5
Abús d'alcohol	8	6,6
Abús de cocaïna o drogues de disseny	1	0,8
Altres abusos ^b	6	4,9

^a Consum no especificat (N=10) i de dissolvents (N=2)

^b Abús no especificat (N=5) i abús anterior de cànnabis (N=1)

Trobem una xifra força elevada, més de la meitat, de joves que presenten algun consum de tòxics i destaca que hi ha un percentatge més alt de consum de cànnabis que d'alcohol. Tanmateix, això es pot deure a que el consum d'alcohol estigui menys informat degut a la seva acceptació social.

Gràfic 8. Consum general de tòxics segons el gènere

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els nois presenten un consum general de tòxics superior al de les noies i és especialment significatiu pel que fa al consum de cànnabis (52,0% front el 25,0%).

Els joves de 16 i 17 anys també destaquen en un consum general de tòxics més elevat que els de menys edat (66,7% front el 43,5%), així com en el consum de cànnabis (60,0% front el 35,5%) i d'alcohol (41,7% front el 22,6%).

Taula 7. Salut física i mental

Variable	Categoria	N	% vàlid
Problemes de salut física	Sí	3	3,2
	No	90	96,8
Problemes de salut mental	Sí	33	33,0
	No	67	67,0

Només hem trobat 3 joves en la mostra amb problemes greus de salut física, dos dels quals estaven causats per atropellaments de cotxe i que també els van causar problemes de salut mental. Un de cada tres joves presenta problemes de salut mental que són de naturalesa variada: agressivitat, ansietat, derivats del consum de tòxics, baix desenvolupament intel·lectual, hiperactivitat, trastorn bipolar o trastorn dissociat de la personalitat.

Els joves espanyols presenten problemàtiques de salut mental en més mesura que els estrangers (38,7% front el 16,0%).

3.1.2. Ocupació del temps

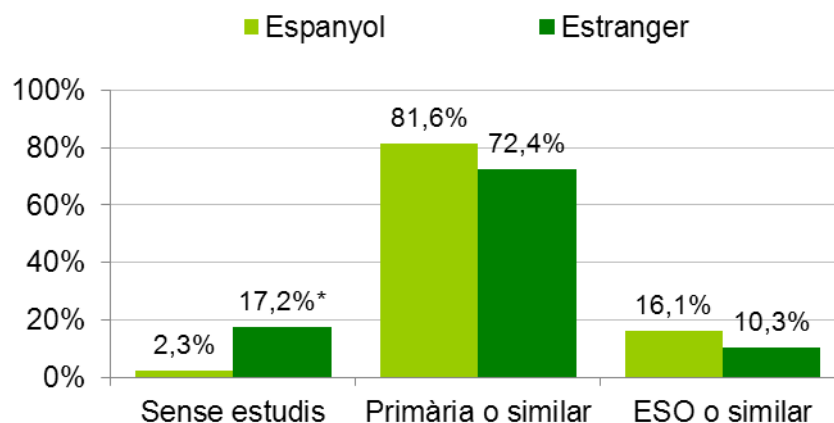
Taula 8. Activitats i grup d'iguals en el passat (en la comissió del fet o abans)

Variable	Categoria	N	% vàlid
Estudis finalitzats	Sense estudis / Analfabetisme	7	6,0
	Primària o similar	92	79,3
	ESO o similar	17	14,7
Rendiment escolar en el passat	Sense problemes de rendiment	19	17,9
	Rendiment escolar baix	87	82,1
Rendiment escolar baix amb absentisme	Sí	52	59,8
	No	35	40,2
Abandonament dels estudis obligatoris	Sí	59	54,6
	No	49	45,4
Treball en el passat	Ha treballat	41	40,6
	No ha treballat	60	59,4
Grup d'iguals en el passat	Grup d'iguals dissociat	66	68,7
	Grup d'iguals no dissociat	30	31,3

Els joves a qui se'ls aplica un programa de RTS presenten un percentatge força elevat de problemàtiques en els estudis i el grup d'iguals en el moment de la comissió del fet o en el passat. La majoria han tingut un rendiment escolar baix i, d'aquests, més de la meitat han sigut absentistes. Una mica més del 50% han

acabat abandonat els estudis obligatoris, generalment els secundaris, però també han treballat en més proporció que els que els han finalitzat (58,5% front el 17,9%). Pel que fa al grup d'iguals, destaca que quasi un 70% dels joves tenien amics amb comportaments dissocials.

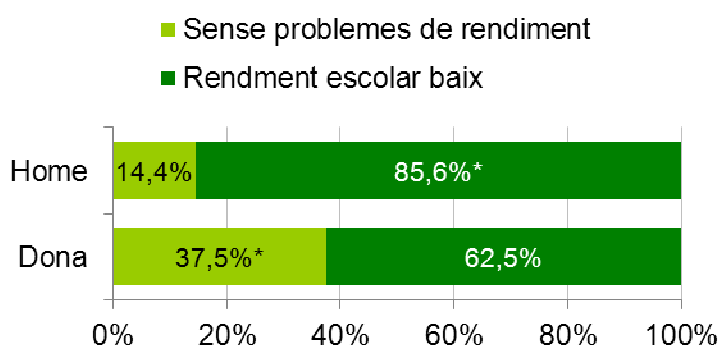
Gràfic 9. Nivell d'estudis finalitzats segons la nacionalitat

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Respecte els estudis finalitzats, observem que hi ha una proporció significativament més alta d'estrangers sense estudis o amb analfabetisme que d'espanyols.

Gràfic 10. Rendiment escolar en el passat segons el gènere

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

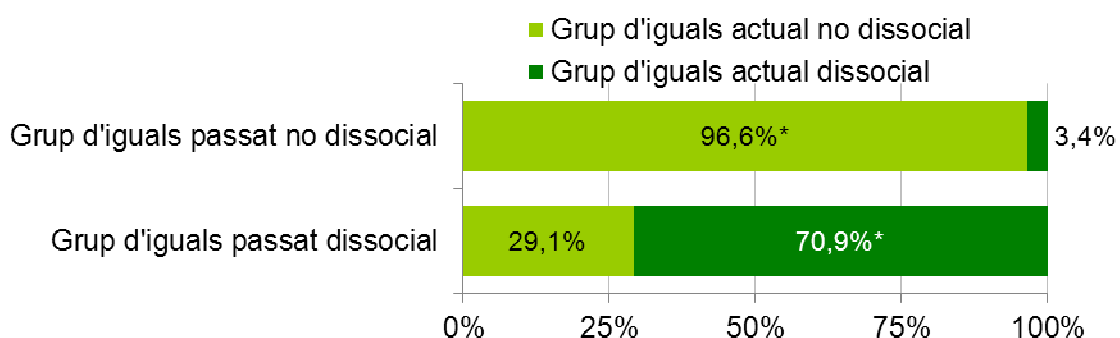
També trobem diferències de gènere pel que fa al rendiment escolar en el passat. Els nois mostren més fracàs escolar en relació a les noies.

Taula 9. Activitats i grup d'iguals a l'inici de la mesura

Variable	Categoria	N	% vàlid
Estudis actual	Estudia	46	39,3
	No estudia	71	60,7
Rendiment escolar actual	Sense problemes de rendiment	17	42,5
	Rendiment escolar baix	23	57,5
Treball actual	Treballa	36	33,6
	No treballa	71	66,4
Estudia i/o treballa	Estudia i treballa	10	8,8
	Estudia o treballa	62	54,4
	Ni estudia ni treballa	42	36,8
Grup d'iguals actual	Grup d'iguals dissocial	40	47,6
	Grup d'iguals no dissocial	44	52,4
Ocupació del temps	Temps estructurat	42	37,5
	Temps desestructurat amb control	21	18,8
	Temps desestructurat amb risc	49	43,7
Projectes de futur	Projectes concrets	36	35,6
	Projectes no concrets	65	64,4

En el moment d'iniciar la mesura de RTS al voltant del 40% dels joves segueix estudiant i la meitat d'ells segueixen presentant un baix rendiment escolar. Destaca que al menys un de cada tres joves no fa cap activitat normalitzada, ni estudia ni treballa.

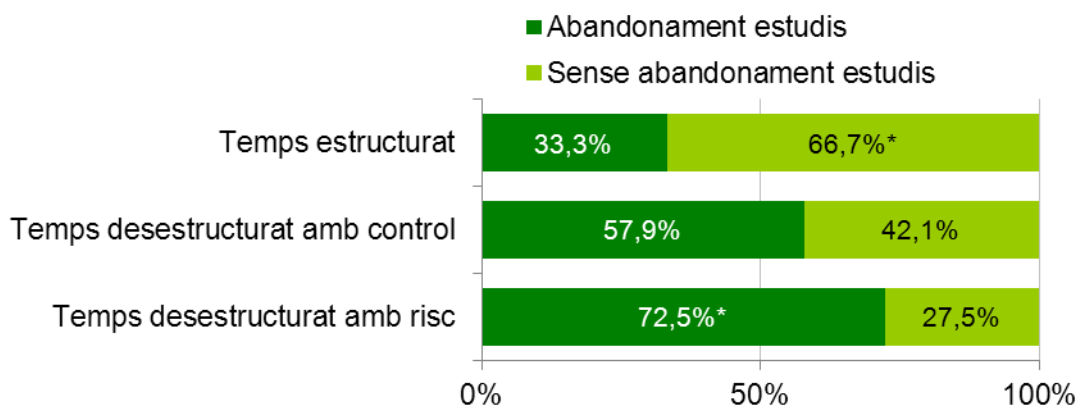
Gràfic 11. Grup d'iguals a l'inici de la RTS segons el grup d'iguals en la comissió del fet

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Entre el moment dels fets i de l'inici de la RTS hi trobem un canvi positiu i és que els joves amb amics dissocials han disminuït un 20%. A més a més, els que no presentaven un grup d'iguals amb comportaments disruptius tampoc ho fan a l'inici de la mesura.

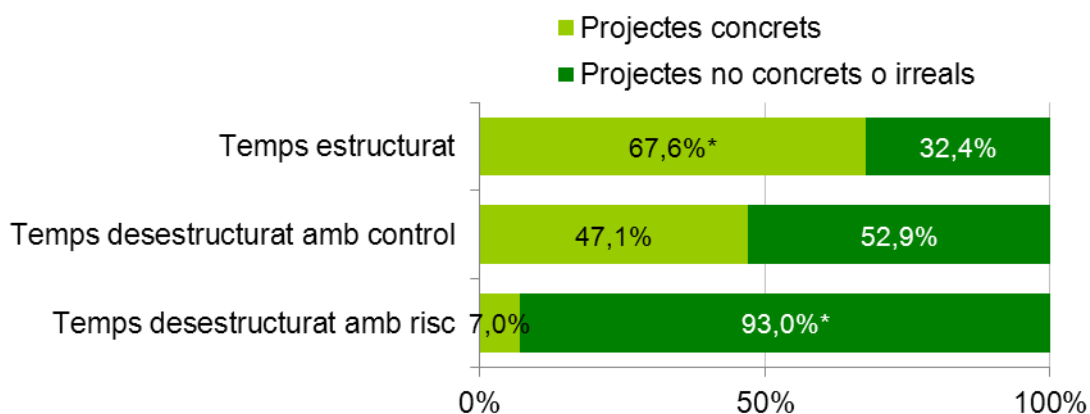
Gràfic 12. Abandonament dels estudis segons l'ocupació del temps

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a l'ús del temps, trobem per una banda un grup de nois i noies que ocupen el temps de forma estructurada i que signifiquen un terç de la mostra. Per l'altra banda, en canvi, hi trobem un grup una mica més gran que fa un ús del temps de forma desestructurada i amb conductes de risc. Aquests últims, a més a més, presenten més problemàtiques escolars com per exemple més proporció d'abandonament dels estudis.

Gràfic 13. Projectes de futur segons l'ocupació del temps del jove

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Al voltant d'una tercera part dels joves tenen projectes de futurs concrets i clars. A diferència de la resta manifesten que volen especialitzar-se tant en els estudis com a nivell laboral i escullen especialitats com: mecànica de motos, perruqueria, auxiliar d'infermeria, hostaleria, informàtica, tecnologia de fred i calor, submarinisme, educació infantil, automoció, construcció, electricitat, bomber o fisioteràpia.

Trobem una forta associació entre l'ús del temps per part del jove i els seus projectes de futur. La gran majoria dels que ocupen el temps de forma desestructurada i de risc no tenen projectes de futurs concrets o clars.

3.1.3. Situació familiar

Taula 10. Característiques familiars

Variable	Categoria	N	% vàlid
Situació dels pares	Junts	57	47,1
	Separats / Divorciats	48	39,7
	Mort d'un o d'ambdós	16	13,2
Tutela del jove	Pares	105	89,8
	DGAIA ⁵	10	8,5
	Altres	2	1,7
Relació entre el jove i la mare	Bona	78	67,2
	Regular	9	7,8
	Irregular o poca	18	15,5
	Dolenta o no té relació	6	5,2
	Ha mort	5	4,3
Relació entre el jove i el pare	Bona	57	48,7
	Regular	10	8,5
	Irregular o poca	25	21,4
	Dolenta o no té relació	14	12,0
	Ha mort	11	9,4
Nombre de germans ^a	No té germans	10	8,5
	1 o 2 germans	65	55,6
	3 o més germans	42	35,9
Residència dels germans en estrangers	Aquí	16	69,6
	Fora	2	8,7
	Ambdós	5	21,7
Tipus d'estil educatiu	Democràtic	56	50,0
	Autoritari	8	7,1
	Permissiu	21	18,8
	Sobreprotector	2	1,8
	Negligent	25	22,3
Consistència de l'estil educatiu	Consistent	48	50,0
	Inconsistent	48	50,0

^a El nombre mitjà de germans és de 2,3 (N=117; DT=1,9)

⁵ Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència

Pel que fa les característiques de la família trobem que els casos en que els progenitors segueixen junts no arriba a la meitat i majoritàriament conserven la tutela del jove. Observem que existeix conflicte entre els joves i els progenitors i que la relació amb la mare sol ser més bona que amb el pare.

No trobem gaires joves que siguin fills únics i de fet, destaca que un 10,3% té 5 o més germans. En els casos d'estrangers, els germans estan també aquí o tant aquí com al país d'origen.

La meitat dels menors han crescut amb un estil educatiu democràtic i consistent per part dels pares o cuidadors. L'altra meitat, en canvi, ha tingut una educació negligent o permissiva, que a més ha estat inestable en el temps o entre els diferents cuidadors.

Taula 11. Característiques socioeconòmiques

Variable	Categoria	N	% vàlid
Situació de residència	Residència estable	99	86,8
	Residència temporal	15	13,2
Amb qui viu	Família d'origen	84	71,2
	Família extensa	9	7,6
	Família d'origen amb altres	19	16,1
	Centre DGAIA	4	3,4
	Altres	2	1,7
Suport adult prosocial	Sí	86	74,8
	No	29	25,2
Feina de la mare	Mare treballa	56	62,9
	Mare sense feina	33	37,1
Feina del pare	Pare treballa	61	80,3
	Pare sense feina	15	19,7
Situació econòmica	Suficient	73	60,3
	Insuficient	48	39,7
Relació amb Serveis socials	Sí	65	61,3
	No	41	38,7

La majoria dels joves tenen una situació de residència estable i conviuen amb la família d'origen, tot i que a vegades acompanyats d'altres familiars com els avis, oncles o cosins entre d'altres.

Un de cada quatre joves no té cap suport adult prosocial i força famílies, al voltant del 40%, presenten problemes econòmics. De fet, destaca que més de la meitat té o ha tingut relació amb els serveis socials.

Taula 12. Problemàtiques familiars

Variable	N	% vàlid
Problemes familiars	44	36,1
Problemes de justícia	22	18,0
Problemes de toxicomania	14	11,5
Problemes de maltractament	14	11,5
Problemes de salut mental	10	8,2
Problemes de salut física	16	13,1

Un 36% de les famílies tenen alguna problemàtica específica. Pel que fa als contactes amb la justícia hem trobat que aquests han estat protagonitzats generalment pels germans o el pare. Els dos progenitors i els germans són qui mostren problemes amb les drogues o l'alcohol. Els maltractaments han estat majoritàriament perpetrats pel pare de forma física i psíquica i, en molts casos, ha afectat la salut mental de la mare en forma de depressió. També hem trobat força casos de germans amb discapacitats psíquiques.

Taula 13. Parella i fills

Variable	Categoria	N	% vàlid
Parella	Té parella	34	43,0
	No té parella	45	57,0
Parella dissocial	Sí	7	38,9
	No	11	61,1
Fills	Té fills	9	8,1
	No té fills	102	91,9

Els joves que han informat que tenen parella no arriben a la meitat i en pocs casos trobem que tenen fills o que la seva parella té comportaments dissocials.

3.2. Perfil penal i criminològic

Taula 14. Situació penal del jove

Variable	Categoria	N	% vàlid
Antecedents	Sense antecedents	40	32,8
	Amb antecedents	82	67,2
Nombre d'antecedents ^a	Cap antecedent	40	32,8
	1 o 2 antecedents	32	26,2
	De 3 a 5 antecedents	26	21,3
	Més de 5 antecedents	24	19,7
Internament o presó anteriors	Sense privació de llibertat anterior	90	78,9
	Amb privació de llibertat anterior	24	21,1
Fracàs d'intervencions anteriors	Sense fracàs d'intervencions anteriors	78	79,6
	Amb fracàs d'intervencions anteriors	20	20,4

^a La mitjana d'antecedents és de 3,2 antecedents (N=122; DT=4,4)

Un de cada tres joves és primari i, d'altra banda, al voltant d'un 20% té més de 5 antecedents, ha estat privat de llibertat i/o ha tingut fracassos en les intervencions anteriors de justícia. Els tipus de fracàs d'intervencions anteriors que presenten són: incompliment dels acords de mediació, incompareixences repetides o incompliments a medi obert i escapoliments del centre educatiu.

Dels nois i noies que tenen antecedents, el 30,0% ha estat privat de llibertat anteriorment i el 26,8% acumula intervencions de justícia que han fracassat.

Taula 15. Característiques de la *causa base*⁶

Variable	Categoria	N	% vàlid
Nombre de fets ^a	1 fet	50	41,0
	2 fets	35	28,7
	3 o més fets	37	30,3
Tipus de fet delictiu	Delicte	109	89,3
	Falta	13	10,7

⁶ Considerem *causa base* el procediment judicial pel qual es va imposar la mesura estudiada.

Variable	Categoria	N	% vàlid
Categoria de fet delictiu	Contra les persones	34	27,9
	Contra la llibertat sexual	2	1,6
	Contra la propietat	52	42,7
	Drogues	2	1,6
	Trànsit	5	4,1
	Altres	27	22,1
Violència en el fet delictiu	Violent	60	49,2
	No violent	62	50,8
Responsabilització dels fets abans	Responsabilització total	5	6,5
	Responsabilització parcial	38	49,3
	No responsabilització	34	44,2

^a La mitjana de fets comesos en la *causa base* és de 2,2 fets (N=122; DT=1,5)

Observem que la mesura de RTS no sol aplicar-se gaire per faltes tot i que, en aquests casos, la LORPM preveu que es pugui imposar amb un màxim de 6 mesos. La meitat dels fets són violents, així com el 46,2% dels fets *contra la propietat*. En el moment de l'ATM⁷ o d'inici de la mesura, molt pocs joves es responsabilitzen totalment dels fets comesos i la meitat minimitzen la seva participació o creuen que la resposta de justícia és desproporcionada. Hem de tenir en compte que la responsabilització dels fets és un requisit per portar a terme el programa de Mediació i reparació de menors i per tant és normal trobar que els joves que se'ls ha acabat imposant una mesura no en mostrin.

Taula 16. Rànquing de fets delictius més comesos

Fet delictiu	N	% vàlid	% acumulat
Contra la integritat moral	13	10,7	10,7
Lesions	13	10,7	21,3
Robatori amb intimidació	13	10,7	32,0
Robatori amb força en les coses	12	9,8	41,8
Atemptat contra l'autoritat	9	7,4	49,2
Furt	7	5,7	54,9
Robatori amb violència o intimidació	7	5,7	60,7
Danys	6	4,9	65,6
Furt d'ús de vehicle a motor	6	4,9	70,5
Robatori amb violència	4	3,3	73,8

⁷ Assessorament tècnic de menors

Fet delictiu	N	% vàlid	% acumulat
Vexacions injustes	4	3,3	77,0
Amenaça	3	2,5	79,5
Robatori de vehicle a motor	3	2,5	82,0

La majoria de fets comesos estan repartits en només 13 tipus diferents de fet. En aquest rànquing hi trobem gairebé el percentatge total de fets *contra la propietat*, repartits en només 7 tipus diferents.

3.3. Execució de la mesura

Taula 17. Característiques generals de la mesura

Variable	Categoria	N	% vàlid
Intent de MRM	Sí	14	11,8
	No	105	88,2
Equip	EMO BCN 1	11	9,0
	EMO BCN 2	12	9,8
	EMO BCN 3	22	18,0
	EMO BCN 4	24	19,7
	EMO BCN 5	15	12,3
	EMO Girona	10	8,2
	EMO Lleida	9	7,4
	EMO Tarragona	19	15,6
Temps imposat pel jutge	Fins a 100 hores	66	54,6
	D'1 mes a 3 mesos	13	10,7
	De 3 a 6 mesos	30	24,8
	Més de 6 mesos	12	9,9
Nombre de tasques	1 tasca	93	80,9
	Més d'1 tasca	22	19,1
Tipus de recurs	Recurs extern	64	55,6
	Recurs propi	41	35,7
	Recurs propi i extern	10	8,7
Durada de la mesura ^a	Fins a 3 mesos	13	10,7
	De 3 a 6 mesos	30	24,5
	De 6 mesos a 1 any	50	41,0
	Més d'1 any	29	23,8

^a La durada mitjana de la mesura és de 296,0 dies (N=122; DT=223,8)

En una minoria de casos s'ha iniciat una conciliació amb la víctima que finalment no s'ha pogut finalitzar.

Respecte la durada de la mesura, hem trobat dues formes diferents d'imposar-la. La meitat de les mesures tenen unes hores concretes de compliment, amb un màxim de 100 hores. La resta de RTS s'han imposat amb una durada d'entre 1 mes a 1 any. En alguns casos hem identificat que la mesura de RTS s'ha imposat per substitució d'una PBC, fet que podria explicar perquè algunes tasques socioeducatives s'han imposat en hores concretes (tal com es fa amb les prestacions) i no en un temps menys determinat. No hem trobat, amb les anàlisis, variables associades a més o menys durada d'imposició, és a dir, quins factors ha tingut en compte el jutge per imposar una durada o una altra.

La majoria de joves només ha realitzat un tipus de tasca i s'han utilitzat tant recursos propis com externs (comunitaris), tal com preveu la llei.

Taula 18. Tipus de tasques

Variable	N	% vàlid
Activitats culturals	4	3,3
Alfabetització	7	5,7
Competència psicosocial	26	21,3
Conductes violentes	16	13,1
Drogodependències	12	9,8
Inserció laboral	43	35,2
Salut mental i educació sexual	6	4,9
Seguretat vial	10	8,2
Programa formatiu o educatiu	9	7,4
Altres	10	8,2

El tipus de tasques que més s'apliquen són les d'inserció laboral, seguides dels programes de competència psicosocial i conductes violentes.

Cal recordar que la llei defineix les tasques socioeducatives com activitats específiques de contingut educatiu i que tenen com objectiu incidir en dèficits concrets del jove per tal de millorar les seves competències socials. Per aquest motiu, a continuació descriurem les activitats, els recursos i el perfil del jove al qual s'ha aplicat cada un dels tipus de tasca.

Activitats culturals

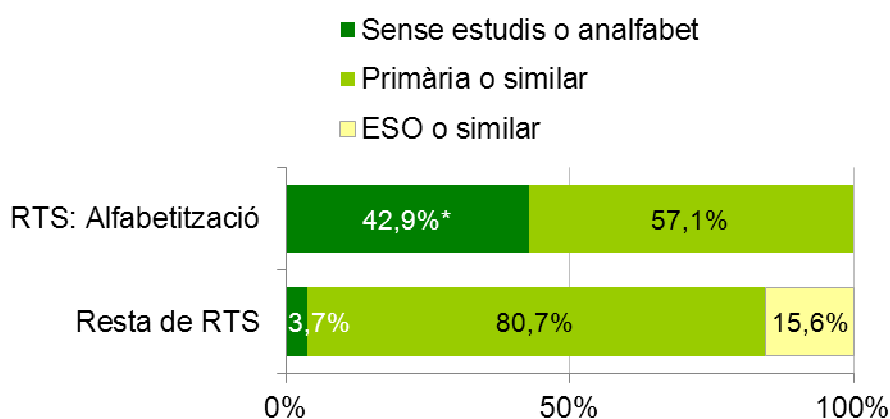
Quan la mesura de RTS ha consistit en portar a terme activitats culturals, el recurs utilitzat ha estat comunitari i el jove ha realitzat tasques com les d'ajudant d'entrenador de futbol per a nens petits, un curs de grafit o tasques de suport al Museu Marítim de Barcelona. De tots els tipus de tasques, aquesta és la que s'ha realitzat en menys temps, 5,7 mesos de mitjana.

El fet que només 4 nois hagin realitzat aquestes tasques ens dificulta realitzar anàlisis amb resultats significatius, que ens permetin conèixer perquè se'ls ha aplicat aquest tipus d'activitat i no un altre. Tanmateix, destaca que cap d'ells ha deixat els estudis i han dut a terme altres tasques a part d'aquesta.

Alfabetització

Als joves que se'ls ha aplicat unes tasques d'alfabetització se'ls ha vinculat a recursos externs com centres d'educació permanent d'adults, formació lecto-escriptora i en el cas d'estrangers a l'aprenentatge del castellà. La meitat d'ells ha realitzat una altra tasca a part d'aquesta.

Gràfic 14. Estudis finalitzats segons l'aplicació de RTS d'Alfabetització

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Les tasques socioeducatives d'alfabetització, en comparació amb la resta, s'han aplicat en més proporció a joves estrangers (71,4% front el 22,6%), joves que no tenen estudis (42,9% front el 3,7%) i que no tenen suport adult prosocial (66,7% front el 22,9%).

A nivell qualitatiu podem destacar que en general es tracta de joves amb un context sociofamiliar de marginalitat, ja sigui perquè estan sols o perquè viuen amb tota la família i altres persones en el mateix espai.

Competència psicossocial

En aquest tipus de tasques socioeducatives es porten a terme programes basats en el model cognitiu i sota els noms de programa de pensament prosocial, programa o taller d'habilitats socials o programa ètica i valors. En aquestes intervencions s'han abordat competències com l'assertivitat, empatia, autocontrol i maneig emocional, resolució de conflictes, relació i influència del grup d'iguals, conducta prosocial, reestructuració cognitiva, habilitats socials, identificació d'emocions, alternatives a la violència i prevenció de recaigudes. En alguns casos també se li ha demanat al jove la visualització de pel·lícules o la resolució de supòsits pràctics per a la reflexió.

En la majoria de casos (el 88,5%) aquestes tasques han estat realitzades pels tècnics o psicòlegs de medi obert i les sessions han estat tant grupals com individuals. També ha durat menys que la majoria d'altres tasques, 7 mesos de mitjana.

L'única variable que sembla que els diferenciï de la resta és la referida a la salut mental. Tot i mostrar més problemàtiques psíquiques (55,0% front el 27,5% de la resta), aquestes són força variades: baix desenvolupament intel·lectual, derivades del consum, ansietat, agressivitat, hiperactivitat, trastorn negativista desafiant i conducta dissocial.

No obstant això, hem d'afegir com a dada qualitativa que 6 dels joves que van realitzar aquest tipus de programa havien comès, conjuntament, un delictes contra la integritat moral en l'àmbit escolar. Per tant, s'ha de tenir en compte que el grup, que va ser atès per l'EMO de Lleida, pot estar influenciant els resultats de les anàlisis.

Conductes violentes

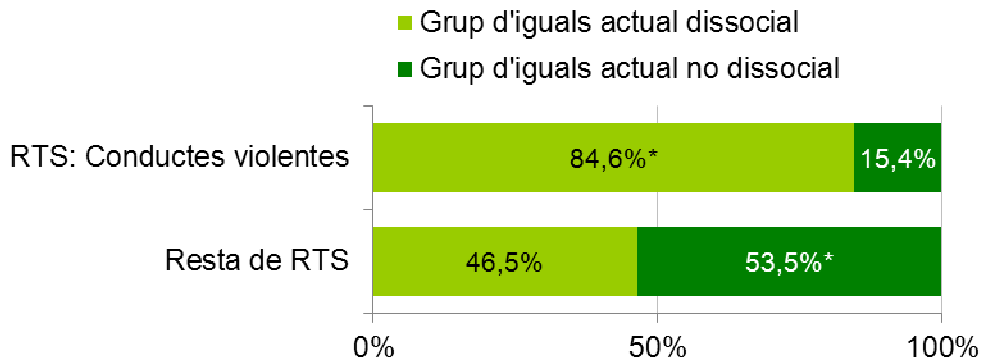
Els programes de conductes violentes també estan basats en el model cognitiu i pretenen que el jove faci un aprenentatge d'habilitats com en els programes de competències psicosocials. De fet, els mòduls que es realitzen en aquests programes són gairebé idèntics: autocontrol, reestructuració cognitiva, habilitats socials, assertivitat, valors i empatia, resolució de problemes i prevenció de recaigudes. En aquests casos es treballa més el control de l'agressivitat i la ira, la relaxació, la identificació de conductes i respostes i les alternatives a la violència. Les sessions, que són tant grupals com individuals, en alguns casos també estan recolzades amb treballs de reflexió que el jove ha fet a casa.

Els tècnics i psicòlegs de medi obert també han estat majoritàriament els que han portat a terme aquestes tasques (el 87,5%), tot i que s'ha utilitzat també recursos externs com el programa de conductes violentes de la Fundació IReS.

Pel que fa a la durada de les tasques en conductes violentes ha estat de 5,9 mesos de mitjana.

Un altre dels aspectes semblants entre aquest tipus de tasques i el de competència psicosocial és la presència de grups de joves que s'han atès pel mateix fet. En aquest cas trobem 7 joves que també van cometre un delictes contra la integritat moral en l'àmbit escolar i que va ser atès per l'EMO BCN3. Els resultats ens mostren un perfil de jove normalitzat, sense problemes escolars ni de grup d'iguals, que han crescut amb un estil educatiu democràtic i consistent, amb suport adult prosocial, sense contacte amb els serveis socials i sense antecedents.

Gràfic 15. Grup d'iguals dissocial a l'inici de la mesura segons l'aplicació de RTS de Conductes violentes

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

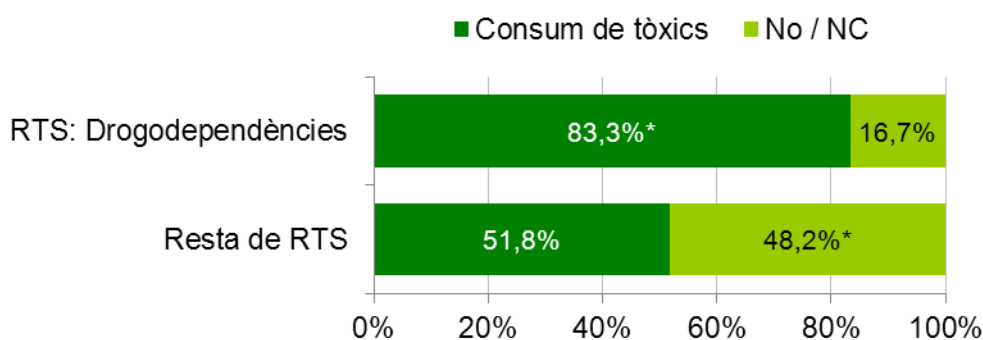
Drogodependències

En els casos on s'ha portat a terme un programa ad hoc i realitzat pel tècnic de medi obert les tasques han consistit en la sensibilització i responsabilització sobre les drogues i el seu ús, així com autoregistre del consum, tasques de lectura i visualització de pel·lícules per una posterior reflexió. Els recursos externs utilitzats han estat programes sobre el consum d'alcohol responsable dels CAS⁸, cursos informatius de tòxics amb reflexió del consum propi i les conseqüències socials, taller de drogodependències pel consum de cànnabis de centres cívics o el Servei d'orientació de drogues (SOD) de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

El perfil dels joves que han fet un programa d'aquest tipus com a mesura de RTS es diferencia de la resta pel consum de tòxics. La majoria d'ells presenta algun tipus de consum, el 83,3% de cànnabis i el 58,3% d'alcohol. A més a més, un de cada tres fa un abús d'alguna d'aquestes substàncies.

⁸ Centres d'atenció i seguiment de les drogodependències

Gràfic 16. Consum de tòxics segons l'aplicació de RTS de *Drogodependències*

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

En aquest sentit, destaca que tots els nois i noies de la mostra que han comès un delicte de drogues han realitzat una tasca de drogodependències. També és significatiu estadísticament, que 3 dels joves amb delictes contra la seguretat viària (60%) han realitzat aquest tipus d'activitat.

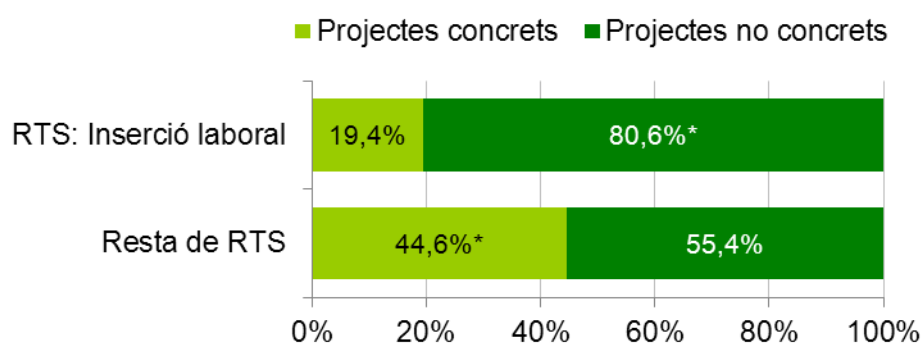
Inserció laboral

Per a la inserció laboral alguns dels joves han assistit a programes d'orientació laboral, de cerca de feina o formació per adquirir hàbits laborals. Els nois i noies que ja disposaven un treball tenien el compromís de mantenir-lo. No obstant això, l'activitat a la qual se'ls ha vinculat més ha estat a cursos, tallers o programes de garantia social de diverses especialitats: fusteria d'alumini, electricitat i lampisteria, pagesia, prevenció de riscos, guixaire, informàtica i disseny gràfic, pintura i jardineria, dependent de comerç, pintura decorativa, ceràmica, revestiment de façanes, instal·lació de xarxes wireless, mecànica de moto i bicicleta, etc. El tipus de recurs utilitzat ha estat quasi sempre comunitari i amb una gran proporció d'entitats públiques: Barcelona Activa, Servei d'ocupació de Catalunya (SOC), Centre d'Iniciatives per a la Reinserció (CIRE), Casal dels Infants del Raval o els centres residencials d'acció educativa (CRAE). En alguns casos s'ha complementat la inserció laboral amb una altra tasca diferent.

Els joves que han realitzat unes tasques d'inserció laboral presenten un perfil amb problemàtiques sociofamiliars, la majoria dels quals han crescut amb un estil educatiu permissiu o negligent i sense suport adult prosocial. El que

destaca més és que han abandonat els estudis, el grup d'iguals té comportaments dissocials, ocupen el temps de forma desestructurada, no tenen projectes de futur concrets i el delictes que han comès en més proporció és *contra la propietat*.

Gràfic 17. Projectes de futur segons l'aplicació de RTS d'*Inserció laboral*

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Salut mental i educació sexual

Els joves als quals se'ls ha imposat aquest tipus de tasques han hagut de fer un correcte seguiment dels tractaments i visites que ja tenien amb el Centre de salut mental (CSM⁹ i CSMIJ¹⁰), vincular-se a un recurs educatiu especial per a psicòtics i autistes o realitzar un programa d'educació sexual. En algun cas aquesta tasca ha estat complementària d'altres, ja que el jove n'ha fet una o dues més de diferents.

La poca mostra d'aquest grup de nois i noies no ens permet reconèixer característiques comunes. Tanmateix, destaca que la majoria presenta problemes de salut mental i tots els joves que han comès un delictes *contra la llibertat sexual* han realitzat aquest tipus de tasca (2 casos).

Seguretat vial

Les activitats que s'han portat a terme han estat la vinculació a programes de seguretat vial realitzats per Mafre o Creu Roja (conductes de risc, pressió de

⁹ Centre de Salut Mental

¹⁰ Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil

l'entorn i primers auxilis), suport al programa de la Guàrdia Urbana a les escoles o l'assistència a l'autoescola per treure's el carnet de conduir i millorar les possibilitats d'inserció laboral.

El més destacable d'aquest tipus de tasca és que és una de les que ha durat més temps (13,5 mesos de mitjana), la gran majoria de recursos han estat externs a Justícia juvenil i quasi tots els joves tenien 18 anys o més a l'inici de la mesura.

Només 2 dels 5 joves que van cometre un delictes de *trànsit* han realitzat aquestes tasques, per tant, entenem que se'ls ha aplicat per millorar les seves competències socials en general i no com a intervenció derivada del delictes.

Programa formatiu o educatiu

Quan s'ha imposat la obligació de sotmetre's a un programa formatiu o educatiu les tasques realitzades han estat la vinculació a una Unitat d'escolarització compartida (UEC), reforç escolar, l'assistència al projecte del Pla educatiu d'entorn (PEE), formació sobre el temps lliure, vinculació a recursos formatius per necessitats especials, assistència a l'escola d'adults per treure's el graduat escolar o bé formació de català per estrangers.

La meitat d'aquestes tasques s'han realitzat conjuntament amb d'altres diferents i amb recursos de la comunitat.

Tampoc en aquest cas la mostra ens permet trobar un perfil del jove al qual se li aplica aquest tipus d'activitat. L'única característica que els diferencia és que ocupen el temps de forma desestructurada en més proporció que la resta.

Altres

Les activitats que no hem pogut classificar en els grups anteriors han estat, en molts casos, portades a terme pels propis tècnics de medi obert: responsabilització del fet en casos d'assetjament escolar, seguiment de l'embaràs i cura del nadó, regularitzar la situació legal en el cas d'estrangers,

tasques de cura i alimentació d'animals, aprendre tècniques d'estudi, treballar el projecte de vida o seguir correctament les mesures judicials pendents.

El que podem destacar és que han estat les tasques que més han durat (14,4 mesos de mitjana).

Taula 19. Desenvolupament de la mesura

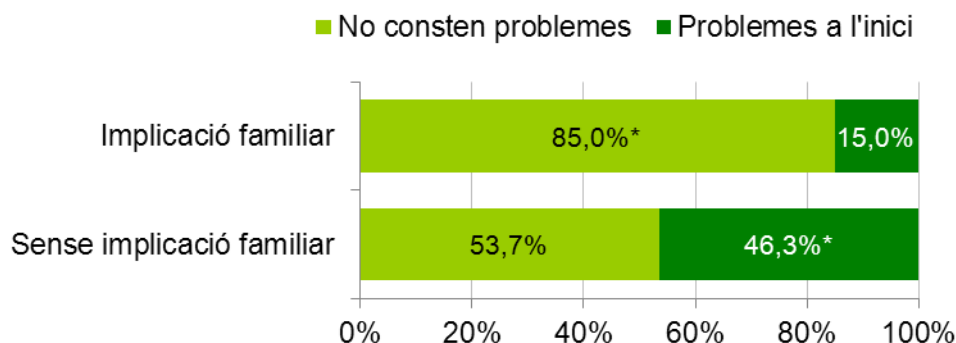
Variable	Categoria	N	% vàlid
Implicació de la família	Sí	40	49,4
	No	41	50,6
Problemes per iniciar	Sense problemes	81	66,4
	Problemes per iniciar	41	33,6
Tipus de problemes per iniciar	Impossibilitat	14	34,1
	Per actitud del menor	16	39,0
	Incompatibilitat	4	9,8
	Recurs	7	17,1
Problemes durant la mesura	Sense problemes	71	58,2
	Problemes durant la mesura	51	41,8
Tipus de problemes durant la mesura	Absència sense justificar	8	15,7
	Incompliment	17	33,3
	Aliè al menor	9	17,6
	Impossibilitat	6	11,8
	Incompatibilitat	11	21,6
Compliment correcte de les hores	Sí	86	76,8
	No	26	23,2
Compliment correcte de les tasques	Sí	84	75,7
	No	27	24,3
Bona actitud i tracte	Sí	99	89,2
	No	12	10,8
Responsabilització dels fets (final de la mesura)	Responsabilització total	14	42,4
	Responsabilització parcial	14	42,4
	No responsabilització	5	15,2

En la meitat dels casos hem pogut confirmar que hi ha hagut una implicació de la família en la mesura. Això s'ha produït significativament en el casos de tasques de drogodependències (88,9%) i de conductes violentes (78,6%).

Una de cada tres mesures de RTS ha tingut problemes per iniciar-se. Destaca que hi ha hagut menys casos amb problemes per iniciar quan la família s'hi ha

implicat o quan les tasques dutes a terme han estat de competència psicosocial (11,5% front el 39,6% en la resta de tasques).

Gràfic 18. Problemes a l'inici de la mesura segons la implicació familiar

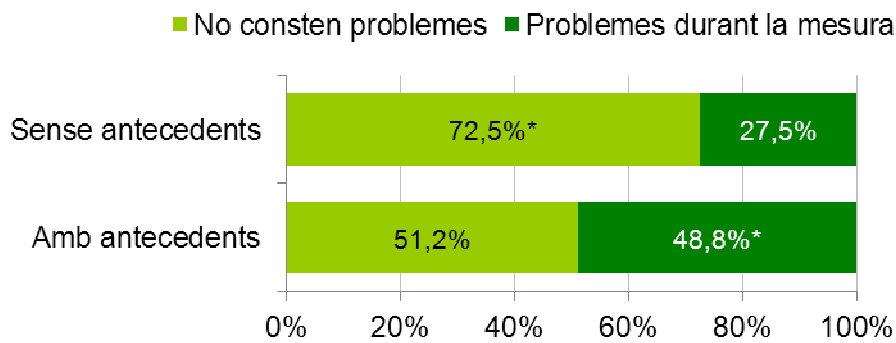
* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

En un 39,0% dels casos on hi ha hagut algun problema per iniciar la mesura, aquest s'ha degut a l'actitud del menor. Un altre dels problemes per iniciar més freqüent és la impossibilitat. En menys freqüència trobem problemes derivats dels recursos externs i per incompatibilitat amb els horaris de les activitats del menor.

Troblem un 10% més de problemes durant l'execució de la mesura que a l'inici i un de cada tres casos ha sigut a causa d'incompliments del menor. La incompatibilitat amb les activitats del menor també és un problema que pot aparèixer durant la mesura, ja sigui per canvis d'horaris o perquè el jove ha trobat una feina nova. En menys freqüència també hi ha problemes aliens al menor, absències sense justificar que no arriben a ser un incompliment o per impossibilitat.

Pel que fa als problemes durant la mesura destaca que s'han produït en més proporció quan el jove té amics amb comportaments disruptius (52,5% front el 29,5%), acumula antecedents i fracassos d'intervencions anteriors (70,0% front el 38,5%) o ha hagut de realitzar més d'una tasca (72,7% front el 34,4%). Pel contrari, hi ha hagut menys relació de problemes en l'execució de la mesura quan les tasques han estat per conductes violentes (18,8% front el 45,3% en la resta de tasques).

Gràfic 19. Problemes durant la mesura segons els antecedents

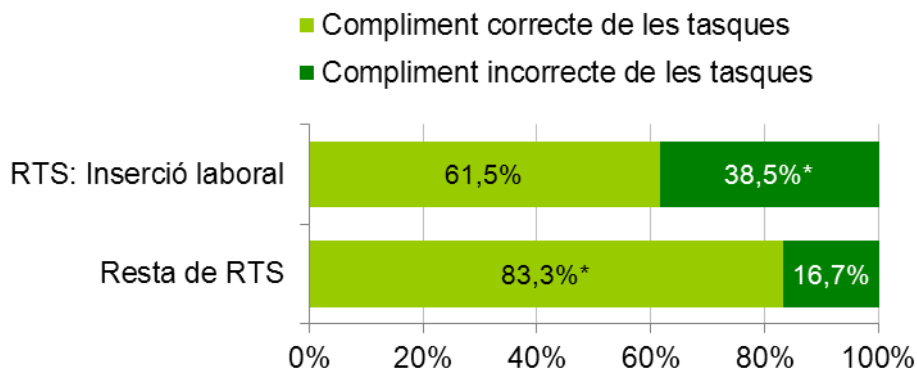
* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Quan aquests problemes han estat per incompliments o absències sense justificar és significat que tots són nois i que la majoria fan un consum de tòxics (76,5% i 87,5% respectivament), especialment de cànnabis (70,6% i 87,5% respectivament).

Malgrat els problemes que puguin haver sorgit a l'inici o durant l'execució, tres de cada quatre joves realitza la mesura amb un compliment correcte de les hores i les tasques encomanades. És poc freqüent que el jove tingui una mala actitud durant la realització de les activitats o no tingui un tracte adequat amb els responsables i companys.

Si ens fixem en el tipus de tasca socioeducativa realitzada pels joves, els que se'ls ha aplicat una RTS d'inserció laboral presenten més dificultats de compliment de les hores i les activitats encomanades.

Gràfic 20. Compliment de les tasques segons l'aplicació de RTS d'*Inserció laboral*

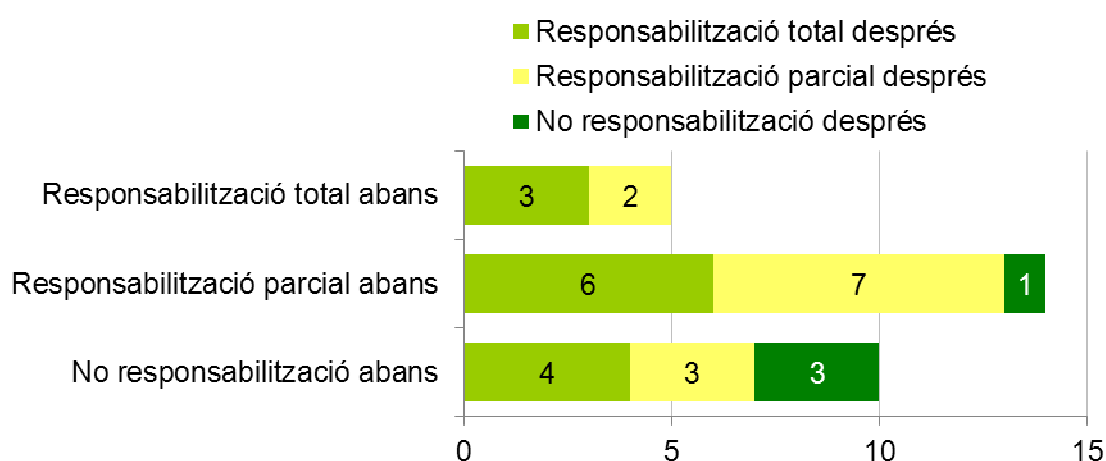

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Cal destacar que només hem pogut obtenir la informació sobre la responsabilització dels fets després de la mesura en el 27% dels casos. En aquests trobem una millora des de l'ATM o inici de la mesura a la finalització d'aquesta, ja que ha augmentat el percentatge de joves que es responsabilitzen dels fets i ha disminuït força els que no mostren responsabilització.

Hem identificat 13 casos amb les dues variables informades (responsabilització abans i després de la mesura) i que mostren un canvi positiu. És a dir, aquells joves que abans de la mesura no es responsabilitzaven dels fets comesos i al final ho van fer total (4 casos) o parcialment (3 casos), així com els que al principi només ho feien parcialment i al final la responsabilització és total (6 casos).

Gràfic 21. Canvis en la responsabilització dels fets abans i després de la mesura

Si fem una anàlisi dels 13 casos que mostren un canvi positiu respecte a la responsabilització dels fets observem que la majoria tenien 18 anys o més a l'inici de la mesura (69,2%) i cap d'ells té problemes de salut mental. La majoria ocupen el temps de forma estructurada (75,0%) i una minoria ha tingut contacte amb els serveis socials (22,2%). Destaca que dins d'aquest grup de joves hi trobem tots aquells que van cometre un delictes de drogues o contra la seguretat viària.

Segons aquests resultats, podem concloure que, per algun perfil concret de jove, la mesura ha aconseguit un canvi positiu pel que fa a la responsabilització dels fets.

4. Prestacions en benefici de la comunitat

Seguint la mateixa estructura del capítol anterior, a continuació presentem els resultats obtinguts de l'estudi de la mesura de prestacions en benefici de la comunitat. Així, en primer lloc veurem les característiques personals del jove, la ocupació del temps i la família. En segon lloc analitzarem el seu perfil penal i, finalment, veurem les característiques d'execució de la mesura de PBC i el seu desenvolupament.

Recordem, com ja hem explicat en l'apartat de metodologia, que per algunes variables hem utilitzat la població de joves que va finalitzar una mesura de PBC l'any 2008 (N=511) i, per altres variables de caire més qualitatiu, les anàlisis s'han fet per una mostra més reduïda (n=122). Per altra banda, també hem de tenir en compte que algunes dades no s'han pogut analitzar en aquest apartat atès que en els informes de PBC estaven poc informades. En concret, la responsabilitat dels fets abans i després de la mesura i la implicació de la família en l'execució de la intervenció.

4.1. Perfil del jove

4.1.1. Situació personal

Taula 20. Característiques demogràfiques

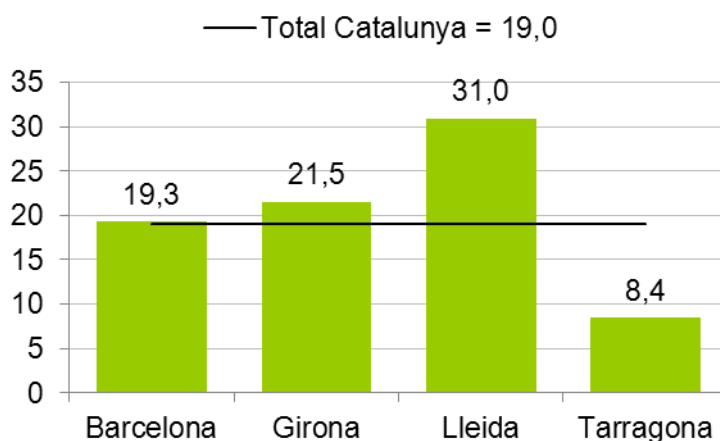
Variable	Categoria	N	% vàlid
Gènere	Home	427	83,6
	Dona	84	16,4
Nacionalitat	Espanyol	368	72,0
	Estranger	143	28,0
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	Unió Europea	27	18,9
	Resta d'Europa	4	2,8
	Magrib	61	42,6
	Resta d'Àfrica	3	2,1
	Centre i Sud Amèrica	43	30,1
	Àsia	4	2,8
	Resta del món	1	0,7

Variable	Categoria	N	% vàlid
Província de residència	Barcelona	370	73,6
	Girona	60	11,9
	Lleida	48	9,5
	Tarragona	25	5,0
Edat en la comissió del fet a	14 anys	87	17,1
	15 anys	132	25,9
	16 anys	148	29,1
	17 anys	142	27,9

^a L'edat mitjana en la comissió del fet és de 15,7 anys (N=509; DT=1,1)

El jove que és condemnat a una mesura de prestacions en benefici de la comunitat és majoritàriament home i espanyol. Més d'un quart dels menors són estrangers, i d'aquests la majoria provenen del Magrib i de Centre i Sud Amèrica.

Gràfic 22. Aplicació del programa de PBC per cada 10.000 habitants joves segons la província

Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT

Com s'observa en el gràfic 22, Lleida és la província que més aplica la mesura de PBC, tenint en compte la població de joves entre 14 i 17 anys el 2008. Aquesta proporció és més del triple que la de Tarragona, que és la regió que menys realitza aquest tipus d'intervenció.

Taula 21. Consum i abús de tòxics

Variable	n	% vàlid
Consum de tòxics	46	37,7
Consum de cànnabis	24	19,7

Variable	n	% vàlid
Consum d'alcohol	25	20,5
Consum de cocaïna o drogues de disseny	2	1,6
Altres consums ^a	10	8,2
Abús de tòxics	12	9,8
Abús de cànnabis	8	6,6
Abús d'alcohol	5	4,1
Abús de cocaïna o drogues de disseny	0	0,0
Altres abusos ^b	3	2,5

^a Consum no especificat (n=5), de dissolvents (n=1) i consums varis en el passat (n=4)

^b Tots 3 casos són abusos no especificats

Aproximadament quatre de cada deu joves consumeixen algun tipus de tòxic i al voltant del 20% declara consumir cànnabis o alcohol. La resta de consums i abusos de substàncies està present en una minoria dels joves.

Destaca que els espanyols fan un consum de tòxics en més mesura que els estrangers (43,5% front el 24,3%) i és significatiu pel que fa al consum concret d'alcohol (25,9% front el 8,1%).

Taula 22. Salut física i mental

Variable	Categoria	n	% vàlid
Problemes de salut física	Sí	9	7,9
	No	105	92,1
Problemes de salut mental	Sí	28	24,6
	No	86	75,4

Són pocs els joves estudiats que presenten problemes de salut a nivell físic i aquests són de naturalesa vairada. En canvi, un de cada quatre joves presenta problemes de salut mental i ha hagut de ser atès pel CSMIJ o fins i tot ha tingut ingressos en centres psiquiàtrics. Dins d'aquesta categoria s'han inclòs problemes greus de control dels impulsos o agressivitat, hiperactivitat, estats d'ànim alterats, retards mentals, trastorns de la personalitat, trastorns bipolars i psicopaties.

Respecte la salut mental, trobem que els espanyols també presenten aquesta problemàtica en més proporció que els estrangers (30,5% front el 9,4%).

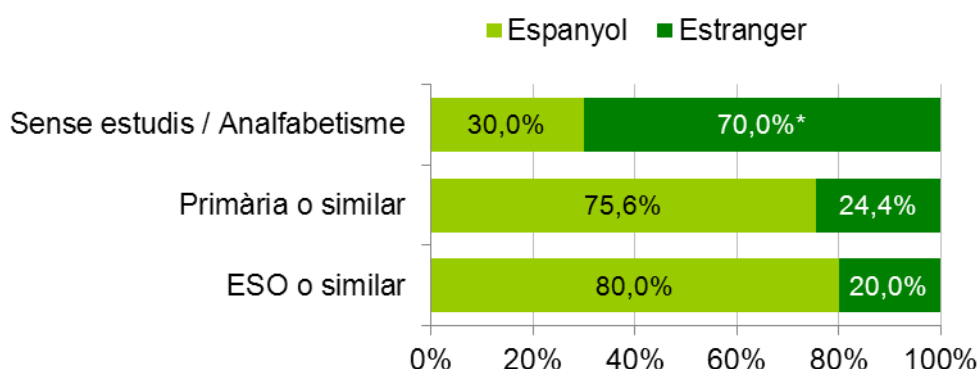
4.1.2. Ocupació del temps

Taula 23. Activitats i grup d'iguals en el passat (en la comissió del fet o abans)

Variable	Categoria	n	% vàlid
Estudis finalitzats	Sense estudis / Analfabetisme	10	8,7
	Primària o similar	90	78,3
	ESO o similar	15	13,0
Rendiment escolar en el passat	Sense problemes de rendiment	28	25,7
	Rendiment escolar baix	81	74,3
Rendiment escolar baix amb absentisme	Sí	18	22,2
	No	63	77,8
Abandonament dels estudis obligatoris	Sí	66	64,1
	No	37	35,9
Tipus de treball en el passat	Ha treballat	57	49,6
	No ha treballat	58	50,4
Grup d'iguals en el passat	Grup d'iguals dissocial	51	46,8
	Grup d'iguals no dissocial	58	53,2

Pel que fa als estudis en el moment de la comissió del fet o en el passat, tres de cada quatre joves presentaven un rendiment escolar baix i, una quarta part d'aquests, també han tingut problemes d'absentisme. A nivell qualitatiu, no és estrany trobar que els joves han repetit un o més cursos o han passat per un recurs escolar adaptat. També és rellevant que més de la meitat ha abandonat els estudis obligatoris i que aquells que s'ajunten amb altres joves dissocials són al voltant d'un 47%.

Gràfic 23. Nacionalitat segons el nivell d'estudis assolit

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

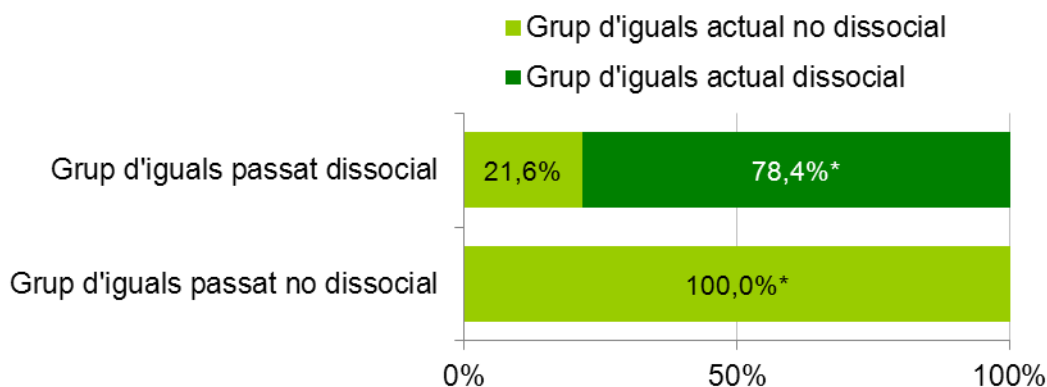
Els joves estrangers mostren menys estudis assolits que els espanyols. En aquest sentit la majoria dels casos que no tenen estudis o presenten analfabetisme són estrangers.

Taula 24. Activitats i grup d'iguals actuals

Variable	Categoria	n	% vàlid
Estudis actuals	Estudia	53	45,3
	No estudia	64	54,7
Rendiment escolar actual	Sense problemes de rendiment	30	55,6
	Rendiment escolar baix	24	44,4
Treball actual	Treballa	46	39,3
	No treballa	71	60,7
Estudia i/o treballa	Estudia i treballa	11	9,4
	Estudia o treballa	77	65,8
	Ni estudia ni treballa	29	24,8
Grup d'iguals	Grup d'iguals dissocial	40	36,4
	Grup d'iguals no dissocial	70	63,6
Ocupació del temps	Temps estructurat	55	51,9
	Temps desestructurat amb control	16	15,1
	Temps desestructurat amb risc	35	33,0
Projectes de futur	Projectes concrets	29	42,6
	Projectes no concrets	39	57,4

El 45,3% dels nois i noies segueixen estudiant. Són pocs els joves que decideixen estudiar batxillerat, la majoria que superen la ESO abandonen els estudis o continuen amb formació més enfocada al món laboral. Així, un de cada quatre joves de la mostra no fa cap activitat ni formativa ni laboral.

Gràfic 24. Grup d'iguals a l'inici de la PBC segons el grup d'iguals en la comissió del fet

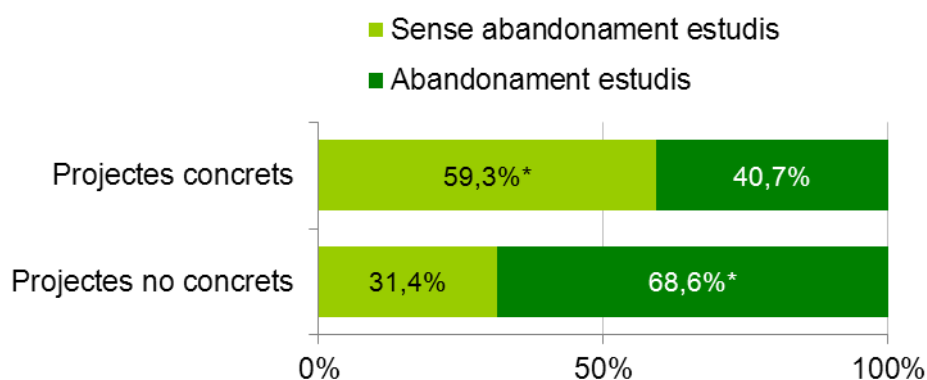

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa al grup d'iguals veiem que el percentatge de joves que freqüenten amistats amb comportaments disruptius ha disminuït un 12,4% des de la comissió dels fets a l'inici de la mesura. No obstant això, la majoria dels menors que tenien aquesta problemàtica la segueix presentant. Destaca, per altra banda, que cap dels casos que abans no tenia amics dissocials tampoc en té a l'inici de la intervenció.

Quan a la ocupació del temps, la meitat dels joves fan un ús del temps de manera estructurada i, d'altra banda, un terç ho fa de forma desestructurada amb risc.

Gràfic 25. Abandonament dels estudis segons els projectes de futur

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

En referència als projectes de futur, gairebé la meitat dels joves de PBC declaren tenir projectes clars de cara a la formació o al món laboral. Destaca, que quasi el 70% dels que no tenen propòsits concrets han abandonat els estudis, una proporció superior als que tenen clar què volen fer a curt o mig termini.

4.1.3. Situació familiar

Taula 25. Característiques familiars

Variable	Categoria	n	% vàlid
Situació dels pares	Junts	66	57,4
	Separats / Divorciats	39	33,9
	Mort d'un o d'ambdós	10	8,7
Tutela del jove	Pares	95	85,6
	DGAIA	13	11,7

Variable	Categoria	n	% vàlid
	Altres	3	2,7
Relació entre el jove i la mare	Bona	76	67,2
	Regular	2	1,8
	Irregular o poca	22	19,5
	Dolenta o no té relació	9	8,0
	Ha mort	4	3,5
Relació entre el jove i el pare	Bona	61	53,5
	Regular	2	1,8
	Irregular o poca	23	20,2
	Dolenta o no té relació	21	18,4
	Ha mort	7	6,1
Nombre de germans ^a	No té germans	16	13,6
	1 o 2 germans	65	55,0
	3 o més germans	37	31,4
Residència dels germans en estrangers	Aquí	15	57,7
	Fora	5	19,2
	Ambdós	6	23,1
Tipus d'estil educatiu	Democràtic	45	41,2
	Autoritari	13	11,9
	Permissiu	21	19,3
	Sobreprotector	3	2,8
	Negligent	27	24,8
Consistència de l'estil educatiu	Consistent	47	54,7
	Inconsistent	39	45,3

^a El nombre mitjà de germans és de 2,2 (N=118; DT=1,9)

Respecte les característiques familiars dels joves, en més de la meitat dels casos els pares estan junts i la majoria d'ells tenen la tutela del fill o filla. Trobem que una part dels joves no tenen una bona relació amb els progenitors i que amb el pare tenen més conflictes que amb la mare (40% i 29% respectivament).

La gran majoria tenen al menys un germà o germana i, en el cas dels estrangers, els germans es troben aquí o tant aquí com al país d'origen.

Quan a l'estil educatiu aplicat pels pares o referents adults, el més freqüent és el democràtic, però també veiem un percentatge important de nois i noies que s'han criat de forma negligent o permissiva. En aquest sentit, també trobem que

les famílies que no estat consistents amb el tipus d'educació del jove són gairebé la meitat.

Taula 26. Característiques socioeconòmiques

Variable	Categoria	n	% vàlid
Situació de residència	Situació estable	104	88,9
	Situació temporal	13	11,1
Amb qui viu	Família d'origen	87	77,0
	Família extensa	13	11,5
	Família d'origen amb altres	8	7,1
	Centre DGAIA	4	3,5
	Altres	1	0,9
Suport adult prosocial	Sí	84	71,2
	No	34	28,8
Feina de la mare	Mare treballa	69	71,9
	Mare sense feina	27	28,1
Feina del pare	Pare treballa	68	81,0
	Pare sense feina	16	19,0
Situació econòmica	Suficient	74	66,7
	Insuficient	39	33,3
Relació amb Serveis Socials	Sí	51	48,6
	No	54	51,4

La gran majoria dels joves tenen una situació estable pel que fa a on viuen i només un de cada deu viu en una situació temporal com per exemple un centre terapèutic, una habitació de lloguer o al carrer. En general els joves viuen amb la família d'origen, és a dir, amb els pares, germans o la nova parella del progenitor en cas de separació.

Destaca que un quart de la mostra no té cap suport adult prosocial i un terç de les famílies presenten una situació econòmica insuficient. De la mateixa manera, al voltant del 50% està o ha estat en contacte amb els serveis socials.

Taula 27. Problemàtiques familiars

Variable	n	% vàlid
Problemes familiars	45	36,9
Problemes de justícia	18	14,8
Problemes de toxicomania	12	9,8
Problemes de maltractament	6	4,9

Variable	n	% vàlid
Problemes de salut mental	14	11,5
Problemes de salut física	17	13,9

El 37% de joves tenen alguna problemàtica específica familiar. En general, el pare és qui presenta problemes amb la justícia, de toxicomania o és qui perpetra els maltractaments cap a la mare. Aquesta, en canvi, mostra major proporció de problemes de salut física i mental.

Taula 28. Parella i fills

Variable	Categoria	n	% vàlid
Parella	Té parella	27	24,5
	No té parella	83	75,5
Parella dissocial	Sí	3	14,3
	No	18	85,7
Fills	Té fills	8	7,1
	No té fills	104	92,9

Un de cada quatre nois i noies té parella i, d'aquests, només en una minoria de casos consta que la parella tingui conductes dissocials. D'altra banda, també és molt poc freqüent que els joves tinguin fills.

4.2. Perfil penal i criminològic

Taula 29. Situació penal del jove

Variable	Categoria	N	% vàlid
Antecedents	Sense antecedents	196	38,4
	Amb antecedents	315	61,6
Nombre d'antecedents ^a	Cap antecedent	196	38,4
	1 o 2 antecedents	172	33,7
	De 3 a 5 antecedents	83	16,2
	Més de 5 antecedents	60	11,7
Internament o presó anteriors	Sense privació de llibertat anterior	88	81,5
	Amb privació de llibertat anterior	20	18,5
Fracàs d'intervencions anteriors	Sense fracàs d'intervencions anteriors	85	88,5
	Amb fracàs d'intervencions anteriors	11	11,5

^a La mitjana d'antecedents a la *causa base* és de 2,1 antecedents (N=511; DT=2,9)

Quan a la situació penal, al voltant del 40% dels joves són primaris i, dels que tenen altres causes prèvies, són una minoria els que han tingut algun internament o fracassos d'intervencions anteriors a la mesura de PBC.

Taula 30. Característiques de la *causa base*

Variable	Categoria	N	% vàlid
Nombre de fets ^a	1 fet	308	60,3
	2 fets	112	21,9
	3 o més fets	91	17,8
Tipus de fet delictiu	Delicte	285	55,8
	Falta	226	44,2
Categoria de fet delictiu	Contra les persones	200	39,1
	Contra la llibertat sexual	2	0,4
	Contra la propietat	223	43,6
	Drogues	5	1,0
	Trànsit	0	0
	Altres	81	15,9
Violència en el fet delictiu	Violent	271	53,0
	No violent	240	47,0

^a La mitjana de fets comesos en la *causa base* és de 1,8 fets (N=511; DT=1,5)

Pel que fa a les característiques de la *causa base* la majoria ha comès un sol fet i els més freqüents han estat *contra la propietat*, seguit de *contra les persones*. El més destacable, però, és que les prestacions en benefici de la comunitat s'han aplicat per un percentatge elevat de faltes, el 36% de les quals són faltes de lesions.

Taula 31. Rànquing de fets delictius més comesos

Fet delictiu	N	% vàlid	% acumulat
Lesions	126	24,7	24,7
Furt	74	14,5	39,1
Robatori amb força en les coses	47	9,2	48,3
Danys	42	8,2	56,6
Amenaça	31	6,1	62,6
Furt d'ús de vehicle a motor	30	5,9	68,5
Robatori amb intimidació	29	5,7	74,2
Robatori amb violència	26	5,1	79,3
Atemptat contra l'autoritat	19	3,7	83,0
Robatori amb violència o intimidació	14	2,7	85,7

Fet delictiu	N	% vàlid	% acumulat
Vexacions injustes	10	2,0	87,7
Desordres públics	7	1,4	89,0
Falta de respecte a l'autoritat	7	1,4	90,4

En aquesta llista observem que el 90% dels fets comesos els conformen 13 tipologies delictives i que a un de cada quatre joves se li ha aplicat una PBC per lesions.

4.3. Execució de la mesura

Taula 32. Característiques generals de la mesura

Variable	Categoria	N	% vàlid
Equip	EMO BCN 1	80	15,7
	EMO BCN 2	81	15,9
	EMO BCN 3	68	13,3
	EMO BCN 4	88	17,3
	EMO BCN 5	59	11,6
	EMO Girona	61	12,0
	EMO Lleida	49	9,6
	EMO Tarragona	24	4,7
Durada de la mesura ^a	Fins a 3 mesos	213	33,6
	De 3 a 6 mesos	161	25,4
	De 6 mesos a 1 any	158	25,0
	Més d'1 any	101	16,0
Variable	Categoria	n	% vàlid
Intent de MRM	Sí	21	18,4
	No	93	81,6
Temps imposat pel jutge	Fins a 30 hores	35	43,2
	De 30 a 50 hores	31	38,3
	Més de 50 hores	15	18,5
Nombre d'entitats	1 entitat	100	92,6
	Més d'1 entitat	8	7,4
Tipus d'entitat	Entitat d'àmbit públic	55	55,6
	Entitat privada	44	44,4

^a La durada mitjana de la mesura és de 191,9 dies (N=511; DT=205,5)

En un 18,4% dels casos s'ha iniciat una mediació que no ha pogut finalitzar-se o ha tingut un resultat negatiu abans de la mesura de PBC.

La majoria dels joves han estat condemnats a fins a 50 hores de prestacions i realitzen les activitats en una sola entitat. Aquesta entitat col·laboradora ha estat tant d'àmbit públic com del tercer sector.

Les activitats dutes a terme com a prestacions s'han classificat en 6 categories conforme la descripció recollida dels informes i la bibliografia consultada.

Taula 33. Tipus de prestacions realitzades

Tipus de prestacions realitzades	N	% vàlid
Administratives	22	20,6
Formatives	12	11,2
Assistència a persones	20	18,7
Assistència a animals	8	7,5
Manteniment	42	39,2
Altres	3	2,8

Els tipus de prestacions més freqüents han estat les de manteniment, seguides de tasques administratives i l'assistència a persones. Recordem, que la normativa recomana que la naturalesa de l'activitat estigui preferentment relacionada amb els fets comesos i els bens jurídics afectats. Tanmateix, no hem trobat cap associació entre la categoria del fet comès i el tipus de prestacions realitzada. Hem de tenir en compte, en aquest sentit, que la variable *Categoria del fet delictiu* no recull les circumstàncies concretes de la infracció i que no sempre és possible aconseguir aquest objectiu de la mesura.

A continuació, descriurem cada una de les prestacions i aquelles diferències que estadísticament es mostren significatives respecte la resta.

Administratives

Els joves que han realitzat aquest tipus de prestacions han dut a terme treballs d'oficina, de gestió o d'atenció al públic, ja sigui en persona o via telefònica. En les activitats de caire administratiu, s'hi ha vinculat una proporció de noies més elevada que en el total de la resta (31,8% front el 14,0%).

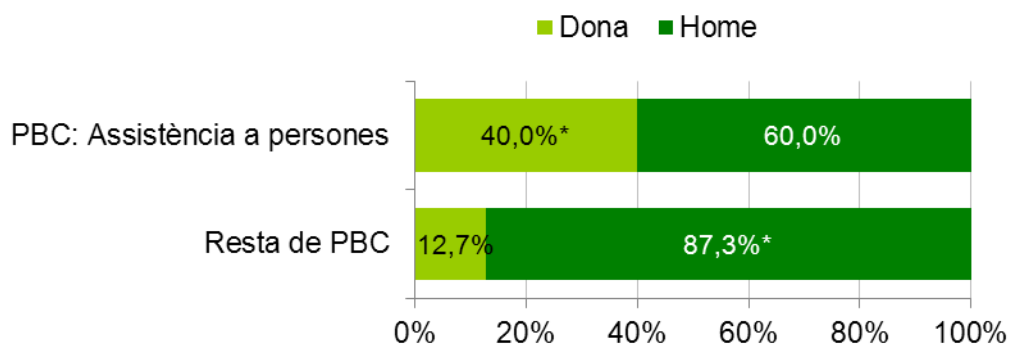
Formatives

S'ha aplicat un recurs formatiu, majoritàriament d'entitats sense ànim de lucre, a aquells joves amb problemes d'aprenentatge o per estrangers nous que els manca orientació laboral i no tenen la documentació tramitada. Sense deixar de tenir en compte que només 12 casos van realitzar aquest tipus d'activitat, observem que hi ha una proporció més gran d'estrangers que en la resta de prestacions (58,3% front el 27,3%). També hi trobem algun cas que ha dut a terme un taller de prevenció de drogues.

Assistència a persones

En aquest grup s'inclouen totes aquelles prestacions centrades a l'assistència a persones que puguin ser especialment vulnerables, tal com demana la llei. Les tasques han consistit en ajudar al transport de persones amb dificultats de mobilitat, la cura de gent gran, suport en tallers per a nens, tasques de cuina i menjador en albergs per a persones sense sostre o activitats de suport general a educadors i monitors de lleure.

Gràfic 26. Gènere segons l'aplicació de PBC d'Assistència a persones

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Igual que en les prestacions administratives, en l'assistència a persones també s'hi ha vinculat a una proporció més elevada de noies que en la resta. Cal destacar també que els joves que realitzen aquestes activitats presenten algun tipus de problemàtica en més mesura que en la resta de prestacions. Així, hi trobem més proporció de joves amb consum de tòxics (60,0% front el 33,3%), que no fan cap activitat formativa o laboral (50,0% front el 19,6%) i que tenen

antecedents (80,0% front el 54,9%). Recordem, no obstant això, que van realitzar aquest tipus de prestacions una mostra força petita, 20 casos.

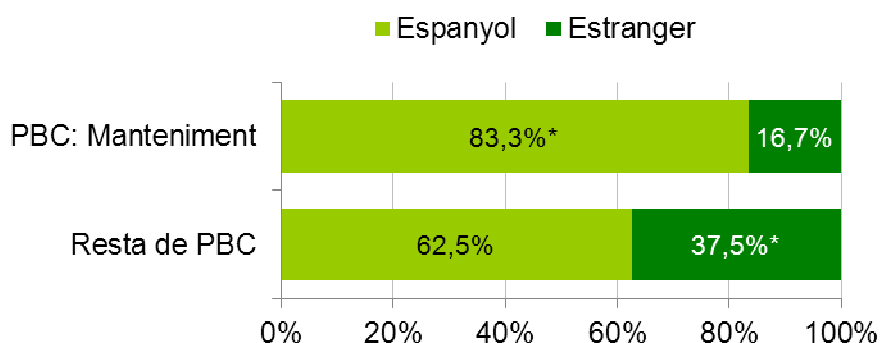
Assistència a animals

Les prestacions d'assistència i cura d'animals s'han realitzat en caneres municipals i en lligues protectores d'animals. Aquestes han consistit en tasques generals de cura com l'alimentació o la neteja dels recintes on es troben els animals.

Manteniment

Són totes aquelles activitats que estan enfocades al manteniment, neteja i conservació dels espais, ja sigui d'un edifici en concret, de la via pública i el mobiliari urbà, de la deixalleria, instal·lacions esportives, de parcs, jardins o repoblació d'arbres en boscos, segons l'entitat que s'encarregui de la prestació.

Gràfic 27. Nacionalitat segons l'aplicació de PBC de *Manteniment*

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Al contrari de les prestacions formatives, en les de manteniment s'ha vinculat més proporció d'espanyols que en la resta. També hi trobem altres diferències significatives. Així, és el tipus d'activitat amb més proporció d'homes (92,9% front el 77,5%), de joves de 14 i 15 anys (47,6% front el 27,5%) i els que presenten menys abandonament dels estudis (51,4% front el 71,2%).

Altres

En aquesta categoria hem inclòs els casos que no encaixaven en la resta, com és el cas d'un jove que va col·laborar en la organització de les festes municipals o d'aquells que van realitzar activitats extres dins del mateix centre residencial on es trobaven vivint.

Taula 34. Desenvolupament de la mesura

Variable	Categoria	n	% vàlid
Problemes per iniciar	Sense problemes	97	79,5
	Problemes per iniciar	25	20,5
Tipus de problemes per iniciar	Impossibilitat	4	16,0
	Per actitud	11	44,0
	Incompatibilitat	8	32,0
	Recurs	2	8,0
Problemes durant la mesura	Sense problemes	89	73,0
	Problemes durant la mesura	33	27,0
Tipus de problemes durant la mesura	Absència sense justificar	14	42,4
	Incompliment	8	24,2
	Impossibilitat	9	27,3
	Incompatibilitat	2	6,1
Compliment correcte de les hores	Sí	93	87,6
	No	13	12,4
Compliment correcte de les tasques	Sí	93	90,3
	No	10	9,7
Bona actitud i tracte	Sí	95	94,1
	No	6	5,9

Pel que fa al desenvolupament de la mesura destaca que un 20,5% de les PBC tenen problemes per iniciar i que els motius més freqüents són l'actitud del menor envers la mesura i el seu compliment, seguit de la incompatibilitat horària amb les activitats escolars i laborals del jove.

Una vegada iniciada la mesura, veiem que en el 27% dels casos hi ha hagut algun problema durant el transcurs de les prestacions. Aquests incidents venen donats majoritàriament per absències sense justificar o incompliments del jove. Així doncs, la major part dels incidents que es donen tant a l'inici com durant l'execució són causats per l'actitud del menor.

No obstant això, pel que fa a la valoració del compliment, és poc habitual trobar casos on es consideri que el jove ha complert incorrectament els horaris o les tasques a realitzar, així com que hagi tingut una mala actitud durant la realització de les activitats o que el tracte amb els responsables i companys no hagi estat l'adequat.

5. La reincidència en el jove sotmès a una mesura de tasques socioeducatives

En aquest capítol analitzarem la reincidència dels joves que han finalitzat una mesura de RTS. En primer lloc trobarem la taxa i les característiques de la reincidència. En segon lloc, fem una comparativa entre el jove reincident i el no reincident, on parlarem de les diferències trobades respecte el perfil personal, sociofamiliar i penal jove, així com de l'execució de la mesura.

5.1. Taxa i característiques de la reincidència

Taula 35. Taxa de la reincidència i àmbits on el menor ha reincident

Variable	Categoria	N	% vàlid
Reincidència	No reincident	84	68,9
	Reincident	38	31,1
Nombre de reincidències ^a	1 o 2 reincidències	25	65,8
	3 o més reincidències	13	34,2
Àmbit d'execució penal de la primera reincidència	Justícia juvenil	14	36,8
	MEPC	9	23,7
	Presó	15	39,5
Àmbits d'execució penal en què el menor ha reincident	Només JJ	10	26,3
	Només MEPC	8	21,1
	Només Presó	11	28,9
	JJ i MEPC	1	2,6
	JJ i Presó	2	5,3
	MEPC i Presó	5	13,2
	JJ, MEPC i Presó	1	2,6

^a El nombre de reincidències mitjà és de 3,0 reincidències (N=38; DT=3,2)

Dels joves que van finalitzar una mesura de RTS el 2008 han reincident el 31,1% i un de cada tres reincident acumula més de dues noves causes. La primera reincidència després de la mesura de RTS ha estat superior a la jurisdicció d'adults que a justícia juvenil. Això és degut a que la majoria de nois i noies tenen la majoria d'edat en finalitzar la RTS. L'edat mitjana en finalitzar la mesura és de 18,1 anys (DT=1,4).

Taula 36. Temps que triguen a reincidir

Temps ^a	N	% vàlid	% acumulat
< 6 mesos	15	40,6	40,6
6 mesos - 1 any	9	24,3	64,9
1 any - 2 anys	12	32,4	97,3
2 anys - 3 anys	1	2,7	100,0
3 anys - 4 anys	0	0,0	
Total	37	100,0	

^a El temps que triguen a reincidir de mitjana és de 300,1 dies, 10 mesos (N=37; DT=252,1)

Gairebé la meitat dels joves reincideixen abans dels 6 mesos. Destaca que, tot i que el període de seguiment de l'estudi és de 4 anys, tots han reincidit als 3 anys o abans.

Taula 37. Característiques de la primera reincidència

Variable	Categoria	N	% vàlid
Tipus de fet delictiu (reincidència)	Delicte	31	83,8
	Falta	6	16,2
Categoria de fet delictiu (reincidència)	Contra les persones	4	10,8
	Contra la llibertat sexual	1	2,7
	Contra la propietat	19	51,4
	Drogues	1	2,7
	Trànsit	9	24,3
	Altres	3	8,1
Violència en el fet delictiu (reincidència)	Violent	14	37,8
	No violent	23	62,2

La majoria de joves cometen un fet tipificat de delicte o de no violent en la reincidència. La meitat dels casos, per un fet *contra la propietat*.

Taula 38. Programa imposat en la primera reincidència

Variable	N	% vàlid
Justícia juvenil		
Mediació i reparació	3	7,9
Assessorament tècnic de menors (ATM)	3	7,9
Medi obert	5	13,1
Prestacions en benefici de la comunitat	1	2,6
Realització de tasques socioeducatives	1	2,6
Llibertat vigilada	3	7,9

Variable	N	% vàlid
Internament	3	7,9
Justícia d'adults		
Mesures d'execució penal en la comunitat	9	23,7
Obligació programes formatius	1	2,6
Treballs en benefici de la comunitat (TBC)	8	21,1
Presó ^a	15	39,5

^a Inclou la pena de *Localització permanent* (n=2)

5.2. Comparativa del perfil del jove reincident i el no reincident

5.2.1. Perfil del jove

5.2.1.1 Situació personal

Taula 39. Comparativa de les característiques demogràfiques entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		Total
		No	Sí	No	Sí	
Gènere	Home	67	35	79,8	92,1	83,6
	Dona	17	3	20,2	7,9	16,4
Nacionalitat	Espanyol	63	28	75,0	73,7	74,6
	Estranger	21	10	25,0	26,3	25,4
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	Unió Europea	4	0	19,0	0,0	12,9
	Magrib	8	5	38,1	50,0	41,9
	Resta d'Àfrica	1	0	4,8	0,0	3,2
	Centre i Sud Amèrica	7	4	33,3	40,0	35,5
	Àsia	1	1	4,8	10,0	6,5
Província de residència	Barcelona	55	28	66,3	75,7	69,2
	Girona	6	3	7,2	8,1	7,5
	Lleida	8	1	9,6	2,7	7,5
	Tarragona	14	5	16,9	13,5	15,8
Edat en la comissió del fet	14 anys	15	10	17,9	26,3	20,5
	15 anys	30	7	35,7	18,4	30,3
	16 anys	19	11	22,6	29,0	24,6
	17 anys	20	10	23,8	26,3	24,6

Les característiques demogràfiques dels reincidents no són estadísticament diferent a les dels no reincidents. No obstant això i sense ser significatiu, els nois reincideixen en més mesura que les noies (34,3% front el 15,0%).

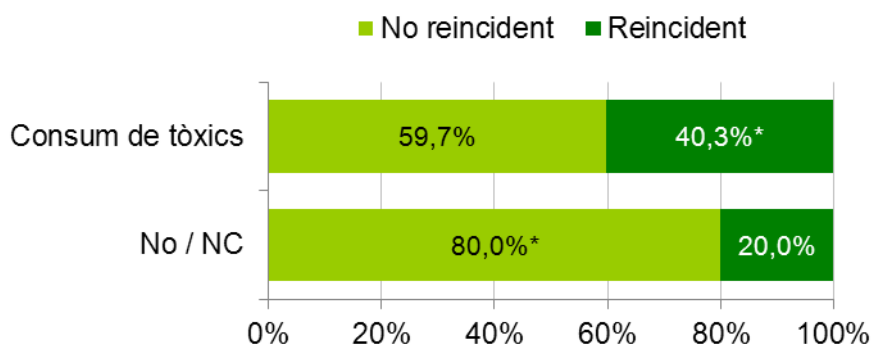
Taula 40. Comparativa del consum de tòxics entre reincidents i no reincidents

Variable	N		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Consum de tòxics	40	27	47,6	*71,1	54,9
Consum de cànnabis	33	25	39,3	*65,8	47,5
Consum d'alcohol	27	12	32,1	31,6	32,0
Consum de cocaïna o drogues de disseny	3	3	3,6	7,9	4,9
Consum d'altres	6	6	7,1	15,8	9,8

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

En la comparativa de consum de tòxics entre reincidents i no reincidents trobem dades estadísticament significatives. Gairebé tres quarts parts dels que han reincidit presenten algun consum de tòxics, mentre que els no reincidents que consumeixen no arriben a la meitat. Aquesta diferència també s'observa pel que fa al consum de cànnabis, però no en la resta de consums.

Gràfic 28. Reincidència segons el consum de tòxics

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Quant a consum general de tòxics podem concloure que els joves que fan algun consum reincideixen més que la resta.

Taula 41. Comparativa de l'abús de tòxics entre reincidents i no reincidents

Variable	N		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Abús de tòxics	12	7	14,3	18,4	15,6
Abús de cànnabis	10	4	11,9	10,5	11,5
Abús d'alcohol	3	5	3,6	*13,2	6,6
Abús de cocaïna o drogues de disseny	0	1	0,0	2,6	0,8
Abús d'altres	3	3	3,6	7,9	4,9

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a l'abús de tòxics, no trobem massa diferències entre els joves que han comès un nou fet delictiu i els que no. Els joves reincidents presenten més proporció d'abús d'alcohol que la resta de forma significativa, tot i així recordem que estem parlant de pocs casos.

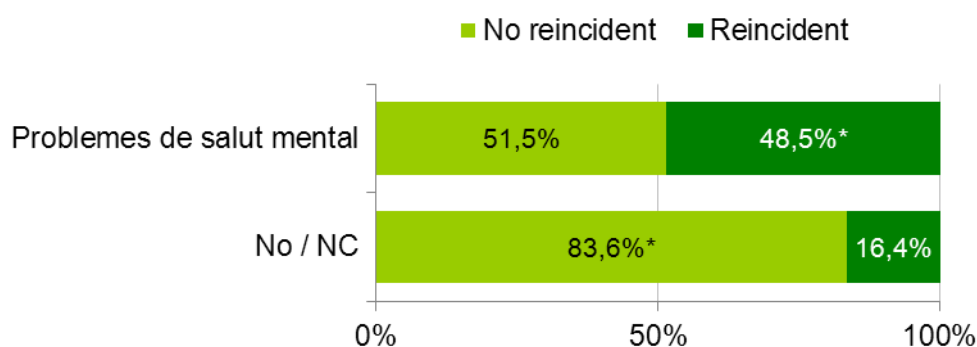
Taula 42. Comparativa de la salut física i mental entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Problemes de salut física	Sí	1	2	1,4	9,1	3,2
	No	70	20	98,6	90,9	96,8
Problemes de salut mental	Sí	17	16	23,3	*59,3	33,0
	No	56	11	*76,7	40,7	67,0

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves reincidents no tenen més problemes de salut física que la resta, però sí més proporció de problemes de salut mental.

Gràfic 29. Reincidència segons la salut mental

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves amb problemes de salut mental reincideixen significativament més que els joves que no tenen cap problemàtica d'aquest tipus.

5.2.1.2. Ocupació del temps

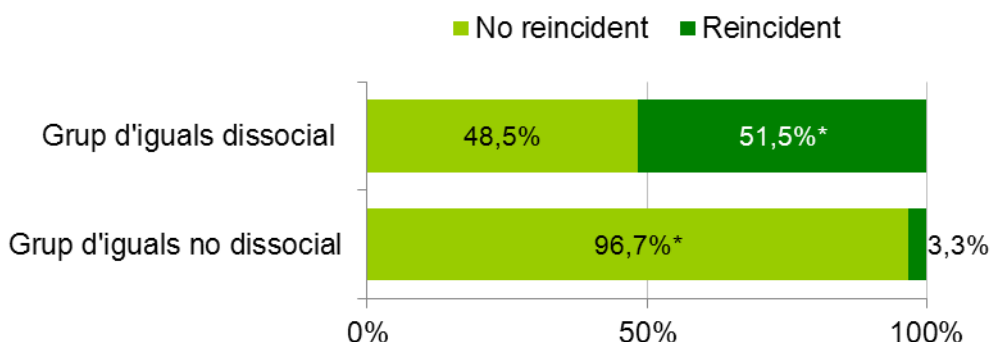
Taula 43. Comparativa de les activitats i grup d'iguals en el passat entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Estudis finalitzats	Sense estudis/ Analfabetisme	5	2	6,4	5,3	6,0
	Primària o similar	60	32	76,9	84,2	79,3
	ESO o similar	13	4	16,7	10,5	14,7
Rendiment escolar en el passat	Sense problemes de rendiment	16	3	22,5	8,6	17,9
	Rendiment escolar baix	55	32	77,5	91,4	82,1
Rendiment escolar baix amb absentisme	Sí	27	25	49,1	*78,1	59,8
	No	28	7	*50,9	21,9	40,2
Abandonament dels estudis obligatoris	Sí	36	23	50,0	63,9	54,6
	No	36	13	50,0	36,1	45,4
Treball en el passat	Ha treballat	28	13	43,1	36,1	40,6
	No ha treballat	37	23	56,9	63,9	59,4
Grup d'iguals en el passat	Grup d'iguals dissocial	32	34	52,5	*97,1	68,7
	Grup d'iguals no dissocial	29	1	*47,5	2,9	31,3

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Quant a la situació escolar dels joves, destaca que els reincidents tenen una proporció superior de rendiment baix amb absentisme escolar. També s'observa que la majoria de reincidents es relacionava amb un grup d'iguals dissocial en el coment del fet i, en canvi, en el cas dels no reincidents només un jove presentava aquesta problemàtica.

Gràfic 30. Reincidència segons grup d'iguals en el passat

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Freqüentar amistats amb comportaments dissocials en el moment de cometre el fet de la *causa base* és doncs una variable associada a la reincidència en el

cas de RTS. El 51,5% d'aquests casos ha reincidit, mentre que de la resta de joves només el 3,3% ha tornat a cometre un fet delictiu.

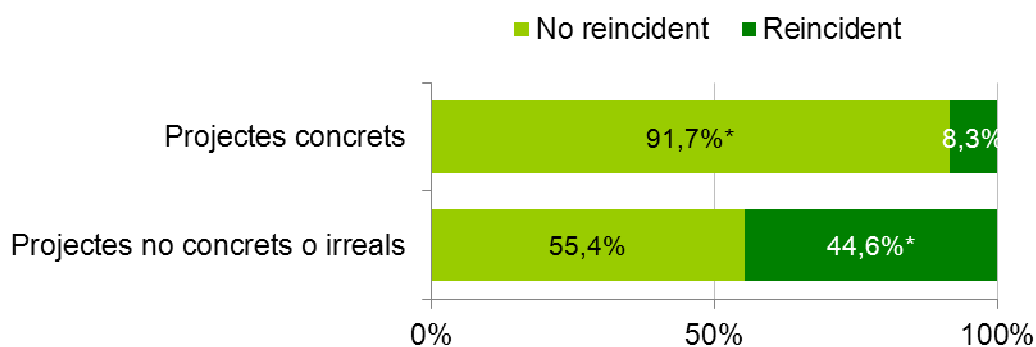
Taula 44. Comparativa de les activitats i grup d'iguals actuals entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Estudis actuals	Estudia	36	10	45,0	27,0	39,3
	No estudia	44	27	55,0	73,0	60,7
Rendiment escolar actual	Sense problemes de rendiment	13	4	43,3	40,0	42,5
	Rendiment escolar baix	17	6	56,7	60,0	57,5
Treball actual	Treballa	25	11	35,7	29,7	33,6
	No treballa	45	26	64,3	70,3	66,4
Estudi i/o treballa	Estudia i treballa	7	3	9,1	8,1	8,8
	Estudia o treballa	47	15	61,0	40,5	54,4
	Ni estudia ni treballa	23	19	29,9	51,4	36,8
Grup d'iguals actual	Grup d'iguals dissocial	18	22	32,7	*75,9	47,6
	Grup d'iguals no dissocial	37	7	*67,3	24,1	52,4
Ocupació del temps	Temps estructurat	35	7	*45,5	20,0	37,5
	Temps desestruct. amb control	16	5	20,8	14,3	18,8
	Temps desestruct. amb risc	26	23	33,7	*65,7	43,7
Projectes de futur	Projecte concret	33	3	*47,8	9,4	35,6
	Projecte no concret	36	29	52,2	*90,6	64,4

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a les activitats i amistats del jove en el moment d'iniciar la mesura, trobem que tractar amb altres joves dissocials, fer un ús desestructurat del temps amb risc i no tenir projectes concrets de futur són característiques que els reincidents presenten en força més proporció.

Gràfic 31. Reincidència segons els projectes de futur

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Gairebé la meitat dels joves que no tenen projectes de futur clar reincideixen.

5.2.1.3. Situació familiar

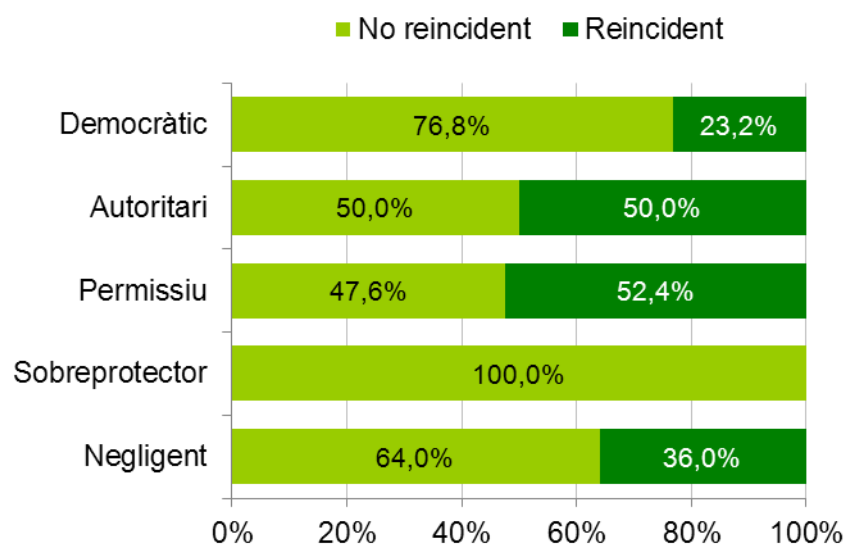
Taula 45. Comparativa de les característiques familiars entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Situació dels pares	Junts	39	18	47,0	47,4	47,1
	Separats / Divorciats	34	14	41,0	36,8	39,7
	Mort d'un o d'ambdós	10	6	12,0	15,8	13,2
Tutela del jove	Pares	73	32	92,4	84,2	89,8
	DGAIA	5	5	6,3	13,2	8,5
	Altres	1	1	1,3	2,6	1,7
Relació entre el jove i la mare	Bona	56	22	71,8	58,0	67,2
	Regular	5	4	6,4	10,5	7,8
	Irregular o poca	11	7	14,1	18,4	15,5
	Dolenta o no té relació	5	1	6,4	2,6	5,2
	Ha mort	1	4	1,3	10,5	4,3
Relació entre el jove i el pare	Bona	41	16	51,8	42,1	48,7
	Regular	6	4	7,6	10,5	8,5
	Irregular o poca	16	9	20,3	23,7	21,4
	Dolenta o no té relació	7	7	8,9	18,4	12,0
	Ha mort	9	2	11,4	5,3	9,4
Nombre de germans	No té germans	6	4	7,6	10,5	8,5
	1 o 2 germans	44	21	55,7	55,3	55,6
	3 o més germans	29	13	36,7	34,2	35,9
Residències dels germans en estrangers	Aquí	12	4	75,0	57,1	69,6
	Fora	2	0	12,5	0,0	8,7
	Ambdós	2	3	12,5	42,9	21,7
Tipus d'estil educatiu	Democràtic	43	13	57,4	35,2	50,0
	Autoritari	4	4	5,3	10,8	7,1
	Permissiu	10	11	13,3	29,7	18,8
	Sobreprotector	2	0	2,7	0,0	1,8
	Negligent	16	9	21,3	24,3	22,3
Consistència de l'estil educatiu	Consistent	41	7	*59,4	25,9	50,0
	Inconsistent	28	20	40,6	*74,1	50,0

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

De les característiques familiars, la consistència en l'estil educatiu és l'única variable estadísticament diferent entre els joves reincidents i no reincidents. Els joves que han estat educats amb un sol estil educatiu i consistent per part dels pares o referents adults reincideixen menys que la resta (14,6% front el 41,7%).

Gràfic 32. Reincidència segons el tipus d'estil educatiu

Destaca que cap dels joves que ha estat educat amb un estil sobreprotector reincideix i dels que ho han fet amb un estil democràtic reincideix una minoria. D'altra banda, els joves més reincidents són els que s'han criat amb un estil permissiu. Recordem que les dades no són estadísticament significatives.

Taula 46. Comparativa de les característiques socioeconòmiques entre reincidents i no reincidents

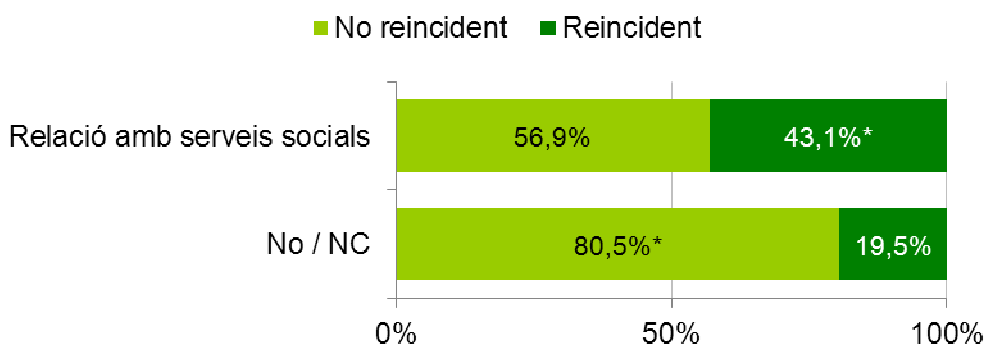
Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Situació de residència	Residència estable	67	32	88,2	84,2	86,8
	Residència temporal	9	6	11,8	15,8	13,2
Amb qui viu	Família d'origen	61	23	74,5	63,9	71,2
	Família extensa	7	2	8,5	5,6	7,6
	Família d'origen amb altres	12	7	14,6	19,4	16,1
	Centre DGAIA	1	3	1,2	8,3	3,4
	Altres	1	1	1,2	2,8	1,7
Suport adult prosocial	Sí	61	25	79,2	65,8	74,8
	No	16	13	20,8	34,2	25,2

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Feina de la mare	Mare treballa	41	15	67,2	53,6	62,9
	Mare sense feina	20	13	32,8	46,4	37,1
Feina del pare	Pare treballa	45	16	*86,5	66,7	80,3
	Pare sense feina	7	8	13,5	*33,3	19,7
Situació econòmica	Suficient	54	19	65,1	50,0	60,3
	Insuficient	29	19	34,9	50,0	39,7
Relació amb els serveis socials	Sí	37	28	52,9	*77,8	61,3
	No	33	8	*47,1	22,2	38,7

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

A nivell socioeconòmic, els reincidents presenten més proporció d'atur en el pare i de relació de la família amb serveis socials.

Gràfic 33. Reincidència segons la relació amb serveis socials

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els nois i noies que han tingut algun tipus de relació amb els serveis socials reincideixen el doble que la resta.

Taula 47. Comparativa de les problemàtiques familiars entre reincidents i no reincidents

Variable	N		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Problemes família	28	16	33,3	42,1	36,1
Problemes de justícia	15	7	17,9	18,4	18,0
Problemes de toxicomania	10	4	11,9	10,5	11,5
Problemes de maltractament	11	3	13,1	7,9	11,5
Problemes de salut mental	4	6	4,8	*15,8	8,2
Problemes de salut física	7	9	8,3	*23,7	13,1

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves reincidents presenten alguna problemàtica familiar en més mesura que els no reincidents, tot i que no és estadísticament significatiu. El que sí destaca a nivell d'anàlisi és que provenen, en més proporció, de famílies amb problemes de salut, tant física com mental. En aquest cas també hem de tenir en compte que es tracta de molt pocs casos i hem de ser prudents a l'hora de treure conclusions.

Taula 48. Comparativa de la parella i els fills entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Parella	Té parella	26	8	*60,5	22,2	43,0
	No té parella	17	28	39,5	*77,8	57,0
Parella dissocial	Sí	5	2	38,5	40,0	38,9
	No	8	3	61,5	60,0	61,1
Fills	Té fills	6	3	8,1	8,1	8,1
	No té fills	68	34	91,9	91,9	91,9

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Observem diferències entre els reincidents i no reincidents pel que fa al fet de tenir parella o no. En aquest sentit, els joves que tenen parella reincideixen molt menys que la resta (23,5% front el 62,2%). En certa manera, podríem dir que, pels joves que han finalitzat una mesura de RTS, tenir parella funciona com a factor de protecció. No obstant això, no hem trobat resultats destacables pel que fa a si la parella és dissocial o no.

5.2.2. Perfil penal i criminològic

Taula 49. Comparativa de la situació penal del jove entre reincidents i no reincidents

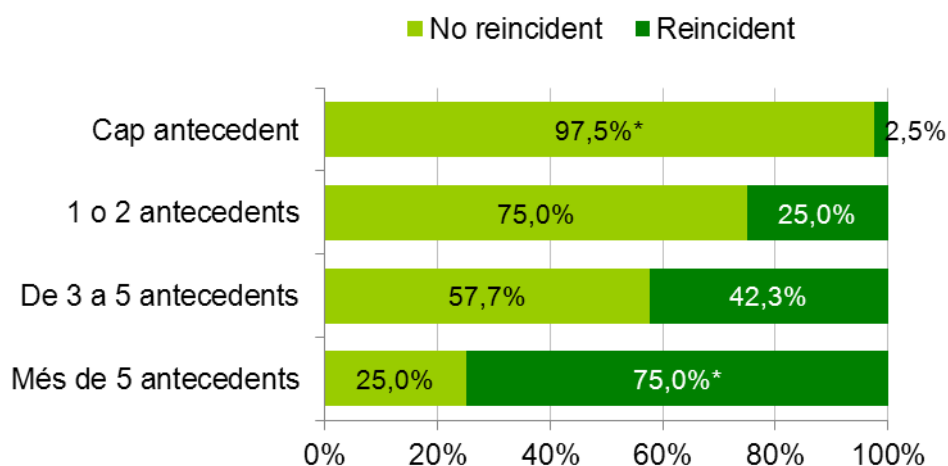
Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Antecedents	Sense antecedents	39	1	*46,4	2,6	32,8
	Amb antecedents	45	37	53,6	*97,4	67,2
Nombre d'antecedents	Cap precedent	39	1	*46,4	2,6	32,8
	1 o 2 antecedents	24	8	28,6	21,1	26,2
	De 3 a 5 antecedents	15	11	17,9	28,9	21,3
	Més de 5 antecedents	6	18	7,1	*47,4	19,7

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Internament anterior	Sense privació de llib. anterior	70	20	*90,9	54,1	78,9
	Amb privació de llib. anterior	7	17	9,1	*45,9	21,1
Fracàs d'intervencions anteriors	Sense fracàs d'interv. anteriors	60	18	*87,0	62,1	79,6
	Amb fracàs d'interv. anteriors	9	11	13,0	*37,9	20,4

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Respecte la situació penal dels joves, destaca que els que han reincidit acumulaven antecedents en una proporció força més elevada que els no reincidents, així com internaments i fracassos d'intervencions anteriors a la *causa base*.

Gràfic 34. Reincidència segons el nombre d'antecedents

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Quan més antecedents acumulen els joves més reincideixen. En aquest sentit, és rellevant que quasi cap dels primaris ha reincidit, mentre que la majoria dels que acumulava més de 5 antecedents sí que ha comés un nou fet delictiu.

Taula 50. Comparativa de les característiques de la *causa base* entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Nombre de fets	1 fet	36	14	42,9	36,8	41,0
	2 fets	29	6	*34,5	15,8	28,7
	3 o més fets	19	18	22,6	*47,4	30,3
Tipus de fet delictiu	Delicte	74	35	88,1	92,1	89,3
	Falta	10	3	11,9	7,9	10,7

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Categoria de fet delictiu	Contra les persones	23	11	27,4	28,9	27,9
	Contra la llibertat sexual	2	0	2,4	0,0	1,6
	Contra la propietat	30	22	35,6	58,0	42,7
	Drogues	1	1	1,2	2,6	1,6
	Trànsit	5	0	6,0	0,0	4,1
	Altres	23	4	27,4	10,5	22,1
Violència en el fet delictiu	Violent	37	23	44,0	60,5	49,2
	No violent	47	15	56,0	39,5	50,8
Responsabilització dels fets abans	Responsabilització total	2	3	3,6	13,6	6,5
	Responsabilització parcial	28	10	50,9	45,5	49,3
	No responsabilització	25	9	45,5	40,9	44,2

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa al fet comès en la *causa base* i les seves característiques, l'única dada estadísticament significativa entre els dos grups de joves és que els reincidents van cometre més nombre de fets (2,9 fets de mitjana front 1,9 fets els no reincidents).

5.2.3. Execució de la mesura

Taula 51. Comparativa de les característiques generals de la mesura entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Intent d'MRM	Sí	13	1	*15,7	2,8	11,8
	No	70	35	84,3	*97,2	88,2
Equip	EMO BCN 1	7	4	8,3	10,5	9,0
	EMO BCN 2	7	5	8,3	13,2	9,8
	EMO BCN 3	16	6	19,0	15,8	18,0
	EMO BCN 4	17	7	20,3	18,4	19,7
	EMO BCN 5	8	7	9,5	18,4	12,3
	EMO Girona	7	3	8,3	7,9	8,2
	EMO Lleida	8	1	9,5	2,6	7,4
	EMO Tarragona	14	5	16,8	13,2	15,6
Temps imposat pel jutge	Fins a 100 hores	44	22	53,0	57,8	54,6
	D'1 mes a 3 mesos	11	2	13,3	5,3	10,7
	De 3 a 6 mesos	22	8	26,5	21,1	24,8
	Més de 6 mesos	6	6	7,2	15,8	9,9

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Tipus de recurs	Recurs extern	41	23	51,9	63,9	55,6
	Recurs propi	31	10	39,2	27,8	35,7
	Recurs propi i extern	7	3	8,9	8,3	8,7
Nombre de tasques	1 tasca	67	26	84,8	72,2	80,9
	Més d'1 tasca	12	10	15,2	27,8	19,1
Durada del programa	Fins a 3 mesos	8	5	9,5	13,2	10,7
	De 3 a 6 mesos	22	8	26,2	21,1	24,5
	De 6 mesos a 1 any	35	15	41,7	39,4	41,0
	Més d'1 any	19	10	22,6	26,3	23,8

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

No s'observen diferències respecte les característiques de la mesura. Només podem destacar que pels joves no reincidents es va iniciar un programa de MRM sense èxit en més proporció. Tanmateix, aquest fet és conseqüent amb el perfil dels joves que són intervinguts pel servei de mediació.

Taula 52. Comparativa del tipus de tasques realitzades entre reincidents i no reincidents

Variable	N		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Activitats culturals	2	2	2,4	5,3	3,3
Alfabetització	6	1	7,1	2,6	5,7
Competència psicosocial	18	8	21,4	21,1	21,3
Conductes violentes	15	1	*17,9	2,6	13,1
Drogodependències	7	5	8,3	13,2	9,8
Inserció laboral	26	17	31,0	44,7	35,2
Salut mental i educació sexual	3	3	3,6	7,9	4,9
Seguretat vial	5	5	6,0	13,2	8,2
Programa formatiu o educatiu	4	5	4,8	13,2	7,4
Altres	7	3	8,3	7,9	8,2

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

És rellevant, quan al tipus de tasca realitzada pel jove durant l'execució de la RTS, que els joves no reincidents van dur a terme un programa de *Conductes violentes* en més proporció que els reincidents. Podem dir, doncs, que aquests tipus de programes són efectius pel que fa a la reincidència, ja que els joves als quals se'ls ha aplicat han reincidit menys que la resta (6,3% front el 34,9%). No

obstant això, hem de recordar que, en general, aquests joves tenen un perfil normalitzat i presenten menys problemàtiques sociofamiliars i antecedents penals que la resta.

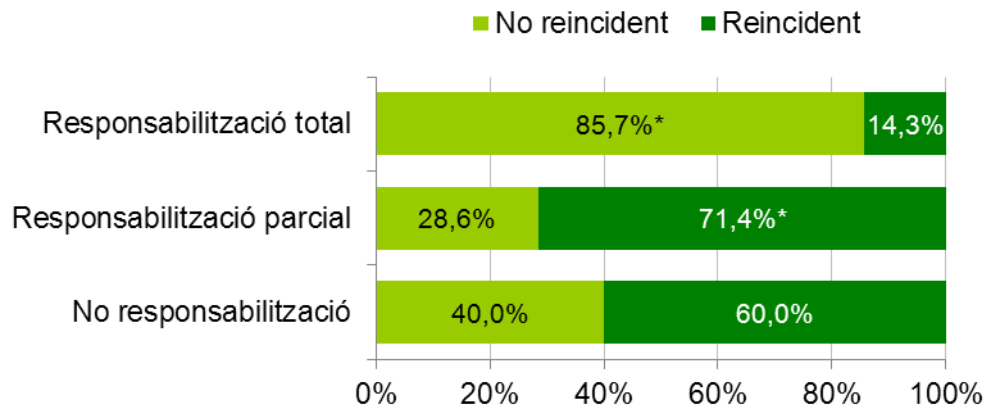
Taula 53. Comparativa del desenvolupament de la mesura entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Implicació de la família	Sí	26	14	48,1	51,9	49,4
	No	28	13	51,9	48,1	50,6
Problemes per iniciar	No	60	21	71,4	55,3	66,4
	Sí	24	17	28,6	44,7	33,6
Problemes per iniciar	Impossibilitat	5	9	20,8	52,9	34,1
	Per actitud	10	6	41,7	35,3	39,0
	Incompatibilitat	3	1	12,5	5,9	9,8
	Recurs	6	1	25,0	5,9	17,1
Problemes durant la mesura	No	55	16	*65,5	42,1	58,2
	Sí	29	22	34,5	*57,9	41,8
Problemes durant la mesura	Absència sense justificar	5	3	17,2	13,6	15,7
	Incompliment	6	11	20,7	50,0	33,3
	Aliè al menor	7	2	24,1	9,1	17,6
	Impossibilitat	3	3	10,3	13,6	11,8
	Incompatibilitat	8	3	27,6	13,6	21,6
Compliment correcte de les hores	Sí	66	20	*85,7	57,1	76,8
	No	11	15	14,3	*42,9	23,2
Compliment correcte de les tasques	Sí	68	16	*89,5	45,7	75,7
	No	8	19	10,5	*54,3	24,3
Bona actitud i tracte	Sí	66	33	86,8	94,3	89,2
	No	10	2	13,2	5,7	10,8
Responsabilització dels fets (final de la mesura)	Responsabilització total	12	2	*66,7	13,3	42,4
	Responsabilització parcial	4	10	22,2	*66,7	42,4
	No responsabilització	2	3	11,1	20,0	15,2

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Durant el desenvolupament de la mesura de RTS, els reincidents van tenir problemes durant l'execució, en el compliment de les hores i en el compliment de les tasques en més relació que la resta.

Gràfic 35. Reincidència segons la responsabilització del fet en finalitzar la mesura

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

També hem trobat diferències significatives pel que fa a la reincidència i la responsabilització del fet en el moment de finalitzar la mesura de RTS. Així, els que van mostrar una responsabilització total dels fets han reincidit menys que la resta. En canvi, els que se'n feien responsables però minimitzaven les seves conseqüències o creien que la resposta de justícia no era proporcional han reincidit més. Tanmateix, hem de ser cauts amb aquests resultats, ja que es tracta de pocs casos.

6. La reincidència en el jove sotmès a una mesura de prestacions en benefici de la comunitat

Igual que en l'anterior capítol, en aquest analitzarem la reincidència dels joves que han finalitzat una mesura de PBC. En primer lloc trobarem la taxa i les característiques de la reincidència. En segon lloc, fem una comparativa entre el jove reincident i el no reincident, on parlarem de les diferències trobades respecte el perfil personal, sociofamiliar i penal jove, així com de l'execució de la mesura.

6.1. Taxa i característiques de la reincidència

Taula 54. Taxa de la reincidència i àmbits on el menor ha reincident

Variable	Categoria	N	% vàlid
Reincidència	No	382	74,8
	Sí	129	25,2
Nombre de reincidències a	1 o 2 reincidències	94	72,9
	3 o més reincidències	35	27,1
Àmbit d'execució penal de la primera reincidència	Justícia juvenil	62	48,1
	MEPC	36	27,9
	Presó	31	24,0
Àmbits d'execució penal en què el menor ha reincident	Només JJ	50	38,8
	Només MEPC	27	20,9
	Només Presó	24	18,6
	JJ i MEPC	7	5,4
	JJ i Presó	4	3,1
	MEPC i Presó	16	12,4
	JJ, MEPC i Presó	1	0,8

^a El nombre de reincidències mitjà és de 2,3 reincidències (N=129; DT=2,1)

Dels joves que van finalitzar una mesura de PBC el 2008 han reincident el 25,2% i gairebé tres quartes parts dels joves reincidentes acumulen una o dues noves causes. La primera reincidència després de la mesura de PBC ha estat superior en la jurisdicció d'adults que a justícia juvenil, tot i que aquest fet està condicionat per l'edat en finalitzar la mesura.

Taula 55. Temps que triguen a reincidir

Temps ^a	N	% vàlid	% acumulat
< 6 mesos	59	46,1	46,1
6 mesos - 1 any	24	18,8	64,8
1 any - 2 anys	30	23,4	88,3
2 anys - 3 anys	11	8,6	96,9
3 anys - 4 anys	4	3,1	100,0
Total	128	100,0	

^a El temps que triguen a reincidir de mitjana és de 322,6 dies, 10,8 mesos (N=128; DT=306,5)

Gairebé la meitat dels joves reincideixen abans dels 6 mesos i la majoria ho fa dins dels primers 2 anys després de la mesura de PBC.

Taula 56. Característiques de la primera reincidència

Variable	Categoria	N	% vàlid
Tipus de fet delictiu (reincidència)	Delicte	100	78,1
	Falta	28	21,9
Categoria de fet delictiu (reincidència)	Contra les persones	31	24,2
	Contra la llibertat sexual	0	0,0
	Contra la propietat	51	39,8
	Drogues	1	0,8
	Trànsit	27	21,1
	Altres	18	14,1
Violència en el fet delictiu (reincidència)	Violent	45	35,2
	No violent	83	64,8

Més de tres quartes parts dels joves comenten un fet tipificat de delicte en la primera reincidència i més de la meitat, no violent. La categoria de fet més freqüent en la reincidència és la de fets *contra la propietat*, seguida de *contra les persones*, *trànsit* i *altres*.

Taula 57. Programa imposat en la primera reincidència

Variable	N	% vàlid
Justícia juvenil		
Mediació i reparació	7	5,4
Assessorament tècnic de menors (ATM)	23	17,8
Medi obert	23	17,8
Prestacions en benefici de la comunitat	6	4,7
Realització de tasques socioeducatives	3	2,3

Variable	N	% vàlid
Libertat vigilada	13	10,0
Tractament terapèutic ambulatori	1	0,8
Internament	9	7,0
Internament cautelar en un centre	1	0,8
Permanència de cap de setmana en centre	1	0,8
Internament en centre	7	5,4
Justícia d'adults		
Mediació d'adults	2	1,6
Mesures d'execució penal en la comunitat	34	26,4
Obligació programes formatius	3	2,3
Treballs en benefici de la comunitat (TBC)	30	23,2
Tractament ambulatori de deshabituació	1	0,8
Presó ^a	31	24,0

^a Inclou la pena de *Localització permanent* (n=7)

6.2. Comparativa del perfil del jove reincident i el no reincident

6.2.1. Perfil del jove

6.2.1.1 Situació personal

Taula 58. Comparativa de les característiques demogràfiques entre reincident i no reincident

Variable	Categoria	N		% vàlid		Total
		No	Sí	No	Sí	
Gènere	Home	310	117	81,2	*90,7	83,6
	Dona	72	12	*18,8	9,3	16,4
Nacionalitat	Espanyol	269	99	70,4	76,7	72,0
	Estranger	113	30	29,6	23,3	28,0
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	Unió Europea	21	6	18,6	20,0	18,9
	Resta d'Europa	4	0	3,5	0,0	2,8
	Magrib	49	12	43,4	40,0	42,6
	Resta d'Àfrica	2	1	1,8	3,3	2,1
	Centre i Sud Amèrica	32	11	28,3	36,7	30,1
	Àsia	4	0	3,5	0,0	2,8
	Resta del món	1	0	0,9	0,0	0,7

Variable	Categoria	N		% vàlid		Total
		No	Sí	No	Sí	
Província de residència	Barcelona	278	92	74,1	71,9	73,6
	Girona	49	11	13,1	8,6	11,9
	Lleida	29	19	7,7	14,8	9,5
	Tarragona	19	6	5,1	4,7	5,0
Edat en la comissió del fet	14 anys	51	36	13,4	*27,9	17,1
	15 anys	95	37	25,0	28,7	25,9
	16 anys	119	29	*31,3	22,5	29,1
	17 anys	115	27	*30,3	20,9	27,9

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a les característiques demogràfiques, destaca que els reincidents són homes en més proporció que la resta. D'altra banda, els joves que van cometre el fet de la *causa base* amb 16 o 17 anys estan més representats en el grup dels no reincidents. No obstant això, hem de tenir en compte que les significances trobades respecte l'edat poden estar condicionades per les diferències en la jurisdicció de menors i d'adults.

Taula 59. Comparativa del consum de tòxics entre reincidents i no reincidents

Variable	n		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Consum de tòxics	29	17	33,3	48,6	37,7
Consum de cànnabis	15	9	17,2	25,7	19,7
Consum d'alcohol	16	9	18,4	25,7	20,5
Consum de cocaïna o drogues de disseny	0	2	0,0	*5,7	1,6
Consum d'altres	8	2	9,2	5,7	8,2

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

En la comparativa del consum de tòxics entre reincidents i no reincidents, trobem que tots els joves que presenten consum de cocaïna o drogues de disseny han reincidit. Tanmateix, no podem extreure conclusions clares al respecte ja que només es tracta de dos casos.

Taula 60. Comparativa de l'abús de tòxics entre reincidents i no reincidents

Variable	n		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Abús de tòxics	7	5	8,0	14,3	9,8
Abús de cànnabis	3	5	3,4	*14,3	6,6
Abús d'alcohol	4	1	4,6	2,9	4,1
Abús de cocaïna i drogues de disseny	-	-	-	-	-
Abús d'altres	2	1	2,3	2,9	2,5

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

També observem que els reincidents tenen més proporció d'abús de cànnabis, però també en aquesta ocasió hem de ser prudents a l'hora d'extreure'n conclusions atesa la baixa mostra.

Taula 61. Comparativa de la salut física i mental entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Problemes de salut física	Sí	7	2	8,6	6,1	7,9
	No	74	31	91,4	93,9	92,1
Problemes de salut mental	Sí	17	11	21,0	33,3	24,6
	No	64	22	79,0	66,7	75,4

Quan a la salut física i mental dels nois i noies reincidents, observem que no és estadísticament diferent a la dels no reincidents.

6.2.1.2 Ocupació del temps

Taula 62. Comparativa de les activitats i grup d'iguals en el passat entre reincidents i no reincidents

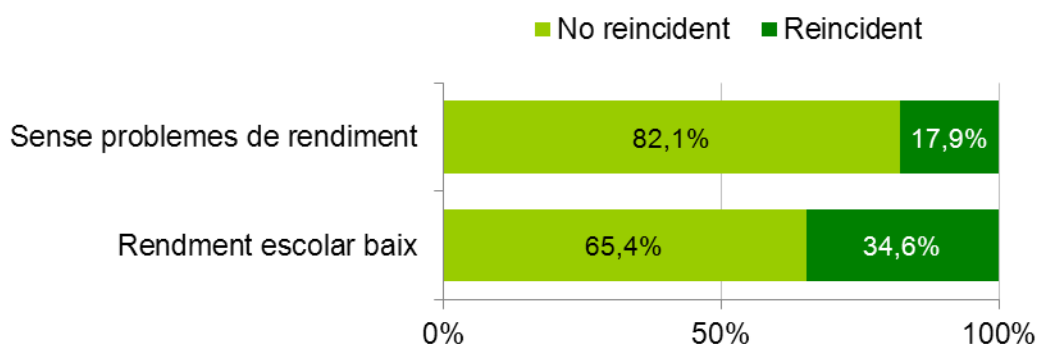
Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Estudis finalitzats	Sense estudis/Analfabetisme	8	2	9,8	6,1	8,7
	Primària o similar	63	27	76,8	81,8	78,3
	ESO o similar	11	4	13,4	12,1	13,0
Rendiment escolar en el passat	Sense probl. de rendiment	23	5	30,3	15,2	25,7
	Rendiment escolar baix	53	28	69,7	84,8	74,3
Rendiment escolar baix amb absentisme	Sí	10	8	18,9	28,6	22,2
	No	43	20	81,1	71,4	77,8

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Abandonament dels estudis obligatoris	Sí	50	16	64,1	64,0	64,1
	No	28	9	35,9	36,0	35,9
Tipus de treball en el passat	Ha treballat	46	11	*56,8	32,4	49,6
	No ha treballat	35	23	43,2	*67,6	50,4
Grup d'iguals en el passat	Grup d'iguals dissocial	31	20	40,3	*62,5	46,8
	Grup d'iguals no dissocial	46	12	*59,7	37,5	53,2

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves reincidents de PBC han treballat en menys proporció que la resta, tot i que també hem vist que eren més joves en edat. Quan al grup d'iguals, els que han comés un nou fet delictiu freqüenta amistats amb comportaments disruptius en més mesura.

Gràfic 36. Reincidència segons el rendiment escolar en el passat

Tot i que no és estadísticament significatiu, els joves sense problemes de rendiment escolar reincideixen menys que els nois i noies amb un rendiment escolar baix.

Taula 63. Comparativa de les activitats i grup d'iguals actuals entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Estudis actuals	Estudia	36	17	43,4	50,0	45,3
	No estudia	47	17	56,6	50,0	54,7
Rendiment escolar actual	Sense probl. de rendiment	22	8	59,5	47,1	55,6
	Rendiment escolar baix	15	9	40,5	52,9	44,4
Treball actual	Treballa	34	12	41,0	35,3	39,3
	No treballa	49	22	59,0	64,7	60,7

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Estudi i/o treballa	Estudia i treballa	7	4	8,4	11,8	9,4
	Estudia o treballa	56	21	67,5	61,7	65,8
	Ni estudia ni treballa	20	9	24,1	26,5	24,8
Grup d'iguals	Grup d'iguals dissocial	24	16	30,8	50,0	36,4
	Grup d'iguals no dissocial	54	16	69,2	50,0	63,6
Ocupació del temps	Temps estructurat	42	13	54,5	44,8	51,9
	Temps desest. amb control	10	6	13,0	20,7	15,1
	Temps desest. amb risc	25	10	32,5	34,5	33,0
Projectes de futur	Projecte concret	21	8	42,0	44,4	42,6
	Projecte no concret	29	10	58,0	55,6	57,4

No hem trobat diferències entre els reincidents i els no reincidents pel que fa a les activitats i amistats que tenien a l'inici de la mesura.

6.2.1.3 Situació familiar

Taula 64. Comparativa de les característiques familiars entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Situació civil dels pares	Junts	48	18	59,2	52,9	57,4
	Separats / Divorciats	25	14	30,9	41,2	33,9
	Mort d'un o d'ambdós	8	2	9,9	5,9	8,7
Tutela del jove	Pares	66	29	84,6	87,8	85,6
	DGAIA	11	2	14,1	6,1	11,7
	Altres	1	2	1,3	6,1	2,7
Relació entre el jove i la mare	Bona	55	21	67,8	65,6	67,2
	Regular	2	0	2,5	0,0	1,8
	Irregular o poca	17	5	21,0	15,6	19,5
	Dolenta o no té relació	5	4	6,2	12,5	8,0
	Ha mort	2	2	2,5	6,3	3,5
Relació entre el jove i el pare	Bona	44	17	54,9	50,1	53,5
	Regular	2	0	2,5	0,0	1,8
	Irregular o poca	17	6	21,3	17,6	20,2
	Dolenta o no té relació	11	10	13,8	29,4	18,4
	Ha mort	6	1	7,5	2,9	6,1

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Nombre de germans	No té germans	12	4	14,0	12,5	13,6
	1 o 2 germans	46	19	53,4	59,4	55,0
	3 o més germans	28	9	32,6	28,1	31,4
Residències dels germans en estrangers	Aquí	12	3	52,2	100,0	57,7
	Fora	5	0	21,7	0,0	19,2
	Ambdós	6	0	26,1	0,0	23,1
Tipus d'estil educatiu	Democràtic	32	13	42,1	39,4	41,2
	Autoritari	10	3	13,2	9,1	11,9
	Permissiu	17	4	22,4	12,1	19,3
	Sobreprotector	2	1	2,6	3,0	2,8
	Negligent	15	12	19,7	36,4	24,8
Consistència de l'estil educatiu	Consistent	34	13	57,6	48,1	54,7
	Inconsistent	25	14	42,4	51,9	45,3

Quant a les característiques familiars no hi ha diferències estadísticament significatives entre els reincidents i la resta de joves.

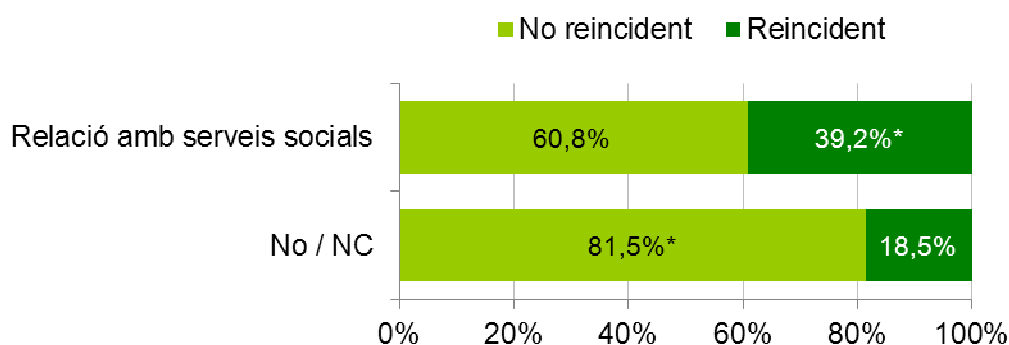
Taula 65. Comparativa de les característiques socioeconòmiques entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Situació de residència	Residència estable	76	28	90,5	84,8	88,9
	Residència temporal	8	5	9,5	15,2	11,1
Amb qui viu	Família d'origen	65	22	79,3	70,9	77,0
	Família extensa	10	3	12,2	9,7	11,5
	Família d'origen amb altres	4	4	4,9	12,9	7,1
	Centre DGAIA	2	2	2,4	6,5	3,5
	Altres	1	0	1,2	0,0	0,9
Suport adult prosocial	Sí	62	22	73,8	64,7	71,2
	No	22	12	26,2	35,3	28,8
Feina de la mare	Mare treballa	50	19	72,5	70,4	71,9
	Mare sense feina	19	8	27,5	29,6	28,1
Feina del pare	Pare treballa	49	19	81,7	79,2	81,0
	Pare sense feina	11	5	18,3	20,8	19,0
Situació econòmica	Suficient	54	20	67,5	64,5	66,7
	Insuficient	26	11	32,5	35,5	33,3
Relació amb els serveis socials	Sí	31	20	41,3	*66,7	48,6
	No	44	10	*58,7	33,3	51,4

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

La relació amb serveis socials és l'única diferència que trobem entre reincidents i no reincidents respecte les característiques socioeconòmiques dels joves. Els que han comès un nou delictes han tingut relació amb serveis socials en més mesura que la resta.

Gràfic 37. Reincidència segons la relació amb serveis socials

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Taula 66. Comparativa de les problemàtiques familiars entre reincidents i no reincidents

Variable	n		% vàlid		
	No	Sí	No	Sí	Total
Problemes família	33	12	37,9	34,3	36,9
Problemes de justícia	12	6	13,8	17,1	14,8
Problemes de toxicomania	8	4	9,2	11,4	9,8
Problemes de maltractament	5	1	5,7	2,9	4,9
Problemes de salut mental	9	5	10,3	14,3	11,5
Problemes de salut física	13	4	14,9	11,4	13,9

Tampoc observem diferències significatives quan a problemàtiques familiars específiques.

Taula 67. Comparativa de la parella i els fills entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Parella	Té parella	16	10	20,3	35,5	24,5
	No té parella	63	20	79,7	64,5	75,5
Parella dissocial	Sí	2	1	15,4	12,5	14,3
	No	11	7	84,6	87,5	85,7
Fills	Té fills	5	3	6,2	9,7	7,1
	No té fills	76	28	93,8	90,3	92,9

Per últim, en la comparativa de la situació familiar, tampoc observem que els reincidents siguin diferents als no reincidents quan a la parella i els fills.

6.2.2. Perfil penal i criminològic

Taula 68. Comparativa de la situació penal del jove entre reincidents i no reincidents

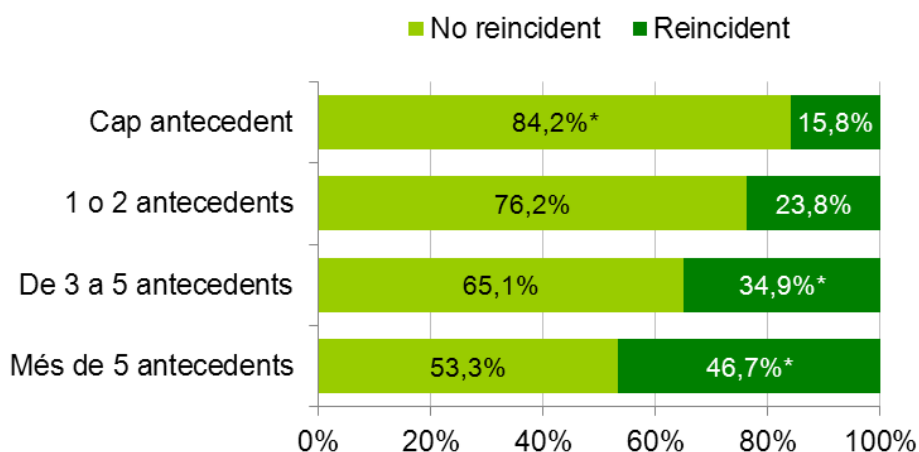
Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Antecedents	Sense antecedents	165	31	*43,2	24,0	38,4
	Amb antecedents	217	98	56,8	*76,0	61,6
Nombre d'antecedents	Cap antecedent	165	31	*43,2	24,0	38,4
	1 o 2 antecedents	131	41	34,3	31,8	33,7
	De 3 a 5 antecedents	54	29	14,1	*22,5	16,2
	Més de 5 antecedents	32	28	8,4	*21,7	11,7

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Internament anterior	Sense privació de llib. anterior	60	28	78,9	87,5	81,5
	Amb privació de llib. anterior	16	4	21,1	12,5	18,5
Fracàs d'intervencions anteriors	Sense fracàs d'interv. anteriors	61	24	88,4	88,9	88,5
	Amb fracàs d'interv. anteriors	8	3	11,6	11,1	11,5

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Respecte la situació penal dels joves, destaca que els que han reincidit acumulen més proporció i més nombre d'antecedents que els no reincidents. En canvi, no veiem que un grup de joves hagi tingut més internaments o fracassos d'intervencions anteriors que l'altre.

Gràfic 38. Reincidència segons el nombre d'antecedents

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Com també hem vist en el capítol de la mesura de RTS, els joves de PBC també reincideixen més quant més nombre d'antecedents tenen acumulats a l'expedient.

Taula 69. Comparativa de les característiques de la *causa base* entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Nombre de fets	1 fet	243	65	*63,6	50,3	60,3
	2 fets	86	26	22,5	20,2	21,9
	3 o més fets	53	38	13,9	*29,5	17,8
Tipus de fet delictiu	Delicte	212	73	55,5	56,6	55,8
	Falta	170	56	44,5	43,4	44,2
Categoria de fet delictiu	Contra les persones	157	43	41,1	33,3	39,1
	Contra la llibertat sexual	2	0	0,5	0,0	0,4
	Contra la propietat	159	64	41,7	49,6	43,6
	Drogues	4	1	1,0	0,8	1,0
	Trànsit	-	-	-	-	-
	Altres	60	21	15,7	16,3	15,9
Violència en el fet delictiu	Violent	211	60	55,2	46,5	53,0
	No violent	171	69	44,8	53,5	47,0

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Quant a les variables de la *causa base* trobem que entre els joves reincidents i no reincidents no hi ha gairebé diferències. Els reincidents, però, acumulen més nombre de fets que la resta.

6.2.3. Execució de la mesura

Taula 70. Comparativa de les característiques generals de la mesura entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Equip	EMO BCN 1	58	22	15,2	17,1	15,7
	EMO BCN 2	58	23	15,2	17,7	15,8
	EMO BCN 3	47	21	12,3	16,3	13,3
	EMO BCN 4	67	21	17,6	16,3	17,3
	EMO BCN 5	51	8	13,4	6,2	11,6
	EMO Girona	51	10	13,4	7,8	12,0
	EMO Lleida	30	19	7,9	14,7	9,6
	EMO Tarragona	19	5	5,0	3,9	4,7

Variable	Categoria	N		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Durada del programa	Fins a 3 mesos	158	42	41,4	32,5	39,2
	De 3 a 6 mesos	97	34	25,4	26,4	25,6
	De 6 mesos a 1 any	78	30	20,4	23,3	21,1
	Més d'1 any	49	23	12,8	17,8	14,1
Intent d'MRM	Sí	17	4	20,7	12,5	18,4
	No	65	28	79,3	87,5	81,6
Temps imposat pel jutge	Fins a 30 hores	24	11	43,6	42,3	43,2
	De 30 a 50 hores	21	10	38,2	38,5	38,3
	Més de 50 hores	10	5	18,2	19,2	18,5
Nombre d'entitats	1 entitat	70	30	94,6	88,2	92,6
	Més d'1 entitat	4	4	5,4	11,8	7,4
Tipus d'entitat	Servei públic	34	21	49,3	70,0	55,6
	Entitat privada	35	9	50,7	30,0	44,4
Tasques realitzades	Administratives	18	4	24,3	12,1	20,6
	Formatives	9	3	12,2	9,1	11,2
	Assistència a persones	13	7	17,6	21,2	18,7
	Assistència a animals	6	2	8,1	6,1	7,5
	Manteniment	27	15	36,4	45,4	39,2
	Altres	1	2	1,4	6,1	2,8

Quan a les característiques generals de la mesura de PBC, els dos grups de joves es mostren, una altra vegada, estadísticament iguals. Tot i que observem variàncies pel que fa al tipus d'activitats, no podem concloure que els joves hagin reincidit més o menys segons la que van dur a terme.

Taula 71. Comparativa del desenvolupament de la mesura entre reincidents i no reincidents

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Problemes per iniciar	No	69	28	79,3	80,0	79,5
	Sí	18	7	20,7	20,0	20,5
Problemes per iniciar	Impossibilitat	4	0	22,2	0,0	16,0
	Per actitud	5	6	27,8	85,7	44,0
	Incompatibilitat	7	1	38,9	14,3	32,0
	Recurs	2	0	11,1	0,0	8,0
Problemes durant la mesura	No	64	25	73,6	71,4	73,0
	Sí	23	10	26,4	28,6	27,0

Variable	Categoria	n		% vàlid		
		No	Sí	No	Sí	Total
Problemes durant la mesura	Absència sense justificar	10	4	43,5	40,0	42,4
	Incompliment	7	1	30,4	10,0	24,2
	Impossibilitat	5	4	21,7	40,0	27,3
	Incompatibilitat	1	1	4,3	10,0	6,1
Compliment correcte de les hores	Sí	64	28	87,7	87,5	87,6
	No	9	4	12,3	12,5	12,4
Compliment correcte de les tasques	Sí	64	29	90,1	90,6	90,3
	No	7	3	9,9	9,4	9,7
Bona actitud i tracte	Sí	66	29	95,7	90,6	94,1
	No	3	3	4,3	9,4	5,9

Per acabar, tampoc hem trobat diferències estadísticament significatives pel que fa al desenvolupament de la mesura de PBC entre reincidents i la resta de joves.

7. Comparativa entre programes de Justícia juvenil

En aquest capítol exposem una comparativa entre cinc dels programes més aplicats a justícia juvenil. A part de les dues mesures objecte d'estudi en aquesta recerca, l'anàlisi comparativa també inclou els següents programes:

- **Mediació i reparació de menors:** Amb l'objectiu reparador de sobreseure la causa judicial o deixar sense efecte una mesura imposada, aquest programa busca la conciliació entre l'infractor i la víctima, la reparació del dany causat o el compromís del menor a complir una activitat educativa. S'entén per conciliació que el menor es penedeixi del dany causat i que la víctima accepti les seves disculpes com a satisfacció psicològica. Per altra banda, la reparació del dany es dóna quan el menor es compromet i realitza accions en benefici de la víctima, el perjudicat o de la comunitat (arts. 19 i 51.3 LORPM). S'ha de tenir en compte, doncs, que la Mediació i reparació de menors es pot donar tant en la fase d'instrucció com durant l'execució d'una mesura.
- **Llibertat vigilada:** En aquesta mesura s'ha de fer un seguiment del jove i la seva assistència a l'escola, al centre de formació professional o al lloc de treball. L'entitat pública o el professional encarregat poden establir altres pautes socioeducatives en el PIE¹¹. El jove també està obligat a mantenir les entrevistes establertes amb el professional i complir les regles de conducta que el jutge li hagi pogut imposar (art. 7.1 h) LORPM).
- **Internament en centre:** Els joves sotmesos a aquesta mesura han de residir a un centre educatiu i portar a terme activitats formatives, educatives, laborals i d'oci. Aquestes activitats es realitzen fora del centre en el cas d'un internament en règim obert o semiobert segons l'evolució del jove i el compliment dels objectius previstos en el PIE (art. 7.1 a), b) i c) LORPM).

¹¹ Programa individualitzat d'execució

Taula 72. Intervencions de Justícia juvenil l'any 2008 segons el programa aplicat

Programes de Justícia juvenil	N	%
Assessorament tècnic de menors	6.447	46,0
Mediació i reparació de menors	2.643	18,9
Medi obert	3.967	28,3
Llibertat vigilada	2.298	16,4
Prestacions en benefici de la comunitat	829	5,9
Realització de tasques socioeducatives	281	2,0
Permanència cap de setmana en domicili	104	0,7
Tractament terapèutic ambulatori	35	0,2
Seguiment internament terapèutic	21	0,1
Convivència amb altres persones	9	0,1
Assistència centre de dia	21	0,1
Llibertat vigilada cautelar	363	2,6
Convivència cautelar amb altres pers.	6	0,0
Internament en centre educatiu	957	6,8
Total	14.014	100,0

Elaboració pròpia a partir d'Estadística bàsica de justícia juvenil 2011 (2013)

Segons les dades publicades pel Departament de Justícia, sense comptar les intervencions d'assessorament tècnic de menors, els cinc programes que comparem en aquest capítol representen el 92,6% de les intervencions realitzades l'any 2008 (Estadística bàsica de justícia juvenil 2011, 2013). Per tant, els resultats que hem extret donen una visió del conjunt de Justícia juvenil a Catalunya.

Hem volgut destacar, a més a més, les diferències significatives que hi ha entre la llibertat vigilada, les prestacions en benefici de la comunitat i la realització de tasques socioeducatives, que engloben el 85,9% de la intervenció en Medi obert conforme les estadístiques citades. D'aquesta manera, també donem una perspectiva general d'aquest servei.

Taula 73. Mostra de joves segons els programes comparats

Programa	N
Mediació i reparació de menors (MRM)	2.022
Realització de tasques socioeducatives (RTS)	122
Prestacions en benefici de la comunitat (PBC)	511

Programa	N
Llibertat vigilada (LV)	967
Internament en centre (IC)	258

Com hem explicat a l'inici de l'informe, les dades s'han extret d'estudis amb una metodologia igual que la d'aquest treball i amb un període de seguiment per a la reincidència també similar. En tots els casos la mida de la mostra és tota la població de joves. Per aquest motiu, s'ha de tenir en compte les diferències pel que fa a la mida de la població de cada programa estudiat.

7.1. Perfil del jove

7.1.1. Situació personal

Taula 74. Característiques demogràfiques

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Gènere	Home	80,5	83,6	83,6	*84,9	*90,7	82,8
	Dona	*19,5	16,4	16,4	15,1	9,3	17,2
Nacionalitat	Espanyol	*76,4	74,6	72,0	70,3	51,6	72,6
	Estranger	23,6	25,4	28,0	*29,7	*48,4	27,4
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	Unió Europea	10,9	12,9	*18,9	8,7	8,8	11,2
	Resta d'Europa	*3,4	0,0	2,8	1,0	0,8	2,3
	Magrib	30,3	41,9	42,7	*48,8	*63,2	41,2
	Resta d'Àfrica	2,7	3,2	2,1	1,7	0,8	2,2
	Centre i Sud Amèrica	*50,3	35,5	30,1	37,6	24,8	40,7
	Àsia i resta del món	2,3	6,5	3,5	2,1	1,6	2,5
Província de residència	Barcelona	65,7	69,2	*73,6	-	-	67,3
	Girona	*15,8	7,5	11,9	-	-	14,7
	Lleida	9,8	7,5	9,5	-	-	9,7
	Tarragona	8,7	*15,8	5,0	-	-	8,3
Edat en la comissió del fet	14 anys	*19,3	20,5	17,1	13,4	20,1	17,6
	15 anys	25,4	30,3	25,9	22,3	23,6	24,7
	16 anys	27,7	24,6	29,1	*31,2	31,7	28,9
	17 anys	27,6	24,6	27,9	*33,1	24,7	28,7

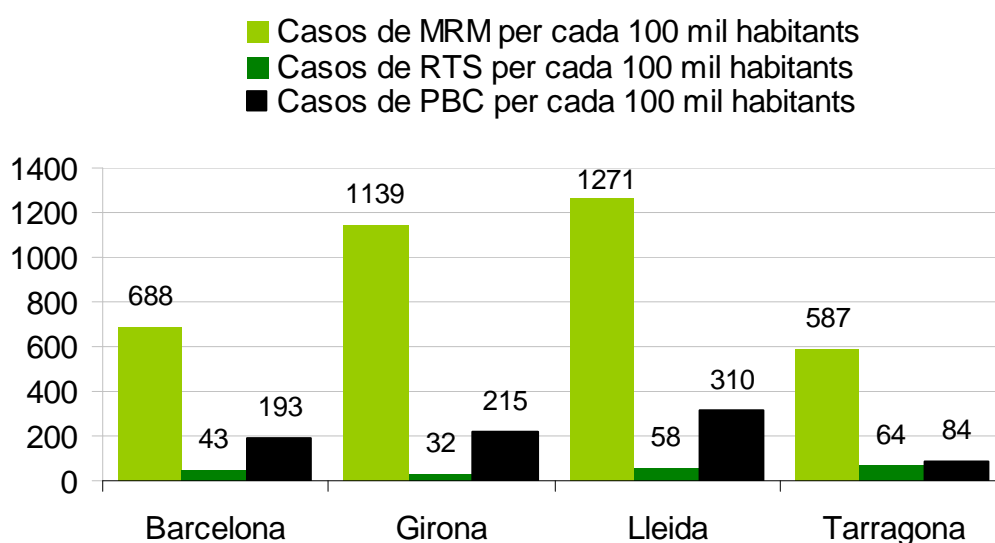
* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Observem força diferències en les característiques demogràfiques dels joves segons si han realitzat un programa o un altre.

Pel que fa al gènere i nacionalitat, el programa de MRM és el que atén més proporció de dones i espanyols. En canvi, els programes de llibertat vigilada i internament tenen més percentatge d'homes i estrangers que la resta.

Les àrees geogràfiques de procedència dels estrangers més freqüents en tots els programes són el Magrib i Centre i Sud Amèrica. Tanmateix, destaca que el programa de MRM té més proporció de llatinoamericans que la resta i que els magribins estan més sobrerrepresentats en la mesura d'internament en centre.

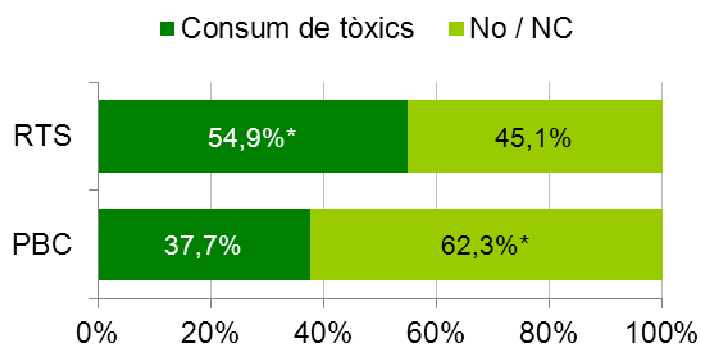
Gràfic 39. Aplicació dels programes de MRM, RTS i PBC per cada 100 mil habitants joves segons la província

Elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT

Segons la província de residència del jove, si calculem el nombre de programes aplicats per cada 100.000 habitants joves observem que tant el de MRM com el de PBC s'han realitzat en més proporció a Lleida. La mesura de RTS, en canvi, s'ha aplicat en més relació a Tarragona.

Gràfic 40. Consum de tòxics segons el programa estudiat

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Respecte altres variables referents a la situació personal del jove i que s'han analitzat en aquest estudi, només hem trobat diferències entre els joves de RTS i PBC pel que fa al consum de tòxics.

Aquesta diferència és especialment significativa pel que fa el consum de cànnabis. El 47,5% dels joves de RTS fan aquest consum contra el 19,7% dels de PBC.

7.1.2. Ocupació del temps

Taula 75. Estudis i situació laboral del jove

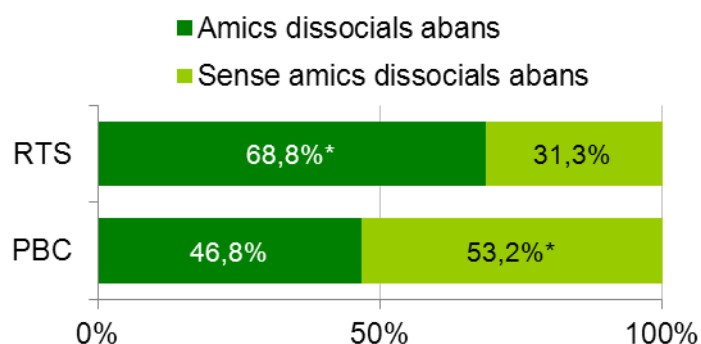
Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	Total
Estudis finalitzats	Sense estudis / Analfabetisme	7,0	6,0	8,7	7,1
	Primària o similar	71,4	79,3	78,3	72,9
	ESO o similar	21,6	14,7	13,0	20,0
Estudis actuals	Estudia	*58,0	37,7	43,4	56,1
	No estudia / No consta	42,0	*62,3	*56,6	43,9
Treball actual	Treballa	15,8	*29,5	*37,7	17,7
	No treballa / No consta	*84,2	70,5	62,3	82,3
Estudia i/o treballa?	Estudia i/o treballa	*84,3	59,0	72,1	82,3
	No estudia ni treballa	15,7	*41,0	*27,9	17,7

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves als quals se'ls aplica una mesura de RTS o PBC fan un ús del temps més desestructurat que els del programa de MRM. En especial, observem que els nois i noies de RTS que no fan cap activitat, ni formativa ni laboral, són un percentatge força més elevat que en els altres dos programes.

No obstant això, pel que fa a les variables de la taula anterior, hem de tenir en compte que en l'estudi de MRM hi ha moltes dades no informades.

Gràfic 41. Grup d'iguals en la comissió del fet segons el programa estudiat

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a les mesures de RTS i PBC, trobem que els joves de tasques socioeducatives presenten més proporció d'absentisme escolar (59,8% front el 22,2%), així com d'amics dissociats en el moment de cometre el fet delictiu.

7.1.3. Situació familiar

La situació familiar dels joves només és comparable entre RTS i PBC ja que en la resta d'estudis no es van incloure aquestes variables. No obstant això, tampoc hem trobat diferències estadísticament significatives entre les dues mesures comparables. Per tant, podem concloure que les característiques familiars i socioeconòmiques dels joves són molt similars i que tampoc presenten problemàtiques familiars específiques diferents.

7.2. Perfil penal i criminològic

Taula 76. Situació penal del jove

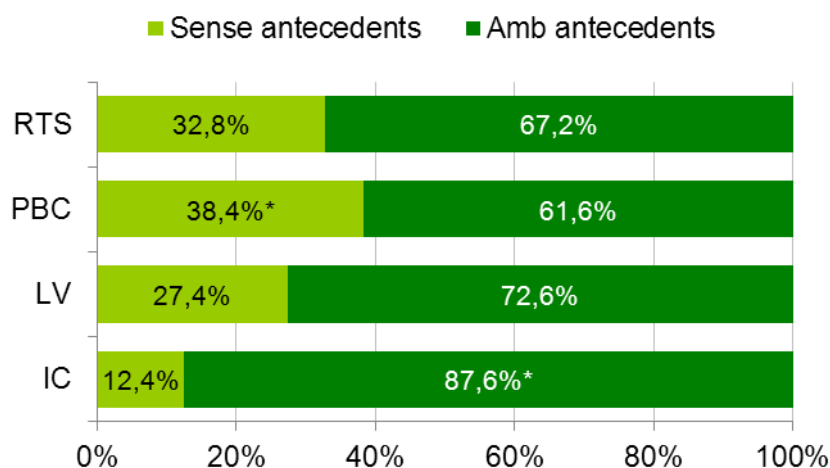
Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Antecedents	Sense antecedents	*73,3	32,8	38,4	27,4	12,4	52,0
	Amb antecedents	26,7	*67,2	*61,6	*72,6	*87,6	48,0
Nombre d'antecedents	Cap antecedent	*73,3	32,8	38,4	-	-	64,7
	1 o 2 antecedents	22,2	26,2	*33,7	-	-	24,6
	De 3 a 5 antecedents	3,9	*21,3	*16,2	-	-	7,0
	Més de 5 antecedents	0,6	*19,7	*11,7	-	-	3,7

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves que accepten fer un procés de conciliació i reparació majoritàriament és el primer cop que tenen contacte amb la justícia. En canvi, en les mesures d'execució comparades més de la meitat o la majoria del joves als quals se'ls aplica acumulen algun antecedent.

Atès que la naturalesa penal del programa de MRM és diferent a la resta dels estudiats hem volgut excloure'l i saber si, pel que fa als antecedents, hi ha diferències entre les mesures d'execució. Estadísticament observem que els joves de PBC són primaris en més proporció que la resta de mesures. A l'altre extrem trobem que els que han estat internats en un centre acumulen causes anteriors en un percentatge més elevat que la resta.

Gràfic 42. Antecedents segons la mesura d'execució (exclòs programa MRM)

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Entre RTS i PBC la diferència entre el nombre d'antecedents també és significativa i són els de RTS els que acumulen més nombre de causes anteriors, amb 3,2 antecedents de mitjana front els 2,1 de PBC (DT=4,4 i DT=2,9 respectivament). En canvi, no hi ha cap diferència significativa respecte les privacions de llibertat o els fracassos d'intervencions que poden haver tingut amb anterioritat a la mesura estudiada.

Taula 77. Característiques de la causa base

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Nombre de fets	1 fet	*78,8	41,0	60,3	52,9	27,5	65,3
	2 fets	16,5	*28,7	21,9	*26,0	19,8	20,2

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
	3 o més fets	4,7	*30,3	*17,8	*21,1	*52,7	14,5
Tipus de fet delictiu	Delicte	26,1	*89,3	55,8	*93,5	*100,0	53,7
	Falta	*73,9	10,7	44,2	6,5	0,0	46,3
Categoria de fet delictiu	Contra les persones	36,3	27,9	*39,1	31,7	37,4	35,3
	Contra la llibertat sexual	0,4	1,6	0,4	*1,9	*3,9	1,1
	Contra la propietat	35,8	42,6	43,6	*57,5	*54,9	43,7
	Drogues	1,3	1,6	1,0	*2,3	1,6	1,5
	Trànsit	*4,5	4,1	0,0	0,9	0,0	2,7
	Altres	*21,8	*22,1	15,9	5,7	2,3	15,7
Violència en el fet delictiu	Violent	45,0	49,2	53,0	*65,5	*82,9	53,8
	No violent	*55,0	50,8	47,0	34,5	17,1	46,2

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a les característiques de la *causa base*, observem que en un extrem hi ha els joves de MRM, que han comès menys nombre de fets, aquests han estat tipificats majoritàriament com faltes i han estat menys violents en relació a la resta. A l'altre extrem hi trobem els joves de LV i IC, que han comès més fets tipificats com a delicte i amb violència en més proporció que la resta. Entre RTS i PBC destaca que els joves de RTS acumulen més fets en la *causa base* i que les prestacions en benefici de la comunitat s'apliquen, en força més proporció, per faltes.

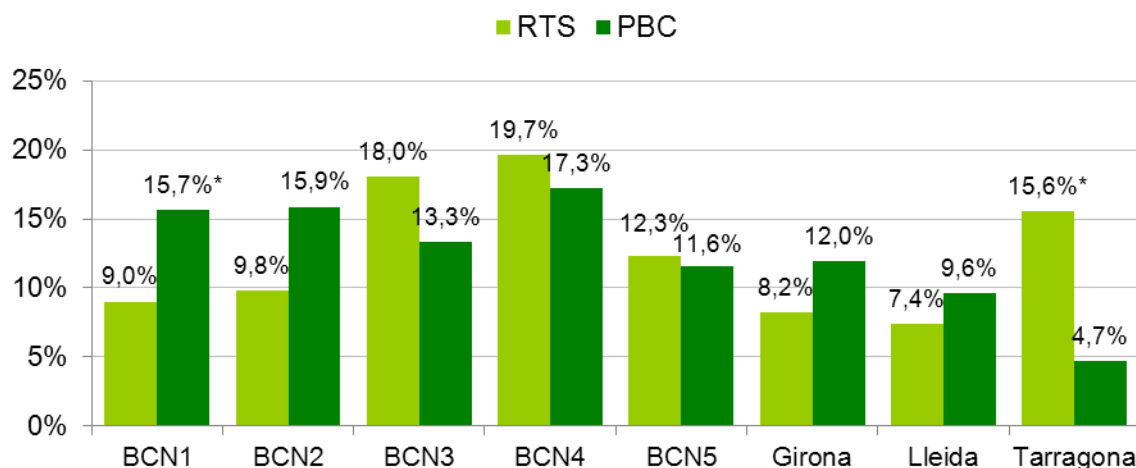
Si ens fixem en les tres categories de fets més freqüents, els joves de LV i IC són els que cometten fets *contra la propietat* en més relació que la resta, els de PBC, *contra les persones* i els de RTS i MRM, altres fets.

7.3. Execució de la mesura

En aquest apartat hem pogut fer poques anàlisis comparatives atès que el programa de MRM no és una mesura d'execució i la resta utilitzen metodologies d'intervenció força diferents entre sí o no tenim dades per comparar. Per aquest motiu, la comparativa que exposem a continuació només s'ha fet respecte les mesures de realització de tasques socioeducatives i prestacions en benefici de la comunitat.

Els equips de medi obert que mostren una diferència més gran entre l'aplicació d'una i altra mesura són per una banda el de Tarragona, que aplica més proporció de RTS, i per l'altra banda els equips de BCN1 i BCN2 que apliquen més relació de PBC que la resta.

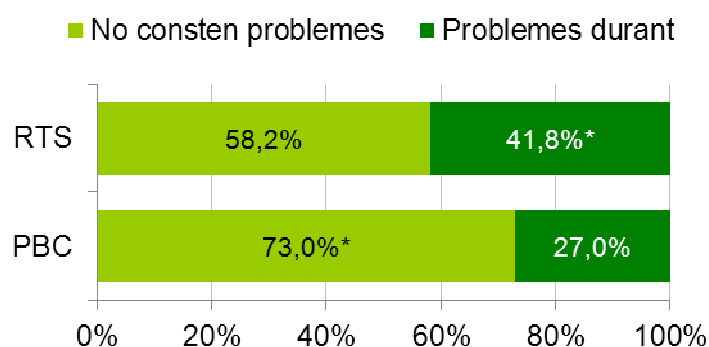
Gràfic 43. Distribució de les mesures segons l'equip de medi obert

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

La durada de les dues mesures està condicionada a la forma en què s'imposen i, per tant, no és sorprenent que les PBC s'executin en menys temps que les tasques socioeducatives (191,9 dies de mitjana front els 296,0 dies amb una DT de 205,5 i 223,8 respectivament).

Gràfic 44. Problemes durant la mesura segons el programa estudiat

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els joves de RTS han tingut més proporció de problemes a l'inici que els de PBC (33,6% front el 20,5%) i encara n'han tingut més durant l'execució.

Respecte el compliment d'horaris i activitats, els joves de PBC han complert correctament les hores en més proporció que els de RTS (87,6% front el 76,8%), així com les activitats encomanades (90,3% front el 75,7%). Pel que fa al tracte i l'actitud dels nois i noies no hi trobem diferències rellevants, en tots dos casos és minoritari que hagi sigut dolent.

7.4. Reincidència

7.4.1. Taxa i característiques de la reincidència

Taula 78. Taxa i àmbits de reincidència

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Reincidència	No reincident	*73,9	68,9	*74,8	71,3	42,2	71,1
	Reincident	26,1	31,1	25,2	28,7	*57,8	28,9
Nombre de reincidències	1 sola reincidència	-	47,4	53,5	50,4	38,9	48,0
	De 2 a 4 reincidències	-	36,8	33,3	*43,9	36,9	39,4
	5 reincidències o més	-	15,8	13,2	5,8	*24,2	12,6
Primer àmbit de reincidència	Justícia juvenil	*86,6	36,8	48,1	33,8	-	64,4
	MEPC	7,2	23,7	*27,9	*34,2	-	18,3
	Presó	6,3	*39,5	*24,0	*32,0	-	17,3
Àmbits on ha reincidit	Només JJ	*80,7	26,3	38,8	27,3	27,5	54,2
	Només MEPC	6,2	21,1	*20,9	*27,0	11,4	14,1
	Només Presó	5,3	*28,9	18,6	*25,9	*33,6	16,3
	JJ i MEPC	1,8	2,6	*5,4	2,9	3,4	2,7
	JJ i Presó	3,5	5,3	3,1	3,2	*14,8	4,9
	MEPC i Presó	1,5	*13,2	*12,4	*12,6	5,4	6,3
	JJ, MEPC i Presó	1,1	2,6	0,8	1,1	*4,0	1,5

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Segons els programes estudiats, la taxa de reincidència general és de 28,9 i la de les tres mesures de medi obert del 27,8.

Els programes que presenten una taxa de reincidència estadísticament més baixa que la resta són els de PBC i MRM. La diferència més gran la trobem en la mesura d'internament, que és la intervenció que presenta més reincidència. No obstant això, hem de destacar que si només comparem la taxa de reincidència de les tres mesures de medi obert no existeix una diferència estadísticament significativa entre elles.

Pel que fa als àmbits on han reincidit els joves durant el període de seguiment dels estudis, tornem a trobar els dos extrems on els que han reincidit majoritàriament a Justícia juvenil són els del programa de MRM i els que han reincidit en més proporció a presó són els d'internament. A part de les diferències de perfil que hem vist entre els joves de tots els programes també hem de tenir en compte l'edat mitjana al finalitzar la intervenció. Recordem que els programa de MRM s'aplica en un moment diferent del procediment i que no totes les mesures s'imposen en la mateixa durada.

Taula 79. Temps que triguen a reincidir (% acumulat)

Variable	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
< 6 mesos	46,0	40,5	46,1	40,1	55,9	45,7
6 mesos - 1 any	72,0	64,9	64,8	62,8	75,2	67,9
1 any - 2 anys	91,9	97,3	88,3	83,9	92,4	90,8
2 anys - 3 anys	99,8	100,0	96,9	96,0	97,9	98,1
3 anys - 4 anys	100,0	-	100,0	100,0	100,0	100,0

Constatem que el primer any després de finalitzar una intervenció judicial és crucial ja que més del 50% dels que han de reincidir ja ho han fet. Els que tarden més a reincidir són els de llibertat vigilada i, en general, els més ràpids són els de RTS i IC.

Taula 80. Característiques de la primera reincidència

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Tipus de fet delictiu (reincidència)	Delicte	75,9	83,8	78,1	-	-	76,8
	Falta	24,1	16,2	21,9	-	-	23,2
Categoria de fet delictiu (reincidència)	Contra les persones	*29,7	10,8	24,2	21,3	18,1	24,8
	Contra la llib. sexual	0,4	2,7	0,0	1,4	0,7	0,7
	Contra la propietat	42,2	51,4	39,8	38,6	*61,7	44,0
	Drogues	0,9	2,7	0,8	2,2	2,0	1,4
	Trànsit	10,8	24,3	21,1	*27,1	11,4	16,5
	Altres	*15,9	8,1	14,1	9,4	6,0	12,5
Violència en el fet delictiu (reincidència)	Violent	45,3	37,8	35,2	38,5	40,9	41,6
	No violent	54,7	62,2	64,8	61,5	59,1	58,4

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

En general, podem dir que les característiques de la reincidència no seran molt diferents hagin complert qualsevol dels programes estudiats. En concret, hem

de destacar que no hi ha cap diferència estadísticament significativa segons la mesura de medi obert que hagi finalitzat el jove.

Sorprèn trobar percentatges superiors al 20% pel que fa a delictes de *trànsit*, atès que en la *causa base* no arriben al 5%. No obstant això, hem de recordar que a finals de 2007 va entrar en vigor la Llei orgànica 15/2007, de 30 de novembre, per la qual es modifica el Codi penal en matèria de seguretat viària. Tot i que durant el 2008 aquesta llei ja estava en vigor pot ser que la seva aplicació no hagi estat igual des del principi.

Taula 81. Programa imposat en la primera reincidència

Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Justícia juvenil						
Mediació i reparació de menors	*19,3	7,9	5,4	5,0	2,7	11,6
Assessorament tècnic de menors	*25,0	7,9	17,8	9,4	14,8	18,4
Medi obert	*30,9	13,2	17,8	14,0	10,1	21,8
Internament	11,4	7,9	7,0	5,0	*18,8	10,2
Justícia d'adults						
Mediació i reparació d'adults	0,2	0,0	1,6	*1,8	1,3	0,9
Assessorament tècnic d'adults	0,0	0,0	0,0	*1,4	0,0	0,4
MEPC	9,1	28,9	*31,8	*36,7	15,4	20,1
Presó / Internament psiquiàtric	4,2	*34,2	18,6	*26,6	*36,9	16,8

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa al programa imposat en la primera reincidència, tornem a trobar una distribució semblant a la dels àmbits on han reincidit els joves, on en un extrem hi ha el programa de MRM i en l'altre la mesura d'internament. Alhora, tampoc per aquesta variable existeixen diferències entre les tres mesures de medi obert.

Destaca que una bona part dels joves que han reincidit després d'una RTS han ingressat a presó i que aquest percentatge no és gaire diferent al dels que hi han reincidit després d'un internament.

7.4.2. Comparativa del jove reincident

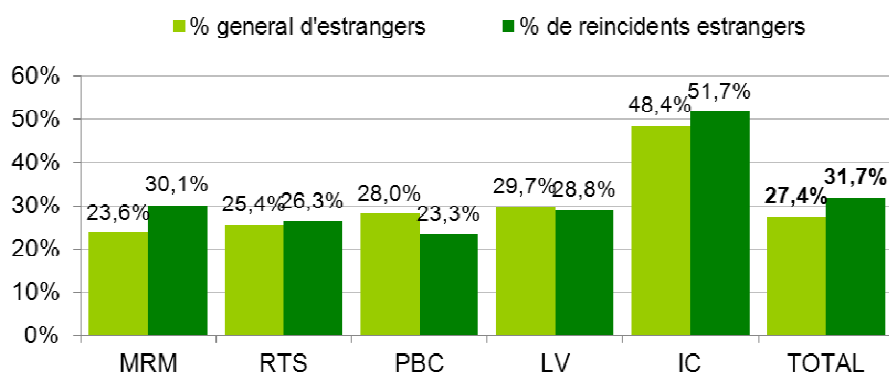
Taula 82. Característiques demogràfiques del jove reincident

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Gènere	Home	88,3	92,1	90,7	91,4	95,3	90,4
	Dona	11,7	7,9	9,3	8,6	4,7	9,6
Nacionalitat	Espanyol	69,9	73,7	*76,7	71,2	48,3	68,3
	Estranger	30,1	26,3	23,3	28,8	*51,7	31,7
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	Unió Europea	10,1	0,0	*20,0	7,5	3,9	8,7
	Resta d'Europa	*1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
	Magrib	37,7	50,0	40,0	53,8	*68,8	48,6
	Resta d'Àfrica	1,3	0,0	3,3	1,3	0,0	1,1
	Centre i Sud Amèrica	*47,8	40,0	36,7	33,8	24,7	38,5
	Àsia i resta del món	1,3	10,0	0,0	3,8	2,6	2,2
Província de residència	Barcelona	70,6	75,7	71,1	71,9	70,6	71,9
	Girona	11,3	8,1	10,6	8,6	11,3	8,6
	Lleida	8,6	2,7	9,4	14,8	8,6	14,8
	Tarragona	9,6	13,5	8,9	4,7	9,6	4,7
Edat en la comissió del fet	14 anys	28,1	26,3	27,9	21,8	27,7	26,4
	15 anys	*30,8	18,4	28,7	26,2	25,0	28,2
	16 anys	24,5	28,9	22,5	22,9	28,4	24,6
	17 anys	16,5	26,3	20,9	*29,1	18,9	20,8

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Els reincidentes dels cinc programes estudiats són molt similars pel que fa al gènere. No obstant això, observem que en tots els casos el percentatge de reincidentes homes és superior al del perfil general (90,4% front el 82,8% de mitjana). Per tant, sembla que els homes reincideixen més que les dones després de qualsevol de les intervencions.

Gràfic 45. Diferència entre el percentatge general d'estrangers i reincidentes estrangers segons el programa estudiat

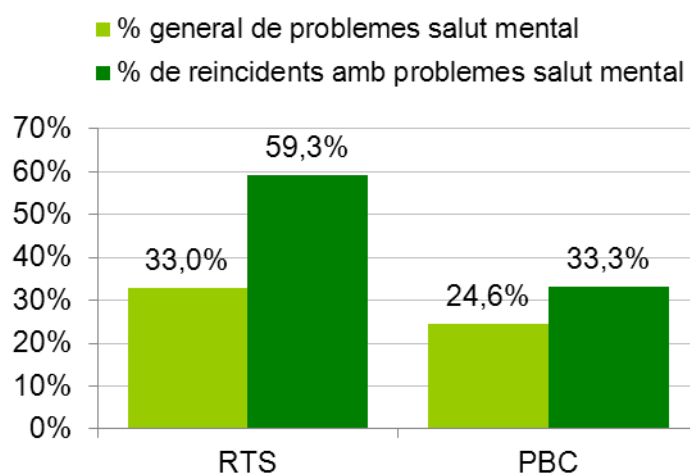
Els reincidents espanyols es troben sobrerrepresentats en la mesura de PBC i, pel contrari els reincidents estrangers ho estan a internament en centre. De fet, si comparem el percentatge d'estrangers en el perfil general i en el reincident, trobem que aquests han reincidit menys que els espanyols a PBC i més a MRM i IC. Hem de tenir en compte que no podem saber si aquests resultats són estadísticament significatius.

Pel que fa a l'àrea geogràfica de procedència dels reincidents estrangers, les diferències que veiem són les mateixes que en el perfil general. Destaca, que el percentatge de reincidents magribins és superior al del perfil general en tots els casos menys a PBC (48,6% front el 41,2% de mitjana). És a dir, els joves del Magrib sembla que reincideixen més que la resta en la majoria dels programes.

Entre el perfil general i el del reincident no podem treure conclusions respecte l'edat dels joves, ateses les diferències que hi ha entre les jurisdiccions de menors i d'adults.

Entre les mesures de RTS i PBC, de la mateixa manera que en el perfil general, trobem que els reincidents de tasques socioeducatives mostren més proporció de consum de tòxics (71,1% front el 48,6%) i consum de cànnabis (65,8% front el 25,7%).

Gràfic 46. Diferència entre el percentatge general i de reincidents amb problemes de salut mental segons el programa estudiat

També destaca que els reincidents de RTS tenen més proporció de problemes de salut mental que els de PBC (59,3% front el 33,3%). Aquest tipus de

problemes apareixen en més relació en els reincidents de totes dues mesures que en el perfil general. No obstant això, la diferència és força més gran a RTS.

Respecte l'ocupació del temps del jove, observem que els reincidents de PBC solen tenir una situació menys problemàtica que els de RTS. Tenen menys proporció de grup d'iguals dissociat a l'inici de la mesura (50,0% front el 75,9%), fan alguna activitat formativa en més relació que els de tasques (50,0% front el 27,0%), així com ocupen el temps de forma estructurada (44,8% front el 20,0%) i tenen projectes de futur clars (44,4% front el 9,4%).

Com hem vist en els capítols de reincidència respectius, aquestes variables s'associen a més reincidència i especialment en el cas de RTS.

Quan a la situació familiar dels joves, no trobem cap diferència rellevant entre els reincidents de RTS i PBC, com tampoc han aparegut en el perfil general.

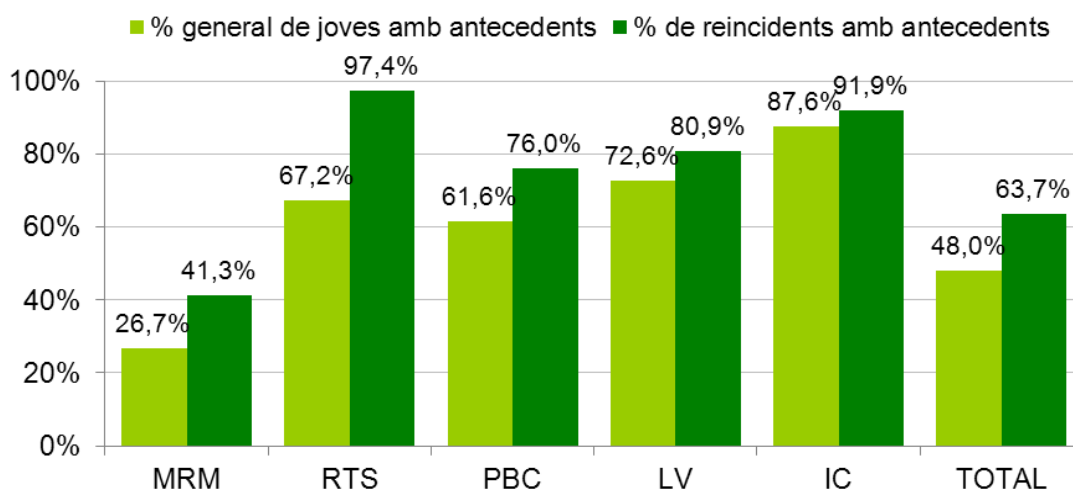
Taula 83. Situació penal del jove reincident

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Antecedents	Sense antecedents	*58,7	2,6	24,0	19,1	8,1	36,3
	Amb antecedents	41,3	*97,4	*76,0	*80,9	*91,9	63,7
Nombre d'antecedents	Cap antecedent	*58,7	2,6	24,0	-	-	49,2
	1 o 2 antecedents	30,5	21,1	31,8	-	-	30,2
	De 3 a 5 antecedents	8,5	*28,9	*22,5	-	-	12,2
	Més de 5 antecedents	2,3	*47,4	*21,7	-	-	8,3

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

La gran majoria de joves que han reincidit després d'una de les mesures d'execució estudiades tenien antecedent. No és així en el cas del programa de MRM, on més de la meitat dels reincidents eren primaris.

Gràfic 47. Diferència entre el percentatge general i de reincidents amb antecedents segons el programa estudiat

El perfil del reincident té antecedents a la *causa base* en més proporció que el perfil de jove general. No obstant això, veiem que hi ha mesures en que aquesta diferència és superior a la resta i que, per tant, els antecedents com a factor associat a la reincidència hi juga un paper més important que en la resta. El programa on s'observa més aquest fet és a la mesura de RTS, seguida de MRM i PBC.

També és significatiu que els joves reincidents de RTS han tingut un internament anterior a la mesura en més proporció que els de PBC (45,9% front el 12,5%), així com fracassos d'intervencions anteriors (37,9% front el 11,1%).

Taula 84. Característiques de la *causa base* del jove reincident

Variable	Categoria	MRM	RTS	PBC	LV	IC	Total
Nombre de fets	1 fet	*78,4	36,8	50,4	48,2	23,5	59,0
	2 fets	16,9	15,8	20,2	*28,1	20,1	20,4
	3 o més fets	4,7	*47,4	*29,5	23,7	*56,4	20,6
Tipus de fet delictiu	Delicte	27,1	*92,1	56,6	*92,1	*100,0	58,5
	Falta	*72,9	7,9	43,4	7,9	0,0	41,5
Categoria de fet delictiu	Contra les persones	*39,2	28,9	33,3	29,5	34,2	35,1
	Contra la llibertat sexual	0,0	0,0	0,0	1,8	*4,0	1,0
	Contra la propietat	38,8	57,9	49,6	*61,2	*58,4	48,8
	Drogues	1,1	2,6	0,8	1,4	2,0	1,3
	Altres (Trànsit inclòs)	*20,8	10,5	16,3	6,1	1,3	13,7
Violència en el fet delictiu	Violent	47,3	60,5	46,5	*63,3	*81,9	56,2
	No violent	*52,7	39,5	*53,5	36,7	18,1	43,8

* Valors amb diferències significatives; $p \leq 0,05$

Pel que fa a les característiques de la *causa base*, trobem que les diferències entre els reincidents dels cinc programes són les mateixes que ja hem vist en el perfil general.

Per últim, pel que fa a l'execució de la mesura dels que després han reincidit només ho podem comparar entre RTS i PBC, ja sigui perquè la resta de programes tenen una metodologia d'intervenció diferent o perquè no hem pogut obtenir dades per comparar.

En aquest àmbit, els joves reincidents de RTS mostren també un perfil més problemàtic que els de PBC. Tenen més relació de problemes a l'inici de la mesura (44,7% front el 20,0%) i durant aquesta (57,9% front el 28,6%). També han complert pitjor les hores (42,9% front el 12,5%) i les tasques encomanades (54,3% front el 9,4%). Recordem que, a més a més, aquests tipus de problemes estan associats a la reincidència en el cas dels joves de tasques socioeducatives, però no en els de PBC.

8. Conclusions

Respecte la situació personal i sociofamiliar dels joves

En les dues mesures estudiades, la majoria dels joves són homes i les dones representen el 16,4%. Al voltant d'una quarta part són estrangers (en més freqüència del Magrib i Centre i Sud Amèrica).

Segons la població de cada província, observem que Lleida aplica bastant les dues mesures. També destaca que Tarragona és la que ha realitzat més RTS per cada 100 mil habitants, però en canvi quasi no s'hi ha imposat la PBC.

Pel que fa al consum de tòxics i salut mental, els joves de RTS són els que presenten més problemàtiques, amb un percentatge superior al 50% de consum i del 30% en problemes de salut mental. No obstant això, en totes dues mesures observem xifres superiors a la prevalença en població jove general.

En l'àmbit escolar trobem un alt fracàs escolar, especialment en els joves de tasques socioeducatives. En totes dues mesures, la majoria ha presentat un rendiment escolar baix, però d'aquests, el percentatge d'absentisme és el doble en RTS que a PBC (59,8% front el 22,2%). En global, més de la meitat ha abandonant els estudis. No obstant això, en el moment d'iniciar la mesura són majoria els que, si no fan alguna activitat formativa, estan treballant. Tanmateix, els que no realitzen cap activitat representen el 25% de PBC i el 37% de RTS.

Troblem dos grups diferenciats pel que fa a l'ús del temps. Un grup que ocupa el temps de forma estructurada i l'altre que ho fa de forma desestructurada i amb conductes de risc. Més de la meitat, però, no té cap projecte concret de futur.

Els joves de RTS tenen una proporció més elevada d'amics amb comportaments disruptius en el moment de la comissió del fet delictiu (68,8% front el 46,8% de PBC), però en ambdues mesures observem que alguns d'aquests joves han abandonat el grup d'iguals dissocial a l'inici de la intervenció.

La majoria tenen una situació de residència estable i viu amb els seus pares (o un dels pares i la nova parella) i els seus germans. Tot i que al voltant d'un 40% dels joves no té una bona relació amb el pare, la que té amb la mare sol ser millor.

La meitat dels menors han crescut amb un estil educatiu democràtic i amb consistència entre els pares o persones referents. No obstant això, observem que més del 20% dels joves han estat educats de forma negligent i en menys proporció amb un estil permissiu. Un de cada quatre no té suport adult o referents prosocials i els que tenen una situació econòmica insuficient són una tercera part del total. Són força les famílies que tenen o han tingut contacte amb els serveis socials (61,3% a RTS i 48,6% a PBC).

Les famílies presenten alguna problemàtica específica entre un 36% i un 37%: contactes amb la justícia, problemes de salut física o mental, toxicomania o maltractament.

Respecte el perfil penal i criminològic dels joves

Una majoria dels joves tenia antecedents a la *causa base* (63% del global). D'aquests, el 30% ha tingut algun internament o ingrés a presó amb anterioritat i un de cada quatre presenta algun fracàs en intervencions de justícia anteriors.

Els fets pels quals s'imposa una PBC són faltes en una proporció quatre vegades més gran que a RTS, que majoritàriament s'aplica per delictes. El tipus de fet delictiu comés més freqüent és *contra la propietat*. Els segueixen els fets *contra les persones*, tot i que a PBC hi trobem un percentatge més elevat que a RTS. De fet, un de cada quatre fet de PBC és unes lesions.

Respecte l'execució de la mesura

La mesura de realització de tasques socioeducatives té una durada d'execució mitjana de 296,0 dies (10 mesos). Els tipus de tasques que es realitzen es poden dividir en 10 categories segons les necessitats que s'hagin detectat en el menor:

- Activitats culturals
- Alfabetització
- Competència psicosocial
- Conductes violentes
- Drogodependències
- Inserció laboral
- Salut mental i educació sexual
- Seguretat vial
- Programa formatiu o educatiu
- Altres

Les activitats que s'apliquen en més freqüència són les d'inserció laboral amb un 35,2% de casos.

Els recursos externs que s'han utilitzat han estat majoritàriament per a la *inserció laboral, programes formatius o educatius i seguretat vial*. Els recursos propis han estat en gran part programes de caire cognitiu i s'han portat a terme pels tècnics o psicòlegs de Medi obert (*competència psicosocial i conductes violentes*).

L'execució de les prestacions en benefici de la comunitat dura 191,9 dies de mitjana (6,4 mesos) i el jutge l'imposa amb un màxim de 100 hores. Podem identificar 6 tipus de prestacions:

- Administratives
- Formatives
- Assistència a persones
- Assistència a animals
- Manteniment
- Altres

Les prestacions que s'apliquen en més freqüència són les de manteniment amb un 39,3%.

En la majoria de mesures no consta que hi hagi hagut problemes per iniciar-les, però quan n'hi han aparegut, el motiu més freqüent ha estat per actitud del menor. Durant l'execució de les PBC, majoritàriament tampoc s'han donat problemes i si n'hi han hagut el problema més comú ha estat per absències puntuals del menor sense justificar. En canvi, a RTS hi consta un 42% de problemes durant la mesura i el principal motiu ha estat per incompliment.

Malgrat els problemes que puguin haver sorgit, la majoria dels joves realitza la mesura amb un compliment correcte de les hores i les tasques encomanades, tot i que és més notable a PBC que a RTS. És molt poc freqüent que el jove tingui una mala actitud durant la realització de les activitats o no tingui un tracte adequat amb els responsables i companys.

Un dels objectius que teníem en la recerca era esbrinar si hi ha diferències en aquestes dues mesures segons la via en què s'han imposat, és a dir, com a mesures principals, complementàries o substitutes d'altres. Malauradament, no hem pogut aconseguir aquest objectiu atès que, en els casos on s'unifiquen varis procediments, és molt difícil diferenciar les causes originals i de quina forma es va resoldre judicialment la imposició de les mesures. Tenint en compte que més del 60% de la població estudiada tenia antecedents aquesta situació va ser freqüent durant el treball de camp.

Respecte la reincidència

La taxa de reincidència de RTS és de 31,1 i la de PBC de 25,2. Tanmateix no són estadísticament diferents.

En general, l'àmbit de la primera reincidència està força repartit entre Justícia juvenil, MEPC i presó. En la majoria dels casos es tracta d'un fet tipificat de delicte i que en més freqüència sol ser *contra la propietat*, *contra les persones* o *contra la seguretat viària*. Hem de recordar que, el fet que els delictes de *trànsit* siguin dels més freqüents en la reincidència i no així en la *causa base* estudiada, es pot deure a la reforma del Codi penal efectuada a finals de 2007 respecte aquests tipus delictius.

Pel que fa al temps que han trigat a reincidir, el 65% ho ha fet dins del primer any després d'haver finalitzat la mesura i la gran majoria dins dels 2 primers. Destaca que tots els joves que han reincidit després d'una RTS ho han fet com a màxim en 3 anys, abans d'acabar el període de seguiment de la recerca.

Els reincidents són majoritàriament homes i el percentatge de dones no arriba al 10%, mentre que les noies que no han reincidit representen al voltant del 20%. En general, un de cada quatre reincidents és estranger, igual que els no reincidents.

Quan al consum de tòxics i salut mental, trobem que els joves reincidents de RTS presenten una relació més elevada d'aquestes problemàtiques que els que no han reincidit.

Pel que fa a l'ocupació del temps destaca que els reincidents de totes dues mesures, comparat amb els no reincidents, tenen o han tingut un grup d'iguals amb comportaments dissocials en més proporció. Els de tasques socioeducatives, a més a més, també presenten percentatges més alts de rendiment escolar baix en el passat, una ocupació del temps de forma desestructurada amb risc i projectes de futur sense concretar.

La situació familiar del jove no sol ser gaire diferent segons la reincidència. Tanmateix, sí que observem que, proporcionalment, els reincidents de totes dues mesures tenen o han tingut més contacte amb serveis socials.

Respecte les característiques de la *causa base* no hi ha diferències entre uns joves i altres. En canvi, sí que destaca que els reincidents tenen antecedents en més proporció en totes dues mesures i que n'acumulen més. En els nois i noies de RTS aquesta diferència és superior i també presenten més percentatge d'internament o ingrés a presó anterior, així com fracàs d'altres intervencions de justícia.

En l'execució de la mesura els joves de prestacions en benefici de la comunitat no presenten diferències segons la reincidència. En canvi, els joves que no han reincidit després d'una RTS han complert correctament les hores i les tasques encomanades en un percentatge superior als que han comés un nou fet.

És destacable que els joves que han realitzar unes tasques socioeducatives de conductes violentes reincideixen menys que la resta (6,3% front el 34,9%).

Respecte la comparativa amb altres programes de Justícia juvenil

Per tal de complimentar els estudis de justícia juvenil hem comparat la població estudiada en aquesta recerca amb la que va finalitzar, també el 2008, un programa de Mediació i reparació de menors, una mesura de Llibertat vigilada o una d'Internament en centre.

Hem trobat força diferència pel que fa al perfil sociodemogràfic dels joves entre els cinc programes, especialment i com és d'esperar entre MRM i IC. El programa de MRM s'aplica a un 19,3% de noies i a un 23,6% d'estrangers. En canvi, a internament hi trobem el 9,3% de noies i el 48,4% d'estrangers, la majoria dels quals són provinents del Magrib. Entre les tres mesures de Medi obert el perfil és més homogeni i només destaca que els joves de LV tenen més edat que la resta.

Respecte l'ocupació del temps els joves que estudien i/o treballen són més proporció al programa de MRM (84,3%), seguit de PBC (72,1%) i RTS (59,0%). No tenim dades per poder comparar amb les altres dues mesures.

Els joves que accepten fer un procés de conciliació i reparació majoritàriament és el primer cop que tenen contacte amb la justícia. En canvi, en les mesures d'execució comparades més de la meitat o la majoria del joves als quals se'ls aplica acumulen algun antecedent. Si ens fixem només amb les de Medi obert, són els de LV els que acumulen causes anteriors amb més proporció que la resta.

Pel que fa a les característiques de la *causa base* observem bastantes diferències entre tots els programes. Els joves de IC i LV són els que acumulen més relació de fets tipificats com delictes, violents i *contra la propietat*. PBC s'aplica en més proporció per faltes i per fets *contra les persones*. La majoria de mesures de RTS s'imposen per delictes i en més proporció per *altres fets*. Finalment, el programa de MRM també s'aplica més, proporcionalment, per fets tipificats com faltes, no violents i de la categoria *altres*.

La taxa de reincidència general és de 28,9 i la de les tres mesures de Medi obert del 27,8. Dels cinc programes estudiats els que presenten una taxa de reincidència estadísticament més baixa que la resta són els de PBC (25,2) i MRM (26,1). La diferència més gran la trobem en la mesura d'internament, que és la intervenció que presenta més reincidència (57,8). No obstant això, hem de destacar que si només comparem la taxa de reincidència de les tres mesures de Medi obert no existeix una diferència estadísticament significativa entre elles.

Constatem que el primer any després de finalitzar una intervenció judicial és crucial ja que més del 50% dels que han de reincidir ja ho han fet. Els que tarden més a reincidir són els de llibertat vigilada i, en general, els més ràpids són els de RTS i IC.

En general, podem dir que les característiques de la reincidència no seran molt diferents hagin complert qualsevol dels programes estudiats. En concret, hem de destacar que no hi ha cap diferència estadísticament significativa segons la mesura de Medi obert que hagi finalitzat el jove.

Si comparem el perfil del jove reincident dels cinc programes, les diferències que podem trobar són semblants a les del perfil general. No obstant això, destaca que el percentatge de reincidents estrangers de MRM (30,1%) és una mica superior al de les mesures de Medi obert i que en més proporció que els altres programes són de Centre i Sud Amèrica i de la Resta d'Europa.

Finalment, també és rellevant que el percentatge de reincidents amb antecedents a la *causa base* és força superior al perfil general en el cas de la mesura de RTS (97,4% front el 67,2%), en la mesura d'internament (91,9% front el 87,6) i en el programa de MRM (41,3% front el 26,7%).

9. Bibliografia

Alba Robles, J.L., Burgès Bargués, M., López Latorre, M.J., Alcázar González, M., López Morales, J., Baró i Xipell, B. i Chordi Bardaji, F. (2007). *Validesa, generalització i seguiment del programa de pensament prosocial*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica (2012a). *La reincidència en el Programa de Mediació i Reparació de Menors*. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica (2012b). *Taxes de reincidència 2011 de justícia juvenil*. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Benedí, M., Aguelo, F. et al. (2009). *La intervención con los menores de edad en conflicto con la ley penal*. Instituto Aragonés de Servicios Sociales. Departamento de Servicios Sociales y Familia. Gobierno de Aragón

Bravo, A., Sierra, M. J. i del Valle, J. F. (2009) Evaluación de resultados de la ley de responsabilidad penal de menores. Reincidencia y factores asociados. *Psicothema* núm. 21(4), pàg. 615-621

Burdain, A. (18 d'octubre de 2009). La Fiscalía alavesa apuesta por la libertad vigilada para rehabilitar a los menores delincuentes. *Diario de Noticias de Álava*, pp. 6-7

Capdevila, M., Ferrer, M. i Luque, E. (2005) *La reincidència en el delictes en la justícia de menors*. Barcelona: CEJFE. Col·lecció Justícia i Societat núm. 26

Dowden, C. i Andrews, D.A. (2000). Effective correctional treatment and violent re-offending: A meta-analysis. *Canadian Journal of Criminology* 42: 449-476.

Estadística bàsica de justícia juvenil 2011. (2013). Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i Justícia Juvenil. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Consultat el 10 de març de 2013 des de <http://goo.gl/wS7MI>

- European Commission. (2000). *Report on the state of young people's health in the European Union: a commission services working paper*. Consultat el 22 d'abril de 2012 des de <http://goo.gl/wV5q5>
- García Pérez, O. (2010). La práctica de los juzgados de menores en la aplicación de las sanciones, su evolución y eficacia. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 12-12.
- González Agudelo, G. (2012). Incidencia de las normas internacionales y comunitarias en la protección penal de los derechos laborales del menor de edad. Especial referencia a la medida de "Prestaciones en beneficio de la comunidad". *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 14-03
- Hernán, M., Ramos, M. i Fernández, A. (2004). La salud en los jóvenes. *Gaceta Sanitaria: Órgano Oficial de la Sociedad Española de Salud Pública y Administración Sanitaria*, 18 (1), 47-55.
- Leitón, G. (15 d'agost de 2006). Más de 400 menores realizan tareas sociales y educativas por orden judicial. *El Periódico Extremadura*. Consultat el 24 de desembre de 2012 des de <http://goo.gl/uDo6w>
- Molinuevo Alonso, B., Pardo Cladellas, Y., Andión Pérez, O. i Torrubia Beltri, R. (2004). *Els estils educatius familiars com a factors de risc per a la inadaptació social i la conducta delictiva*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada
- Observatorio Español sobre Drogas. (2009). *Informe 2009 del Observatorio Español sobre Drogas. Situación y tendencias de los problemas de drogas en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad y Política Social. Secretaría General de Política Social y Consumo. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas.
- Olarte Hurtado, A. (2006). *Alternativas a la cárcel en Euskadi: el trabajo en beneficio de la comunidad*. Vitoria-Gasteiz: Ararteko. Colección Derechos Humanos «P. Francisco de Vitoria»

Pla Director de Justícia Juvenil. Línies estratègiques, objectius i actuacions 2004-2007. (2004). Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya. Consultat el 27 de desembre de 2012 des de <http://goo.gl/GWPYg>

Quintana Campo, E. (dir.), Muñoz Rico, A. (coord.) et al. (2002). *Prestació en benefici de la comunitat. Mesures judicials en medi obert*. Conselleria de Benestar Social. Govern de les Illes Balears

San Juan, C. i Ocáriz, E. (2009). *Evaluación de la intervención educativa y análisis de la reincidencia en la Justicia de Menores en la CAPV*. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

San Juan, C., Ocáriz, E., i De la Cuesta, J. L. (2007). Evaluación de las medidas en medio abierto del Plan de Justicia Juvenil de la Comunidad Autónoma del País Vasco. *Boletín Criminológico*, 96, 1-4

Secretaría Autonómica de Acción Social, Menor y Familia de la Región de Murcia. (s.d.). *Programa socioeducativo para la ejecución de la medida de realización de tareas socioeducativas*

Servei d'Execució de Mesures (2004). *Programa de realització de tasques socioeducatives*. Generalitat de Catalunya (document intern)

Torío López, S., Peña Calvo, J.V. i Rodríguez Menéndez, M.C. (2008). Estilos educativos parentales: revisión bibliográfica y reformulación. *Teoría de la Educación* núm. 20, 151-178.

Un tercio de los menores que delincan realizarán tareas socioeducativas. (3 d'abril de 2009). *La Verdad*. Consultat el 21 de desembre de 2012 des de <http://goo.gl/T3eZK>

Urra, J. (2006). *El pequeño dictador: cuando los padres son las víctimas*. Madrid: Ed. La esfera de los libros

Annexos

Taula 85. Mostra i dades no informades de les variables recollides en la primera i segona fase del treball de camp

Variable	PBC		RTS	
	N	% NI ^a	N	% NI ^a
Situació personal del jove				
Gènere	511	0,0	122	0,0
Nacionalitat	511	0,0	122	0,0
Àrea geogràfica de procedència dels estrangers	143	0,0	31	0,0
Província de residència	511	1,6	122	1,6
Edat en la comissió del fet	511	0,4	122	0,0
Consum de tòxics	122	0,0	122	0,0
Consum de cànnabis	122	0,0	122	0,0
Consum d'alcohol	122	0,0	122	0,0
Consum de cocaïna o drogues de disseny	122	0,0	122	0,0
Altres consums	122	0,0	122	0,0
Abús de tòxics	122	0,0	122	0,0
Abús de cànnabis	122	0,0	122	0,0
Abús d'alcohol	122	0,0	122	0,0
Abús de cocaïna o drogues de disseny	122	0,0	122	0,0
Altres abusos	122	0,0	122	0,0
Problemes de salut física	122	6,6	122	23,8
Problemes de salut mental	122	6,6	122	18,0
Ocupació del temps del jove				
Estudis finalitzats	122	5,7	122	4,9
Rendiment escolar en el passat	122	10,7	122	13,1
Rendiment escolar baix amb absentisme	81	0,0	87	0,0
Abandonament dels estudis obligatoris	122	15,6	122	11,5
Treball en el passat	122	5,7	122	17,2
Grup d'iguals en el passat	122	10,7	122	21,3
Estudis actuals	122	4,1	122	4,1
Rendiment escolar actual	53	0,0	46	15,2
Treball actual	122	4,1	122	12,3
Estudia i/o treballa	122	4,1	122	6,6
Grup d'iguals actual	122	9,8	122	31,1
Ocupació del temps	122	13,1	122	8,2
Projectes de futur	122	44,3	122	17,2

Variable	PBC		RTS	
	N	% NI ^a	N	% NI ^a
Situació familiar del jove				
Situació dels pares	122	5,7	122	0,8
Tutela del jove	122	9,0	122	4,1
Relació entre el jove i la mare	122	7,4	122	4,9
Relació entre el jove i el pare	122	6,6	122	4,1
Nombre de germans	122	3,3	122	4,1
Residència dels germans en estrangers	37	29,7	31	29,0
Tipus d'estil educatiu	122	10,7	122	8,2
Consistència de l'estil educatiu	122	29,5	122	21,3
Situació de residència	122	4,1	122	6,6
Amb qui viu	122	7,4	122	3,3
Suport adult prosocial	122	3,3	122	5,7
Feina de la mare	122	21,3	122	27,0
Feina del pare	122	31,1	122	37,7
Situació econòmica	122	9,0	122	0,8
Relació amb Serveis socials	122	13,9	122	13,1
Problemes familiars	122	0,0	122	0,0
Problemes de justícia	122	0,0	122	0,0
Problemes de toxicomania	122	0,0	122	0,0
Problemes de maltractament	122	0,0	122	0,0
Problemes de salut mental	122	0,0	122	0,0
Problemes de salut física	122	0,0	122	0,0
Parella	122	9,8	122	35,2
Parella dissocial	27	22,2	34	47,1
Fills	122	8,2	122	9,0
Perfil penal i criminològic del jove				
Antecedents	511	0,0	122	0,0
Nombre d'antecedents	511	0,0	122	0,0
Internament o presó anteriors	122	11,5	122	6,6
Fracàs d'intervencions anteriors	122	21,3	122	19,7
Nombre de fets	511	0,0	122	0,0
Tipus de fet delictiu	511	0,0	122	0,0
Categoria de fet delictiu	511	0,0	122	0,0
Violència en el fet delictiu	511	0,0	122	0,0
Responsabilització dels fets (ATM)	-	-	122	36,9
Execució de la mesura				
Intent de MRM	122	6,6	122	2,5
Equip	511	0,0	122	0,0
Temps imposat pel jutge	122	33,6	122	0,8

Variable	PBC		RTS	
	N	% NI ^a	N	% NI ^a
Nombre d'entitats PBC	122	11,5	-	-
Tipus d'entitat PBC	122	18,9	-	-
Tipus d'activitat PBC	122	12,3	-	-
Nombre de tasques RTS	-	-	122	5,7
Tipus de recurs RTS	-	-	122	5,7
Durada de la mesura	511	0,0	122	0,0
Activitats culturals (RTS)	-	-	122	0,0
Alfabetització (RTS)	-	-	122	0,0
Competència psicosocial (RTS)	-	-	122	0,0
Conductes violentes (RTS)	-	-	122	0,0
Drogodependències (RTS)	-	-	122	0,0
Inserció laboral (RTS)	-	-	122	0,0
Salut mental i educació sexual (RTS)	-	-	122	0,0
Seguretat vial (RTS)	-	-	122	0,0
Programa formatiu o educatiu (RTS)	-	-	122	0,0
Altres (RTS)	-	-	122	0,0
Implicació de la família	-	-	122	33,6
Problemes per iniciar	122	0,0	122	0,0
Tipus de problemes per iniciar	25	0,0	41	0,0
Problemes durant la mesura	122	0,0	122	0,0
Tipus de problemes durant la mesura	33	0,0	51	0,0
Compliment correcte de les hores	122	13,9	122	8,2
Compliment correcte de les tasques	122	15,6	122	9,0
Bona actitud i tracte	122	17,2	122	9,0
Responsabilització dels fets (final de la mesura)	-	-	122	73,0
Reincidència				
Reincidència	511	0,0	122	0,0
Nombre de reincidències	129	0,0	38	0,0
Àmbit d'execució penal de la primera reincidència	129	0,0	38	0,0
Àmbits d'execució penal en què el menor ha reincidit	129	0,0	38	0,0
Temps que triguen a reincidir	129	0,8	38	2,6
Tipus de fet delictiu (reincidència)	129	0,8	38	2,6
Categoria de fet delictiu (reincidència)	129	0,8	38	2,6
Violència en el fet delictiu (reincidència)	129	0,8	38	2,6
Programa imposat en la primera reincidència	129	0,0	38	0,0

^a Percentatge de dades no informades

Plantilla REINCIDÈNCIA (RTS/PBC)

Expedient	
Cognoms i Nom	

CAUSA BASE

Data FINAL Causa Base									
			2	0	0	8			

ANTECEDENTS

Total Antecedents			

TOTAL CAUSES

Total causes	MPA	Presó	TOTAL

REINCIDÈNCIA

Hi ha reincidència	0	No	1	Si

On ha reincidit?	1	Mesures penals alternatives
	2	Presó
	3	MPA i presó

Primera reincidència	1	MPA	2	SIPC
Data primera reincidència				
Fet delictiu primera reincidència				
Tipus de fet primera reincidència	1	Delicte		
	2	Falta		
Nombre de fets a la causa de reincidència				

Mesura imposada primera reincidència			

Dades noi/noia				Mesura: ☐ PBC ☐ RTS	
Codi:	Sexe ☐ Home ☐ Dona	Nacionalitat ☐ Espanyol ☐ Estranger	Documentació estranger ☐ Sí ☐ No		

Àmbit familiar					
Pares ☐ Junts ☐ Separats ☐ Nova parella	Motiu separació:			Relació pare ☐ Irregular ☐ Dolenta ☐ Bona ☐ No té relació ☐ Poca/Regular ☐ Ha mort	
	Tutela ☐	Pares ☐	DGAIA ☐	Altres ☐	
Pare amb estudis ☐ Sí ☐ No	Mare amb estudis ☐ Sí ☐ No	Relació mare ☐ Irregular ☐ Dolenta ☐ Bona ☐ No té relació ☐ Poca/Regular ☐ Ha mort			
Pare amb feina ☐ Estable ☐ Temporal ☐ Sense feina	Mare amb feina ☐ Estable ☐ Temporal ☐ Sense feina				
Situació econòmica familiar ☐ Bona ☐ Normal ☐ Regular ☐ Dolenta	Relació serveis socials ☐ Sí ☐ No	N germans ☐ Estranger germans ☐ Aquí ☐ Fora ☐ Ambdós	Relació germans ☐ Poca/Regular ☐ Irregular ☐ Dolenta ☐ Bona ☐ No té relació		
Estil educatiu de criança (autoritari, negligent, permissiu...):					
Pares/germans problemàtica justícia ☐ Sí ☐ No		Qui: _____			
Pares/germans malaltia greu ☐ Sí ☐ No		Qui i quina: _____			
Pares/germans toxicomania ☐ Sí ☐ No		Qui: _____ Problemes: _____			
Maltractament / abús familiar ☐ Sí ☐ No			Per part de: _____ De tipus: _____		
Trastorns mentals familiars ☐ Sí ☐ No		Qui: _____ De quin tipus: _____			

Àmbit personal					
Té estudis ☐ Sí ☐ No	Estudia ☐ Sí ☐ No	Rendiment escolar (Actual) ☐ Alt ☐ Normal ☐ Absentisme ☐ Baix	Treball ☐ Estable ☐ Temporal ☐ Sense feina		
Nivell: _____		Rendiment escolar (Passat) ☐ Alt ☐ Normal ☐ Absentisme ☐ Baix	Historial laboral ☐ Estable ☐ Esporàdic ☐ No ha treballat		
On viu (casa, centre, acollida...):		Abandonament estudis ☐ Sí ☐ No			
Amb qui viu (pares, altres familiars...):					
Relació convivència (si no viu amb pares) ☐ Bona ☐ Irregular ☐ Regular ☐ Dolenta	Consum tòxics ☐ No ☐ Haixix ☐ Alcohol ☐ Altres	Abús tòxics ☐ No ☐ Haixix ☐ Alcohol ☐ Altres	Entorn problemàtic ☐ Sí ☐ No		
Trets salut mental/conducta ☐ Sí ☐ No		Quins: _____	Malaltia greu / discapacitat ☐ Sí ☐ No	Quina: _____	
Té suport adult prossocial ☐ Sí ☐ No		Quin: _____			
Amics dissociats (Ara) ☐ Sí ☐ No	Parella ☐ Sí ☐ No	Fills ☐ Sí ☐ No		Nombre: _____	
Amics dissociats (Abans o moment del fet) ☐ Sí ☐ No	Parella dissociat ☐ Sí ☐ No				
Ocupació del temps:	Projectes de futur:				

Dades penals

Delicte:	Implicats en el fet	☐ Grup de menors 18	☐ Sol/a
		☐ Grup de majors 18	☐ Amb familiars
Delictes anteriors	☐ Sí ☐ No	Fracàs intervencions anteriors	☐ Sí ☐ No
		Tipus:	
Internament o presó anterior	☐ Sí ☐ No	Responsabilització abans de mesura	☐ Sí ☐ Sí parcial ☐ No

Dades de la mesura

Hores imposades:	Temps en execució	Implicació família	☐ Sí ☐ No	Qui:
Entitat PBC				
Tasques i regles				
Problemes per iniciar la mesura				
Problemes durant la mesura				

Objectius de la mesura

Responsabilització després mesura	☐ Sí ☐ Sí parcial ☐ No	PBC relacionat amb els fets	☐ Sí ☐ No
Compliment correcte de les hores	☐ Sí ☐ No	Bona actitud i tracte	☐ Sí ☐ No
Compliment correcte de les tasques	☐ Sí ☐ No	Conèixer i participar de recursos comunitaris	☐ Sí ☐ No
Altres valoracions:			

Procediment

Tipus de mesura (sense comptar ATM)	☐ Principal i única ☐ Amb altres mesures	Intent de MRM	☐ Sí ☐ No

Canvis personals/familiars durant o al final de la mesura: